BIBLIJSKA POVJEST.

KNJIGA II.

OD SMRTI DAVIDOVE DO HRISTA.

I. DIO.

OD SMRTI DAVIDOVE DO ROPSTVA BABILONSKOGA.

I. SVEZAK.

Uzeće Ilijino.

PUČKA KNJIŽNICA

IZDAVANA OD

DRUŠTVA SVETOJERONIMSKOGA.

KNJIGA CLXIV.

BIBLIJSKA POVJEST.

KNJIGA II.

OD SMRTI DAVIDOVE DO HRISTA.

I. DIO.

OD SMRTI DAVIDOVE DO ROPSTVA BABILONSKOGA.

NAPISAO

DR. DINKO GUDEK.

U ZAGREBU.
TISKARA HRV. KATOL. TISKOVNOG DRUŠTVA.
1910.

BIBLIJSKA POVJEST

KNJIGA II.

OD SMRTI DAVIDOVE DO HRISTA.

I. DIO

OD SMRTI DAVIDOVE DO ROPSTVA·BABILONSKOGA.

NAPISAO

DR. DINKO GUDEK.

NA SVIJET IZDALO

DRUŠTVO SV. JERONIMA.

(SA SLIKAMA).

U ZAGREBU.
NAKLADA DRUŠTVA SVETOJERONIMSKOGA.
1910.

NIHIL OBSTAT.

Dr. Pazman.

Br. 2797.

IMPRIMATUR.

Zagreb, 27. svibnja 1910.

Dr. Suk,
generalni vikar.

KNJIGA DRUGA.

I. DIO.

OD SMRTI DAVIDOVE DO ROPSTVA BABILONSKOGA.

I. KRALJEVANJE SALOMONOVO.

(1015 — 975).

111. Salomon utvrgjuje kraljevstvo.

(III. Kralj. 2, 12-46).

„Salomon sjede na prijesto Davida oca svojega, i kraljevstvo se njegovo utvrdi jako.“ David je pribavio kraljevstvu svojem mir izvana od neprijatelja, a Salomon ga utvrdio iznutra pogubivši buntovnike.

Adonija, polubrat Salomonov, gledaše još uvijek kako bi se dočepao kraljevstva. Namislio je oženiti se Abisagom, dvorkinjom Davidovom, ne bi li tom ženidbom stekao ugled u narodu. Zato „dogje k Betsabei, materi Salomonovoj, i reče joj: Ti znaš, da je moje bilo kraljevstvo, ali se kraljevstvo preneslo i dopalo je brata mojega. A sad molim te za jedno; nemoj me odbiti. Reci Salomonu, jer on ti ne će odbiti, neka mi da Abisagu za ženu. Betsabea otide k Salomonu, da mu govori za Adoniju. Kralj ustane i pogje joj ususret, pokloni joj se i sjedne na svoj prijesto, a materi njegovoj namjestiše stolicu i ona sjedne njemu s desne strane. Tada mu ona reče: Molim te jednu malu stvar, nemoj me odbiti. A kralj joj reče: Išti, majko, jer nije pravo da te odbijem. Ona reče: Podaj Abisagu bratu svojemu Adoniji za ženu.“ Kako je god Salomon poštovao mater svoju, ipak joj te molbe ne htjede uslišiti, jer je znao što Adonija namjerava. Zato „odgovori materi svojoj: Zašto išteš Abisagu za Adoniju? Išti za nj i kraljevstvo, jer je on brat moj stariji, a ima uza se Abiatara i Joaba. I zakle se kralj Gospodinom govoreći: Na dušu svoju rekao je to Adonija danas. Tada posla kralj Banaju, te pogubi Adoniju.“

Salomon je vidio, da su na to nagovorili Adoniju veliki svećenik Abiatar i Joab vojvoda nad vojskom. Zato „reče kralj Abiataru: Idi u Anatot u zaselak svoj. Zaslužio si smrt; ali te ne ću ubiti danas, jer si nosio kovčeg zavjetni pred Davidom ocem mojim, i podnosio sve nevolje, koje je podnosio i otac moj. Tako Salomon svrgne Abiatara, da ne bude svećenik Gospodnji."

„Taj glas dogje do Joaba; jer je i on pristajao uz Adoniju. Joab uteče u šator Gospodnji i prihvati se za rogove oltaru. To javiše Salomonu, i on reče Banaji: Idi ubij ga. Banaja dogje u šator Gospodnji i reče mu: Kralj veli: izagji! A on reče: Ne ću; nego ovdje hoću da umrem. Banaja javi to kralju, a kralj mu reče: Učini kako je rekao, ubij ga i pokopaj ga, jer je pogubio dva prava čovjeka, bolja od sebe, Abnera i Amasu" (I. str. 314. 339.). Oltar je štitio samo onoga, koji bi drugoga nehotice ubio; a tko bi drugoga ubio s namjerom, imao se odvući od oltara i pogubiti (I. str. 141.). Tako učini Banaja Joabu, i ubi ga. „Kralj postavi Banaju za vojvodu, a Sadoka postavi za svećenika na mjesto Abiatara."

„Potom pošlje kralj i dozove Semeja", koji je svojim vladanjem pobugjivao sumnju „i reče mu: Načini si kuću u Jerusalemu i ostani tu i ne izlazi odatle nikuda, jer ćeš poginuti. A Semej reče kralju: Dobro je što veliš. Poslije tri godine utekoše sluge Semejeve k Ahisu, kralju Getskomu. Tada ustane Semej i otide k Ahisu, da traži sluge i dovede ih iz Geta. To javiše Salomonu. On pošlje po nj i reče mu: Zašto se nijesi držao zapovijesti moje? Ti znaš sve zlo, koje ti je na duši, što si učinio Davidu, ocu mojemu. Gospodin vraća tvoje zlo na glavu tvoju. I zapovjedi kralj Banaji, te ga ubi." Semej mogaše izmoliti od kralja dopuštenje, da ide; ali izišavši tajno k neprijateljskom kralju, koji ga lijepo primio, probudio je opravdanu sumnju u Salomona, da misli o zlu.

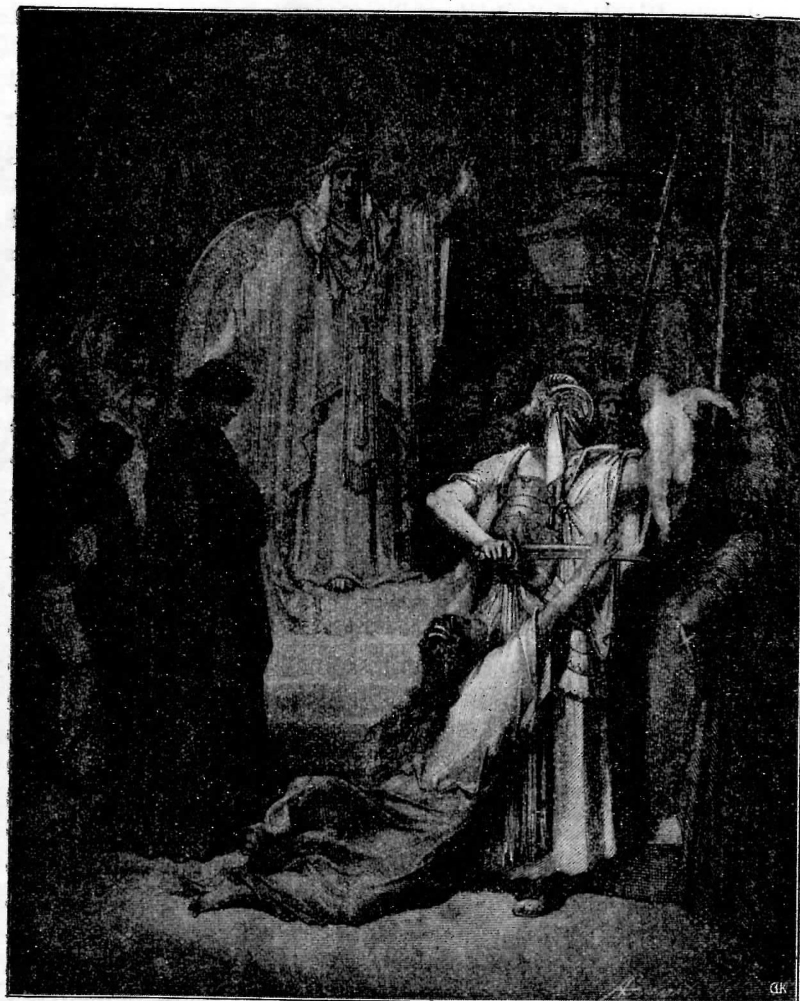
„Tako se utvrdi kraljevstvo u ruci Salomonovoj; a dogje narod s faraonom kraljem Misirskim, jer uze kćer njegovu i dovede je u grad Davidov."

Strogost, kojom je Salomon kaznio svoje protivnike, koristila je, te se nijesu podizale bune kao prije. Ako i peta zapovijed veli: ne ubij! ipak je poglavarstvu dopušteno ubiti zločinca, da kazni zločin i preprriječi druga mnoga ubojstva, koja bi zločinci počinili, da se ne uklone.

112. Salomon traži mudrost od Gospodina.

(III. Kralj. 3, 4—4, 34; II. Dnev. 1, 1—13).

„Salomon ljubljaše Gospodina hodeći po naredbama Davida oca svojega, pa dogje u Gabaon (gdje bijaše sveti šator), i prinese tisuću žrtava paljenica ondje na oltaru. Tu se

Sud Salomonov.

javi Gospodin Salomonu noću u snu, i reče mu: Išti, što hoćeš da ti dam. Salomon reče: Gospodine Bože! Ti si slugu svojega načinio kraljem, a ja sam mlad (Salomonu bijaše tek 20 go-

dina) i neuk usred naroda velikoga. Daj sluzi svojemu srce naučljivo, da bi mogao suditi tvojemu narodu i raspoznavati dobro i zlo. Ovo bude milo Gospodinu, i reče mu Gospodin: Kad ištеš, a ne ištеš duga života ni bogatstva ni smrti neprijatelja svojih, evo, učinih po tvojim riječima. Evo ti dajem srce mudro i razumno, da ti nije bilo na svijetu druga niti će biti; a svrh toga dat ću ti i što nijesi iskao, dat ću ti bogatstvo i slavu, da ti ne će biti druga megju kraljevima za svega vijeka tvojega."

„A kad dogje u Jerusalem, stane pred kovčeg zavjeta Gospodnjega, i prinese žrtve paljenice. Tada dogju dvije žene kalju i stanu pred njim. I jedna od njih reče: Molim te, gospodaru; ja i ova žena sjedimo u jednoj kući, i ja sam rodila kod nje u kući. A treći dan, kako ja rodih, rodi i ona. I bijasmo zajedno, i drugi nitko ne bijaše s nama u kući osim nas dviju. Dijete ove žene umre noću, jer je na nj legla, pa ustavši u ponoći tiho uzme dijete moje iskraj mene, kad sam spavala, i stavi ga sebi u naručje, a svoje mrtvo dijete stavi meni u naručje. Kad ustanem u jutro, da nadojim dijete svoje, gle, ono mrtvo; ali kad ga bolje razgledah na bijelom danu, opazih da nije moje, što ga ja rodih. Onda reče druga žena: Nije tako kako ti veliš, nego je tvoje dijete mrtvo, a moje je živo. Ona naprotiv govoraše: Lažeš; moje je dijete živo, a tvoje je mrtvo. Tako se prepirahu pred kraljem. Tada reče kralj: Ova veli: moje je dijete živo, a tvoje je dijete mrtvo; a ona opet kaže: ne, nego je tvoje dijete mrtvo, a moje je živo. Tada reče kralj: Donesite mi mač. Kad donesu mač kralju, Rasijecite — reče — živo dijete na dvoje, i podajte polovinu jednoj, a polovinu drugoj. A žena, koje je bilo živo dijete, reče kralju, jer joj se uskoleba utroba za djetetom svojim: Molim, gospodaru, podajte njojzi dijete živo, i nemojte ga ubijati. Nasuprot veljaše druga: Neka ne bude ni meni ni tebi, nego neka se rasiječe. Tada odgovori kralj: Podajte onoj živo dijete, nemojte ga ubijati, ono mu je mati. Sav Israel dozna za taj sud kraljev i pobojaše se kralja, jer vidješe, da je u njemu mudrost Božja u sugjenju."

„Bog dade Salomonu mudrost i razum velik. Jer mudrost Salomonova bijaše veća od mudrosti svih istočnjaka i Misiraca, i razglasi se ime njegovo po svim narodima unaokolo. Salomon izgovori tri tisuće priča, i bijaše pjesama njegovih tisuća i pet. Raspravljaše o drveću: od cedra Libanskoga do isopa, koji izlazi iz zida; govoraše o stoci i pticama i gmazovima i ribama. Iz svih naroda dolažahu da čuju mudrost Salomonovu."

Trojaka je mudrost, kojom se odlikovao Salomon. Prva je mudrost bila, što je ljubio Gospodina i hodio po naredbama njegovim. Drugu je mudrost imao, što je znao upravljati svojim narodom i suditi mu po pravdi. Treću je mudrost pokazao, što je imao veliko znanje o stvarima ovoga svijeta. Svaka je vrst mudrosti velike cijene, ali sve ostale nadvišuje ona mudrost, kojom ljubimo Boga i držimo njegove zapovijedi. Ta je mudrost dar Duha svetoga, koju treba da si kao Salomon izmolimo od Boga. „Ako li kome od vas nedostaje mudrosti, neka ište u Boga, koji daje svakome rado, i dat će mu se." (Jak. 1, 5).

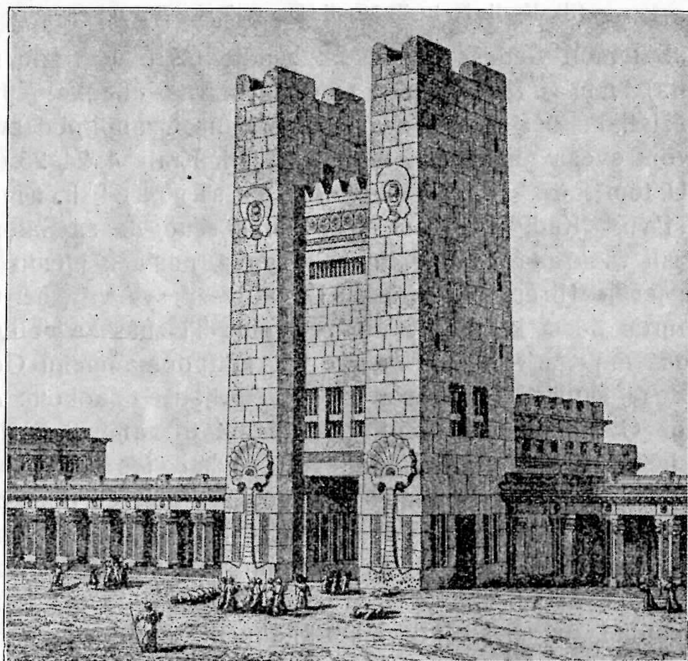
113. Salomon gradi hram Gospodinu.

(III. Kralj. 5, 1—7, 50; II. Dnev. 2, 1—4, 22).

„Salomon vladaše nad svom zemljom s ovu stranu rijeke (Eufrata) i imadijaše mir sa svih strana unaokolo. Juda i Israel življahu bez straha, svaki pod svojom lozom i pod svojom smokvom svega vijeka Salomonova." (III. Kralj. 4, 24. 25.)

U tom miru namisli Salomon da sagradi hram Gospodinu. „Kad je Hiram, kralj Tirski, čuo, da su Salomona pomazali za kralja na mjesto oca njegova, posla k njemu svoje sluge; jer je Hiram bio prijatelj Davidov za sve vrijeme. Onda i Salomon posla k Hiramu i poruči mu: Ti znaš za volju Davida oca mojega, i da nije mogao sagraditi doma imenu Gospodina Boga svojega od ratova, koji mu prijetiše unaokolo. A sad je meni Gospodin Bog moj dao mir. Zato namislih sagraditi hram imenu Gospodina Boga svojega, kao što je rekao Gospodin Davidu ocu mojemu: sin tvoj sagradit će dom imenu mojemu. Zato zapovjedi, da mi sluge tvoje sijeku cedre na Libanu, a moje sluge bit će s tvojim slugama. A tvojim slugama dat ću plaću, kakvugod zaišteš. Ti znaš, da u nas nema ljudi, koji bi umjeli sjeći drva kao Sidonci." „Pošlji mi i čovjeka vješta, koji znade raditi od zlata, srebra, mjedi, gvožgja, platna i izrezivati drvo" (II. Dnev. 2, 7). Cedar je najplemenitije drvo omorikovo, veoma je trajno, jer ga ne rastaču crvi. Toga je drva bilo nekad mnogo na Libanu (gl. sliku u I. knjizi str. 354), ali se s vremenom istrijebilo, te je gora Libanska sada većim dijelom gola. — „Hiram posla pismo Salomonu s ovim riječima:

Učinit ću sve po volji tvojoj s drvom cedrovim i jelovim. Moje sluge dovući će ih s Libana na more, a ja ću ih svezati u splavove i spustiti morem na mjesto, koje mi odrediš (do Jope), a ti ćeš ih odnijeti, i zato ćeš mi davati potrebne stvari za hranu mojoj kući." „Šaljem ti i čovjeka pametna i vješta, Hirama, da radi s tvojim umjetnicima." „Tako Hiram davaše Salomonu drvo cedrovo, a Salomon davaše Hiramu pšenice, ulja i vina. Salomon odredi trideset tisuća poslenika izmegju Israelaca i šiljaše ih po deset tisuća svakoga mjeseca naizmjence na Liban. Tada pobroji tugjince u zemlji, i odredi izmegju njih sedamdeset tisuća nosilaca i osamdeset tisuća kamenara, a tri tisuće i sto nadstojnika upravljaše narodom. I zapovjedi kralj, da nose veliko kamenje za temelj domu; a poslenici Salomonovi i Hiramovi pripraviše drvo i kamenje za gradnju doma."

Hram Salomonov.

„Salomon p o č e z i d a t i dom Gospodnji u Jerusalemu n a g o r i M o r i j i na mjestu, koje bijaše pripravio David na gumnu Areuninu." To bijaše ona gora, na kojoj bijaše Abraham načinio oltar, da žrtvuje svojega sina (I. str. 41). „Četvrte godine kraljevanja Salomonova poče se zidati dom Gospodinu."

Hram je uopće bio gragjen kao sveti šator, samo mnogo veći i mnogo sjajniji. „D o m (h r a m), što ga je sazidao Salomon, bijaše u dužinu od šezdeset lakata, u širinu dvadeset lakata a visinu trideset lakata. — Pred hramom bijaše p r i t v o r u širinu od dvadeset lakata kako bijaše širina hrama, a dužinu deset lakata. Na ulasku bijahu stube. — Sam d o m (s v e t i n j a) naprijed bijaše od četrdeset lakata pred proročištem (svetinjom nad svetinjama). — S v e t i n j u n a d s v e t i n j a m a načini Salomon iza svetinje u dužinu od dvadeset lakata, u širinu od dvadeset lakata i u visinu od dvadeset lakata. Svetinji i svetinji nad svetinjama prizida unaokolo k l i j e t i." U tim klijetima spremale su se svakojake stvari, potrebne za službu Božju, kao u nas u sakristiji.

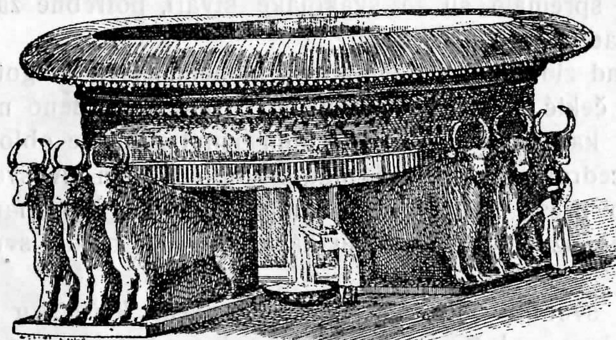
„Kad zidahu dom, zidahu od kamena sasvim dogotovljena, te se ni čekić ni sjekira niti kakvo orugje gvozdeno nije čulo u domu, kad ga zidahu. Sav dom iznutra bijaše obložen daskama cedrovim, i nije se nigdje vidio kamen. A sve daske unaokolo uresi različitim izrezanim herubima i palmama, kao da izviruju iz stijene. Svetinju nad svetinjama obloži svu čistim zlatom."

„U svetinji nad svetinjama namjesti k o v č e g zavjeta Gospodnjega. — Još načini dva h e r u b a od drveta maslinova; deset lakata bijaše visok svaki. Herube namjesti u sredinu stražnjega dijela doma. Krilo jednoga heruba ticaše u jedan zid a krilo drugoga heruba ticaše u drugi zid, a u sredini ticahu se krila jedno u drugo. — Na ulasku u svetinju nad svetinjama načini dvokrilna v r a t a od drveta maslinova." Ta su vrata bila vazda otvorena, a otvor bio je prevješen skupocjenim zavjesom.

U svetinji „načini Salomon oltar od cedra i obloži ga zlatom (z l a t n i o l t a r). — Postavi pred svetinjom i s v i j e ć n j a k e od čistoga zlata pet s desna i pet s lijeva, oblika kaki im trebaše (sa sedam grana i sedam žižaka). — Načini i deset z l a t n i h s t o l o v a, na kojima stajahu hljebovi postavljeni, i postavi ih pet s desne strane a pet s lijeve, a na njima sto zlatnih zdjelica."

„Hiram sali d v a s t u p a m j e d e n a svaki od osamnaest lakata u visinu. Načini dvije glavice, da se metnu odozgo na

stupove, a na te dvije glavice bijahu načinjeni ljiljani. I postavi te stupove u trijemu hramskom. Desni stup nazva Jahin (Bog utvrgjuje), a lijevi nazva Boas (u Bogu je jakost). — I načini more liveno okruglo unaokolo, deset lakata bješe mu od jednoga kraja do drugoga, pet lakata bijaše visoko, a u naokolo bješe mu trideset lakata. I stajaše na dvanaest volova: tri gledahu na sjever, tri na zapad, tri na jug, a tri na istok. More bijaše za svećenike, da se u njemu umivaju. Još načini deset podnožja. Pod svakim podnožjem bijahu po četiri točka (kotača). I načini deset umivaonica, da se pere u njima sve, što bijaše za žrtvu paljenicu; po jedna umivaonica stajaše na svakom podnožju. I namjesti pet podnožja na desnoj strani doma, a pet na lijevoj; a more namjesti prema istoku s juga. — I načini oltar

Mjedeno more.

od mjedi, dvadeset lakata dug i dvadeset lakata širok, a deset lakata visok." To bijaše oltar za žrtve paljenice, i stajaše pred ulazom u unutrašnjem dvorištu oko hrama. Oko toga dvorišta unutrašnjeg nalazilo se dvorište spoljašnje, u koje su mogli ući neznabošci dolazeći u Jerusalem, da klanjaju. U ovom dvorištu bilo je uza zid trijemova (portika) i zgrada za stanove službenicima. Četvora velika vrata vodila su u dvorište. Vrh brda Morije, na kojem je stajao hram, bio je opasan zidom od golemoga kamenja.

Salomon je potrošio silan novac za gragjenje hrama, ali je to sve narod rado gledao, jer je hram imao biti stan Svevišnjem i ponos narodu. Želja, da se što ljepši stan priredi Bogu, poticala je i Crkvu, da gradi veličanstvene hramove, kojima se moramo diviti. Tim hramovima učinila je čast Bogu

i ostavila spomenike trajne umjetnosti, kojima se narodi ponose. Neka ne bude ni nama žao dati novaca za gragjenje i poljepšavanje crkva, u kojima slavimo Gospodina, jer crkva Božja kuća je naša, Božja čast naša je slava.

114. Posveta hrama.

(II. Dnev. 5, 1—7, 22; III. Kralj. 8, 1—9, 9).

„Tako se svrši sve djelo, koje učini Salomon u domu Gospodnjem. Tada sazove Salomon sve starješine Israelske u Jerusalem, da prenese kovčeg zavjetni iz grada Davidova to jest sa Siona. Leviti ponesu kovčeg, a kralj Salomon i sav zbor prinošahu pred kovčegom žrtve bez broja. Svećenici unesu kovčeg zavjeta Gospodnjega na mjesto njegovo u svetinju nad svetinjama pod krila herubima. A kad svećenici izagju iz svetinje, pjevači svirahu u cimbale i psaltire i citare, a s njima sto i dvadeset svećenika trubljahu u trube. I kad stadoše slaviti Gospodina govoreći: Hvalite Gospodina, jer je dobar, jer je do vijeka milosrgje njegovo — napuni se dom oblaka, te ne mogahu svećenici stajati i služiti radi tame."

„Tada reče Salomon: Gospodin je obećao, da će stanovati u mraku. I okrenuv se kralj blagoslovi sav zbor i reče: Gospodin Bog Israelov, koji je izvršio ono, što je obećao Davidu, ocu mojemu, govoreći: Sin tvoj sazidat će dom imenu mojemu. Izvršio je Gospodin riječ svoju, i ja ostah na mjesto Davida, oca svojega, i sazidah dom imenu Gospodina Boga Israelova. A onda kleknuvši na podnožje mjedeno, što ga učini pred oltarom, podiže ruke svoje k nebu i reče: Gospodine Bože Israelov! Nema Boga takoga, kakav si ti, gore na nebu ni dolje na zemlji. Eto nebo i nebesa nad nebesima ne mogu te obuhvatiti, a kamo li ovaj dom, koji sam sazidao? Ali pogledaj na molitvu i čuj molbu sluge svojega i naroda svojega Israela, kojom će se moliti na ovome mjestu; čuj s mjesta, gdje stanuješ, s neba čuj i smiluj se. — Ako se zatvori nebo i ne padne dažd radi grijeha naroda, pa ti se pomole na ovom mjestu i obrate se od grijeha svojih, usliši s neba, Gospodine, i oprosti grijehe slugama svojim, i daj dažd na zemlju. Ako nastane glad i bolest, pa ti se pomoli tko od naroda tvojega Israela, ti čuj s neba i budi milostiv. Pa ako i stranac dogje iz daljnje zemlje i pokloni se na ovome mjestu, čuj ga i učini mu sve, za što te moli onaj tugjin, da svi na-

rodi na zemlji poznaju ime tvoje i da te se boje. Ako narod tvoj izagje u rat, kamo ga pošlješ, i poklone se prema strani, na kojoj je dom ovaj, čuj s neba molbe njihove i čini osvetu. Ako ti sagriješe — jer nema čovjeka, da ne sagriješi, — pa se razgnjeviš na njih i predaš ih neprijateljima, da ih odvedu u ropstvo, pa se pokaju i pomole ti se u zemlji robovanja svojega i poklone se prema strani zemlje svoje i prema domu, koji sazidah, ti čuj s neba i oprosti narodu svojemu grješnome. Neka budu oči tvoje otvorene i uši tvoje neka paze na molitvu, koja se moli na ovome mjestu. — A sad ustani, Gospodine Bože, u mir svoj, ti i kovčeg sile tvoje. Svećenici tvoji neka se obuku u spasenje, i sveti tvoji neka se raduju dobru. Gospodine Bože! Ne odbij pomazanika svojega; opominji se milosrgja k Davidu, sluzi svojemu."

„A kad svrši Salomon molitvu, sigje oganj s neba i spali žrtve, i slave Gospodnje napuni se dom. Sinovi pak Israelovi videći oganj i slavu Gospodnju saviju se licem k zemlji i poklone se, i zahvale Gospodinu: jer je do vijeka milost njegova. Tada kralj Salomon žrtvova dvadeset i dvije tisuće volova i sto i dvadeset tisuća ovnova, i posveti dom Božji kralj i sav narod. Tako Salomon u ono vrijeme načini svetkovinu sedam dana i sav Israel s njim od Emata do potoka Misirskoga, a osmi dan odredi zbor. Zatim otpusti narod, te otigju kući radosni i veseli radi dobra, što učini Gospodin Davidu, Salomonu i svemu Israelu."

„Potom se javi Gospodin Salomonu drugi put, i reče mu: Uslišio sam molbu tvoju i izabrao sam to mjesto, da mi bude dom za žrtve; i oči će moje i srce moje biti tu vazda. Ako uzideš preda mnom tvoreći sve, što sam ti zapovjedio utvrdit ću prijesto kraljevstva tvojega navijek, kao što sam kazao Davidu ocu tvojemu. Ako pak ostavite zapovijesti moje i stanete služiti tugjim bogovima, iščupat ću vas iz zemlje svoje, i dom ovaj odbacit ću od sebe, da bude priča svim narodima, i govorit će čudeći se: Zašto je to učinio Gospodin od ove zemlje i od ovoga doma? I odgovorit će: Jer ostaviše Gospodina Boga otaca svojih, zato pusti na njih sve zlo."

Kao što je prije Mojsije posvetio šator Gospodnji, tako je sad Salomon posvetio hram. Jednako i Crkva zapovijeda, da se mjesta, odregjena za službu Božju, posvećuju, i da se taj dan svake godine slavi kao posveta crkve. Taj dan zove

naš narod „hram", jer se slavi posveta hrama, a zovu ga i „crkveni zbor", jer sa na taj dan sabire što više naroda, da posvetu hrama proslave u duhovnoj radosti. Ako se na taj dan svijet proveseli, nije grijeh, jer se tako radovao i narod sa Salomonom, ali to veselje neka se nikad ne izrodi u pijanštinu i razuzdanost, da ne dogje na nas prokletstvo mjesto blagoslova.

115. Slavno kraljevanje Salomonovo.

(III. Kralj. 9, 10—10, 29; II. Dnev. 8, 1—9, 31).

Osim veličanstvenoga hrama sazida Salomon i druge krasne zgrade. „Salomon sazida i dom sebi (kraljevski dvor) od šume Libanske (drva cedrova), i svrši ga za trinaest godina." Taj se dvor zvao „dom od šume Libanske" radi mnoštva cedrova drva u njemu. „Dom imaše sto lakata u dužinu, pedeset lakata u širinu a trideset lakata u visinu, sa tri reda prozora jedan nad drugim. I ženi svojoj, kćeri faraonovoj, sazida dom, i preseli je iz grada Davidova u dom njezin, jer reče: ne će sjedjeti žena moja u domu Davidovu, jer je svet, što je došao u nj kovčeg Gospodnji. Načini i trijem stupova, i trijem, u kojem sugjaše. Tu načini prijesto od slonove kosti, i obloži ga čistim zlatom. Na nj je vodilo šest stuba. Vrh prijestolu straga bijaše okrugao; sa svake strane bijahu dvije ručice i dva lava stajahu pokraj tih ručica. I dvanaest lavova stajahu na šest stuba, šest odovud i šest odonud. — Salomon način dvjesta štitova većih i tri stotine štitova manjih od čistoga zlata, i postavi ih u domu od šume Libanske (kraljevskom dvoru). Sve posude, iz kojih je kralj pio, bijahu od zlata, jer se srebro nije cijenilo u vrijeme Salomonovo. Salomon je načinio lagje u Aziongaberu kod Elata na Crvenom moru, a Hiram posla svoje sluge vješte mornare sa slugama Salomonovim u Ofir (Indiju?) i Tarsis (Tartes u Španjolskoj) i donašahu zlato i slonovu kost i drvo algumim (ebanovinu), drago kamenje, majmune i paune. — Salomon sazida (popravi i utvrdi) zidove oko Jerusalema, i gradove Asor, Magedo, Palmiru u pustinji i Gazer, koji uze faraon od Hanaaneja i dade u prćiju kćeri svojoj, ženi Salomonovoj. Zasadi vinograde i vrtove, načini vodovode" (Prop. 2, 4), „nabavi kola, konje i konjike, koje razredi po gradovima i kod sebe u Jerusalemu."

„Tako kralj Salomon bijaše veći od svih kraljeva zemaljskih bogatstvom i mudrošću. I svi kraljevi zemaljski tražahu

da vide Salomona, da čuju mudrost njegovu. I donašahu mu dare: sudove srebrne i zlatne, haljine i oružje, i mirise, konje i mazge. I kraljica Sabska čuvši glas o Salomonu i o imenu Gospodnjem dogje, da ga kuša zagonetkama", po običaju istočnih ljudi. „I dogje u Jerusalem s velikom pratnjom i s blagom, s kamilama, koje nošahu mirisa i zlata vrlo mnogo i dragoga kamenja; i došavši ka kralju Salomonu, govoraše s njim o svemu, što joj bijaše u srcu. A Salomon joj odgovori na sve riječi njezine. A kad kraljica Sabska vidje svu mudrost Salomonovu i dom, koji je sagradio, dogje izvan sebe i reče: Istinit je glas, koji sam čula u svojoj zemlji o tvojim stvarima i o tvojoj mudrosti, ali nijesam htjela vjerovati onima, koji mi pripovijedahu, dokle sama ne dogjem i ne vidim očima svojim; a gle, ni pola mi nije kazano; tvoja mudrost i tvoja djela veća su nego glas, koji sam čula. Blago ljudima tvojim i blago slugama tvojim, koji stoje oko tebe vazda i slušaju mudrost tvoju. Neka bude blagosloven Gospodin Bog tvoj, kome si omilio, da te je postavio na prijesto Israelov. — Potom dade kralju sto i dvadeset talenata zlata, i mirisa vrlo mnogo i dragoga kamenja; nikad više nije doneseno toliko mirisa koliko dade kraljica Sabska Salomonu. A i kralj Salomon dade kraljici Sabskoj sve, što je tražila od njega, osim onoga, što joj dade kao kraljevske darove. Potom se ona vrati i otide u zemlju svoju sa slugama svojim."

Za Salomona došlo je Israelsko kraljevstvo do najveće slave. Od toga vremena kraljevstvo Israelsko sve dublje pada. To se sve dogodilo po promislu Božjem. Israelci su se spominjali pregjašnje slave svojega kraljevstva i željeli su, da se ti dani opet povrate. Tako su onda i sve više čeznuli za Spasiteljem i njegovim kraljevstvom.

116. Žalostan svršetak Salomonov.

(III. Kralj. 11, 1—43).

Što je bio slavniji početak kraljevanja Salomonova, to mu je bio žalosniji svršetak. „Kralj Salomon zavoli žene tugjinke mnoge od naroda, za koje reče Gospodin: ne idite k njima, jer će zacijelo navratiti srca vaša, da idete za bogovima njihovim. Kad je Salomon ostario, srce mu pokvariše žene, da ide za bogovima tugjim, i ne bijaše srce njegovo savršeno pred Gospodinom Bogom njegovim kao srce Davida, oca njegova. Salomon štovaše Astartu, božicu Sidonsku i Moloha, idola Amonskoga i sagradi gaj Hamosu idolu Moabskomu. Tako učini svim svojim ženama tugjinkama, te kagjahu i žrtvovahu bogovima svojim." Tako dade kralj rgjav primjer narodu, koji je bio uvijek spreman na idolopoklonstvo.

„Zato se razgnjevi Gospodin na Salomona, što mu je srce odstupilo od Gospodina Boga, koji mu se javio i zapovjedio mu, da ne ide za bogovima tugjim. I Gospodin reče Salomonu: Jer se to našlo na tebi, i nijesi držao zavjeta mojega i zapovijedi, koje sam ti dao, razdijelit ću kraljevstvo tvoje i dat ću ga sluzi tvojemu. Ali za tebe živa ne ću učiniti radi Davida, oca tvojega. Iz ruke sinu tvojemu istrgnut ću ga; ali sve kraljevstvo ne ću mu uzeti; nego jedno pleme (Judino, s kojim je bilo združeno pleme Benjaminovo) dat ću sinu tvojemu radi Davida sluge svojega i Jerusalema, koji sam izabrao, da se ondje poštuje ime moje."

„Gospodin podiže Salomonu protivnika Adada Idumejina od roda kraljevskoga, koji bijaše u Idumeji. Kad je David bio u Idumeji (I. str. 318.) i kad je Joab ubijao sve muškinje u Idumeji, Adad s nekoliko sluga oca svojega pobježe i otide ka kralju Misirskomu. On im dade kuću i naznači zemlju. Adad nagje milost pred faraonom, te mu dade za ženu sestru svoje žene, kraljice Tafne. A kad je čuo Adad u Misiru, da je počinuo David s ocevima svojim, i da je umr'o Joab, reče faraonu: Pusti me, da idem u zemlju svoju. Faraon mu reče: Šta ti je malo kod mene, da želiš otići u zemlju svoju? A on odgovori: Ništa mi nije, ali molim te da me pustiš." Adad otide u svoju zemlju i gledaše da se odmetne od Salomona.

„Osim njega podiže Gospodin Salomonu protivnika Razona, kralja Sirskoga. Taj Razon bijaše pobjegao od svojega gospodara Adarezera, kralja u Sobi. Skupiv oko sebe ljude hajduke postade njihov harambaša. Poslije otidu u Damask, nastane se ondje i postave Razona za kralja u Damasku. I on bijaše protivnik Israelu svega vijeka Salomonova kao vladalac u Siriji."

Najljući protivnik Salomonov bijaše „Jeroboam sin Nabatov, od plemena Efraimova." Pleme je Efraimovo od davnina bilo protivno plemenu Judinu. Sad se još više stalo dizati, jer je Salomon radi mnogih gradnja udario na narod teške poreze, a sve je to bilo na korist plemena Judina. „Jeroboam bijaše

čovjek hrabrar i jak. Videći Salomon mladića dobra i vješta, postavi ga nad dancima svega doma Josipova (t. j. nad plemenima Efrainovim i Manasijevim). Kad je jednom Jeroboam išao iz Jerusalema, srete ga prorok A h i j a. Njih dvoje bijahu sami u polju. Tada uze Ahija plašt svoj novi, kojim bijaše ogrnut, i razdrije ga na dvanaest komada, i reče Jeroboamu: Uzmi sebi deset komada; jer ovako veli Gospodin Bog Israelov: evo, ja ću odadrijeti kraljevstvo u ruci Salomonovoj i dat ću ti deset plemena, te ćeš biti kralj u Israelu. Ako držiš zapovijedi moje kako je činio David, sazidat ću ti dom (kraljevski rod) kako sam sazidao Davidu. Tako ću mučiti dom Davidov ali ne za svagda. — Zato Salomon htjede ubiti Jeroboama, ali on ustade i pobježe k Sesaku, kralju Misirskomu, i bijaše u Misiru do smrti Salomonove."

„A ostala djela Salomonova i mudrost njegova, sve je to napisano u knjizi dnevnika Salomonovih. Četrdeset godina kraljeva Salomon u Jerusalemu nad svim Israelom, i u s n u s o c e v i m a s v o j i m, i bi ukopan u gradu Davidovu, a Roboam, sin njegov, kraljeva na mjesto njegovo."

Dali se Salomon pod kraj života popravio, ne kazuje sv. Pismo; i time živo opominje svakoga „koji stoji neka pazi, da ne padne."

Salomonovo ime ostalo je poznato po svem istoku; zato su i kraljevi uzimali njegovo ime (Soliman, Sulejman).

Kao „ljubimac Gospodnji", „kralj mira", kao mudar propovjednik, s l i k a j e i I s u s u, milomu Sinu Božjemu, knezu mira učitelju svijeta. A njegovo kraljevstvo, u kojemu je svaki provodio život miran „pod svojom lozom i pod svojom smokvom" slika je kraljevstvu Hristovu i vječnome blaženstvu.

Iz „Priča Salomonovih".

(Priče 1, 1—31, 31).

Od „tri tisuće priča, koje je Salomon izgovorio" ostalo ih je mnogo sabranih. Priče su kratke, ponajviše pjesnički sastavljene rečenice, u kojima ima nauk za bogobojazno i mudro življenje.

117. Mudrost Božja u „Pričama".

Uvod (1, 1—6).

„P r i č e S a l o m o n a, s i n a D a v i d o v a, kralja Israelova, da se poznaje mudrost i nastava (vladanje dobro), da se razumiju riječi razumne, da se daje malenima razboritost, mladiću znanje i razum. Mudar će slušati, i više će znati; i razuman će steći dobro vladanje."

Izvor je mudrosti u Boga (8, 1—9, 5).

„Ne viče li mudrost, razboritost ne pušta li glas svoj? Ja, mudrost, boravim s razboritošću, i ondje sam, gdje su razumne misli. Strah Gospodnji mrzi na zlo, mrska mi je drskost i oholost, krivi put i usta lažna. U mene je savjet i pravda, u mene je jakost. Po meni kraljevi kraljuju i zakonodavci odregjuju pravo; po meni knezovi vladaju i poglavari kroje pravicu. Ja ljubim one, koji mene ljube; i koji me rano traže, nagju me. U mene je bogatstvo i slava, veliko blago i pravednost. Jer je rod moj bolji od zlata i dragoga kamena, i plodovi moji od izabranog srebra. Po putovima pravde hodim i po stazama pravice, da obogatim one, koji me ljube, i da napunim riznice njihove. G o s p o d i n m e j e i m a o u p o č e t k u putova svojih, prije nego je i što učinio od početka. Od vijeka postavljena sam, od starine, prije nego je postala zemlja. Jošte ne bijaše bezdana, a ja sam se već začela; jošte ne postojahu gore velike težine; prije humova ja sam se rodila. Još ne bijaše na-

činio zemlje ni potokâ ni stožerâ krugu zemaljskomu. Kad je pripravljao nebesa, bijah ondje; kad je po stanovitom zakonu opkoljavao krug oko bezdana; kad je utvrgjivao zrak gore i mjerio izvore vodama; kad je postavljao moru megju njegovu i zakon postavljao vodama, da ne prestupaju megja svojih; kad je odmjeravao temelje zemlji: s njim bijah sve slažući, i razveseljivah se svaki dan igrajući se pred njim svako vrijeme, igrajući se na krugu zemaljskom, i milina mi biti sa sinovima ljudskim. Sada dakle, sinci, poslušajte me: blago onima, koji se drže putova mojih! Slušajte nastavu, i budite mudri, i nemojte je odbaciti! Blago čovjeku, koji me sluša, i koji straži pred vratima mojim svaki dan (kao vjeran sluga), i čuva pragove vrata mojih! Tko me nagje, naći će život i crpsti će spasenje od Gospodina. A tko se ogriješi o mene, ozlijedit će dušu svoju. Svi, koji mrze na mene, ljube smrt."

„Mudrost sazida sebi dom, isiječe sedam stupova. Prinese žrtve svoje, smiješa vino svoje i postavi stol svoj. Posla sluškinje svoje, da zovu na kulu i zidove gradske: Dogjite, jedite kruh moj i pijte vino, koje vam smiješah."

Mudrost, koja to govori kao živo lice, druga je božanska osoba, koja se kao Sin Božji rodila od Oca prije svih vijekova, i po kojemu je stvoreno sve na nebu i na zemlji. Ta je Mudrost sazidala dom za nauku t. j. sv. Crkvu, i isjekla sedam jakih stupova t. j. načinila sedam svetih sakramenata, kojima nam se daje uz milost i sedam darova Duha svetoga za kreposno življenje.

118. Dužnosti prema Bogu.

Boj se Boga! (1, 7; 2, 10; 7, 1; 2, 1; 15, 15; 28, 1).

„Strah je Gospodnji početak mudrosti. Sine moj, ako bi te mamili grješnici, ne pristaj uz njih. Ako ti kažu: hodi s nama; sine moj, ne idi s njima, i čuvaj nogu svoju od staza njihovih. Jer noge njihove trče na zlo, i žure se da proliju krv. — Ako dodje mudrost u srce tvoje i znanje omili duši tvojoj, razum će te držati, da se izbaviš od zla puta i od čovjeka, koji govori opačine. — Sine moj, drži riječi moje, i čuvaj zapovijedi moje i zakon moj kao zjenicu oka svojega, da živiš. Priveži ga na prste svoje, i zapiši ga na ploče srca svojega."

„Sine moj, nemoj zaboraviti na zakon moj, i srce tvoje neka čuva zapovijedi moje, jer će ti dati dužinu dneva i godine života i mir. — Blago čovjeku, koji nagje mudrost i obiluje razboritošću; jer je bolje njom trgovati nego trgovati srebrom, i dobitak na njoj bolji je od zlata. Skuplji je od dragoga kamenja, i što je god najmilijih stvari, ne mogu se izjednačiti s njom. Gospodin je mudrošću osnovao svijet, utvrdio nebesa razumom. Sine moj, neka ti to ne odlazi iz očiju: čuvaj zakon i razboritost. Tada ćeš ići bez brige putem svojim, i noga tvoja ne će se spotaći. Kad liježeš, ne ćeš se plašiti, i kad počineš, sladak će ti biti san. — Svi su dani siromahovi zli, ali čista duša (savjest) jest kao neprestana gozba. — Bezbožnik bježi, kad ga nitko ne goni, a pravednik će stajati kao lav bez straha. — Ruku o ruku, da zao ne će ostati bez kazni; a sjeme pravednih izbavit će se. — Grješnike goni zlo, a pravednicima se vraća dobro."

Poštuj Boga! (3, 5—11.)

„Uzdaj se u Gospodina svim srcem svojim, a na razum svoj ne oslanjaj se. Na svim putovima svojim imaj ga na umu, i on će upravljati korake tvoje. Poštuj Gospodina imanjem svojim, i od prvina svih plodova svojih podaj njemu; i bit će pune žitnice tvoje obilja, i od vina preljevat će se kace tvoje. Ne odbacuj, sine moj, nastave Gospodnje, i karanje njegovo neka ti ne dosadi; jer koga Gospodin ljubi, onoga i kara, i kao otac sina, koji mu je mio."

119. Dužnosti prema sebi.

Poznaj sama sebe! (16, 4; 14, 8; 14, 12; 16, 32.)

„Sve je za sebe stvorio Gospodin, pa i bezbožnika za dan zli. — Mudrost je pametnoga, da pazi na put svoj, a bezumlje ludih luta. — Ima put, koji se čini čovjeku prav, ali kraj njegov vodi u smrt. — Bolji je trpljiv od jakoga, i koji gospoduje nad duhom svojim od osvajača gradova."

Budi smjeran! (16, 18; 29, 23; 13, 10).

„Oholost dolazi prije pogibije, i duh se uzvišuje prije propasti. — Za oholim ide poniženje, a smjerna duhom stiže

slava. — Od oholosti biva samo svagja, a koji primaju savjet, u njih je mudrost."

Budi umjeren! (23, 20; 23, 29).

„Ne budi megju pijanicama ni megju izjelicama; jer se pijanice i izjelice istroše, i spavač oblači se u prnje. — Kome jaoh? kome kuku? kome svagja? kome vika? kome rane ni za što? kome crven u očima? Koji sjede kod vina, koji idu te traže mirisava vina. Ne gledaj na vino, kad se rumeni, kad u čaši pokazuje lice svoje i upravo iskače. Na posljetku će kao zmija ujesti i kao otrovnica upeći. Oči će tvoje gledati na ono, što je nepristojno, i srce će tvoje govoriti opačine."

Radi i štedi! (6, 6; 10, 26; 12, 23; 13, 11: 18, 9; 20, 21; 24, 29).

„Idi k mravu, ljenivče, i gledaj putove njegove, i uči se mudrosti. On nema vogja ni učitelja ni gospodara, i opet pripravlja ljeti sebi hranu, i zbira uz žetvu, što će jesti. Dokle ćeš, ljenivče, ležati? Kad ćeš ustati od sna svojega? Dok malo prospavaš, dok malo prodrijemlješ, dok malo sklopiš ruke, da prilegneš, u tom će doći siromaštvo tvoje kao putnik (brzo) i oskudica tvoja kao oružan čovjek (da joj se ne možeš oteti). — Kakav je ocat zubima i dim očima, takav je ljenivac onima, koji ga pošalju. — Ruka radljiva gospodarit će, a lijena će davati danak. — Blago, koje se taštinom (lako) steče, umaljava se; tko sabire rukom (trudom), umnožava. — Tko je mekoputan i nemaran u poslu svojem, brat je raspikući. — Nasljedstvo, koje se iz početka brzo dobija, ne biva na posljetku blagosloveno. — Igjah mimo njivu čovjeka lijena i mimo vinograd čovjeka bezumna; i gle, bješe sve zaraslo u trnje i sve pokrio čkalj, i ograda im kamena razvaljena. I vidjevši uzeh na um, i gledah i poučih se."

Budi s malim zadovoljan! (15, 16; 16, 8; 17, 1; 30, 7).

„Bolje je malo sa strahom Gospodnjim nego veliko blago s nemirom. Bolje je jelo od zelja, gdje je ljubav, nego od vola ugojena, gdje je mržnja. — Bolje je malo s pravdom nego mnogo dohodaka s nepravdom. — Bolji je zalogaj suha hljeba s mirom nego kuća puna poklane stoke sa svagjom. — Za dvoje molim te, Bože, ne zakrati mi, dok sam živ: taštinu i riječi lažne udalji od mene; siromaštva ni bogatstva ne daj mi, daj mi samo, što je potrebno za žitak moj, da se ne bih kako zasitivši se zamamio na odricanje te rekao: Tko je Gospodin? ili oskudicom natjeran da ne bih krao i krivo kleo se imenom Boga svojega."

Budi podašan! (3, 27; 11, 25; 19, 17).

„Ne odreci dobra onima, kojima treba, kad možeš učiniti. Ne govori bližnjemu svojemu: idi i dogji drugi put, sjutra ću ti dati! kada možeš odmah dati. — Podašna ruka biva bogatija; i tko napaja, sam će biti napojen. — Gospodinu pozaima, koji se smiluje (i daje) siromahu; i vratit će mu zajam njegov."

Staraj se za dušu! (12, 1; 17, 16; 22, 1; 16, 6; 30, 22; 28, 13; 26, 16; 26, 11).

„Tko ljubi nastavu, ljubi znanje; a tko mrzi na ukore, ostaje lud. Tko se uklanja učenju, pada u zlo. — Bolje je dobro ime nego veliko bogatstvo, i milost je bolja nego srebro i zlato. — Milošću i istinom očišća se bezakonje, i strahom Gospodnjim uklanja se čovjek oda zla. — Ako si ludovao ponesavši se ili si zlo mislio, metni ruku na usta (kaj se)! — Tko krije prijestupe svoje, ne će biti prav; a tko priznaje i ostavlja, dobit će milost. — Ako sedam puta padne pravednik, opet ustane; a bezbožnici propadaju u zlu. — Kao što se pas povraća na svoju bljuvotinu, tako bezumnik ponavlja svoje bezumlje."

120. Dužnosti prema bližnjemu.

Blagost i miroljubivost (12, 11; 17, 5; 15, 1; 17, 14; 20, 3; 14, 30; 26, 27).

„Pravednik se brine za život svoje živine; a u bezbožnika je srce nemilostivo. — Tko se ruga siromahu, sramoti stvoritelja njegova; tko se raduje nesreći, ne će ostati bez kara. — Odgovor blag utišava gnjev, riječ prijeka podiže jarost. — Tko počne svagju, otvori ustavu vodi; zato prije nego se zametne, progji se raspre. — Slava je čovjeku, da se okani svagje; a tko je god bezuman, upleće se. — Život je tijelu srce zdravo, trulež je u kostima zavist. — Tko jamu kopa, u nju će pasti; i tko kamen valja, na njega će se prevaliti."

*

Ljubav k prijateljima (18, 24; 27, 10; 19, 4; 17, 17; 29, 5; 13, 20).

„Tko ima prijateljâ, valja da postupa prijateljski, jer ima prijatelja vjernijih od brata. — Ne ostavljaj prijatelja svojega ni prijatelja oca svojega; bolji je susjed blizu nego brat daleko. — Bogatstvo pribavlja mnogo prijatelja, a siromaha ostavlja prijatelj njegov. — U svako doba ljubi prijatelj (pravi), i brat postaje u nevolji. — Tko laska prijatelju svojemu, razapinje mrežu nogama njegovim. — Tko hodi s mudrima, postaje mudar; prijatelj bezumnih biva njima jednak."

Ljubav k neprijateljima (20, 22; 25, 21; 24, 17).

„Ne govori: vratit ću zlo; čekaj Gospodina, i izbavit će te. Ako je gladan neprijatelj tvoj, nahrani ga; ako je žedan, napoj ga vode; jer ćeš živo ugljevlje zgrnuti na glavu njegovu, i Gospodin će ti platiti. — Kad padne prijatelj tvoj, nemoj se radovati; i kad propadne, neka ne igra srce tvoje; jer bi vidio Gospodin, i ne bi mu bilo milo, i obratio bi gnjev svoj od njega na tebe."

Istinitost. (6, 16; 19, 28; 19, 5; 11, 13; 20, 19; 25, 23; 17, 9; 12, 19; 12, 22).

„Na ovo šestoro mrzi Gospodin, i sedmo je gad duši njegovoj: oči ponosite, jezik lažljiv i ruke, koje proljevaju krv pravu, srce koje kuje zle misli, noge koje brzo trče na zlo, lažan svjedok, koji govori laž, i tko zameće svagju megju braćom. — Nevaljao svjedok podsmijeva se pravdi, i usta bezbožnička proždiru nepravdu. — L a ž a n s v j e d o k ne će ostati bez kara, i tko govori laž, ne će uteći. — O p a d a č tumarajući izdaje tajnu; a tko je vjerna srca, taji stvar. — Tko otkriva tajnu, postupa nevjerno; zato se ne miješaj s onim, koji razvaljuje usta. — Sjeverni vjetar rastjeruje dažd, i lice turovno jezik što opada. (Kad opadač vidi, da nam nije milo što govori, prestat će opadati.) — Tko p o k r i v a p r i j e s t u p, traži ljubav; a tko ponavlja stvar, rastavlja glavne prijatelje. — Istinita usta stoje tvrdo do vijeka, a jezik lažljiv za čas. (U laži su kratke noge). — Mrske su Gospodinu usne lažljive; a koji rade vjerno, mili su mu."

Pravednost (28, 24; 22, 16; 10, 2; 11, 1; 20, 17; 28, 8; 23, 10; 17, 15).

„T k o k r a d e oca svojega i mater svoju i govori: nije grijeh, on je drug krvniku. — Tko d i j e l i s l u p e ž o m, da umnoži svoje, dat će bogatijemu i zacijelo će osiromašiti. — Ništa ne pomaže b l a g o n e p r a v e d n o, nego pravda izbavlja od smrti. — L a ž n a s u m j e r i l a mrska Gospodinu, a prava mjera ugodna mu je. — Sladak je čovjeku hljeb od p r i j e v a r e, ali mu se poslije usta napune pijeska. — Tko umnožava dobro svoje ujmom i pridavkom, sabira onome, koji će davati siromasima. — Ne p o m i č i s t a r e m e g j e, i ne stupaj na njivu siročadi. — Tko opravda krivoga i tko o s u d i p r a v o g a, obojica su mrski Gospodinu."

121. Dužnosti prema društvu.

Dužnosti muža i žene (18, 22; 11, 22; 14, 1; 19, 14; 5, 1).

„Tko je našao ženu, našao je dobro i dobio je ljubav od Gospodina. — Mudra žena zida kuću svoju; a luda je raskopava svojim rukama. — Žena lijepa a bez razuma zlatna brnjica u gubici svinji. — Kuća i imanje nasljeduje se od otaca; a od Gospodina je razumna žena. — S usana tugje žene kaplje med; grlo joj mekše od ulja; ali joj je posljedak gorak kao pelen, oštar kao mač s obje strane nabrušen. Neka je daleko od nje put tvoj, i ne približuj se k vratima kuće njezine, da ne bi dao drugima slave svoje i godina svojih nemilostivome i da ne ridaš na posljedak."

Hvala dobre žene. (21, 10—31).

Na koncu „Priča" nalazi se pjesma u hvalu dobroj ženi. Svaki redak počinje se slovom hebrejskoga alfabeta, koji ima 22 slova.

„**A.** Vrsnu ženu tko će naći? Vrijedi koliko stvari iz daleka, iz krajnjih krajeva. **B.** Pouzdava se u nju srce muža njezina, i dobitka ne će nedostajati. **C.** Čini mu dobro, a ne zlo svega vijeka svojega. **D.** Traži vune i lana, i radi po volji rukama svojima. **E.** Ona je kao lagja trgovačka, izdaleka donosi hljeb svoj. **F.** Ustaje dok je još noć, i daje dobitak domarima svojim, i hranu sluškinjama svojim. **G.** Misli o njivi, i kupi je; od rada ruku svojih sadi vinograd. **H.** Opasuje snagom boke

svoje, i krijepi mišice svoje. **I.** Kuša i vidi kako joj je dobra radnja; ne gasi joj se noću žižak. **K.** Rukama svojim maša se teških stvari, i prsti njezini drže vreteno. **L.** Ruku svoju otvora siromahu, i pruža ruke ubogome. **M.** Ne boji se studeni od snijega za kuću svoju; jer joj je sva čeljad njezina obučena u dvoje haljine. **N.** Pokrivače si gradi, bijelo platno i skerlet joj odijelo. **O.** Čuven je muž njezin na vratima, kad sjedi sa starješinama zemaljskim. **P.** Košulje gradi i prodaje, i pojase daje Hananejcu. **R.** Krepost joj je i milina odijelo, i smijat će se u posljednje dane. **S.** Usta svoja otvora mudrosti, i nauka blaga joj je na jeziku. **T.** Pazi na vladanje kuće svoje, i hljeba u lijenosti ne jede. **U.** Sinovi njezini podižu se, te je blagosiljaju; i muž njezin, i on je hvali. **V.** Mnoge su kćeri skupile bogatstvo; ti ih nadvišuješ sve. **Z.** Prijevarna je ljupkost i tašta je ljepota; žena, koja se boji Gospodina, ona zaslužuje pohvalu. **Ž.** Podajte joj od ploda ruku njezinih; i neka je hvale na vratima djela njezina."

Roditelji i djeca (23, 24; 17, 25; 23, 13; 19, 18; 29, 15; 17, 10; 22, 6; 20, 20; 30, 17; 19, 26; 23, 22; 28, 14).

„Veoma se raduje otac pravednikov, roditelj mudroga veseli se s njega. — Jad je ocu sin bezuman, i bol majci, koja ga je rodila. — Ne ukraćuj kara djetetu; kad ga biješ prutom ne će umrijeti. Ti ga bij prutom, i dušu ćeš mu izbaviti iz pakla. — Karaj sina svojega, dokle ima nadanja, i na pogibao njegovu da ne prašta duša tvoja. Velik gnjev pokazuj, kad praštaš kar, i kad oprostiš, poslije većma pokaraj. — Šiba i kazan daje mudrost; a dijete, koje se pušta na volju svoju, sramoti mater svoju. — Više vrijedi ukor kod mudroga nego sto udaraca kod ludoga."

„Kakovu se putu nauči mladić, i kad ostari, ne će odstupiti od njega. — Tko proklinje oca svojega i mater, njegov će se žižak ugasiti u crnom mraku. — Oko, koje se ruga ocu i prezire mater svoju, neka ga kljuju gavrani s potoka i jedu orlići. — Tko cvijeli oca i odgoni mater, sramotan je i nesretan. — Slušaj oca svojega, koji te je rodio; i ne preziri matere svoje, kad ostari. — Blago čovjeku, koji se vazda boji; a tko je tvrdoglav, upada u zlo."

Gospodari i sluge. (30, 21; 29, 21; 27, 18).

„Od troga se potresa zemlja, i četvrtoga ne može podnijeti: od sluge, kad postane kralj; od bezumnika, kad se najede hljeba; od puštenice, kad se uda; od sluškinje, kad naslijedi gospogju svoju. — Ako tko mazi slugu od malena, on će mu najposlije biti sin. — Tko čuva smokvu, jesti će roda njezina; tako tko čuva gospodara svojega, bit će poštovan."

Poglavari i podložnici. (16, 12; 14, 28; 28, 15; 11, 14; 29, 12; 16, 14; 25, 5, 28, 2; 24, 21.) 29, 18; 14, 34.

„Gadno je kraljevima činiti nepravdu, jer se pravdom utvrgjuje prijesto. — U mnoštvu je naroda slava kralju; a kad nestaje naroda, propast je vladaocu. — Bezbožnik, koji vlada narodom siromašnim, lav je koji riče i medvjed gladan. — Gdje nema savjeta, propada narod, a pomoć je u mnoštvu savjetnika. Koji knez sluša lažne riječi, sve su mu sluge bezbožne. — Mile su kraljevima usne pravedne, i oni ljube onoga, koji govori pravo."

„Gnjev je kraljev glasnik smrti, ali mudar čovjek ublažit će ga. — Uzmi bezbožnika ispred kralja, i utvrdit će se pravdom prijesto njegov. — Kad se u zemlji zla čine, nastaju joj mnogi knezovi. — Boj se Gospodina, sine moj, i kralja, i ne miješaj se s nemirnicima. Jer će se ujedamput podignuti pogibao njihova, i tko zna propast, koja ide od obojice? — Gdje nema vigjenja, rasipa se narod; a tko drži zakon, blago njemu. — Pravednost (krjepost) podiže narod, a grijeh čini narode bijedne."

Iz „Propovjednika".

(Prop. 1, 1—12, 14).

Iza „Priča" dolazi u Sv. Pismu knjiga, koja se zove „P r o p o v j e d n i k". U njemu Salomon pripovijeda i razlaže, kako su sve radosti, sve želje i sva dobra ovoga svijeta prolažljiva i tašta te se u njima ne može naći prava sreća, nego je prava sreća Boga se bojati, njegove zapovijedi držati i u njemu naći svoje blaženstvo.

122. Na svijetu nema prave sreće.

Sve je taština (Prop. 1, 1—11).

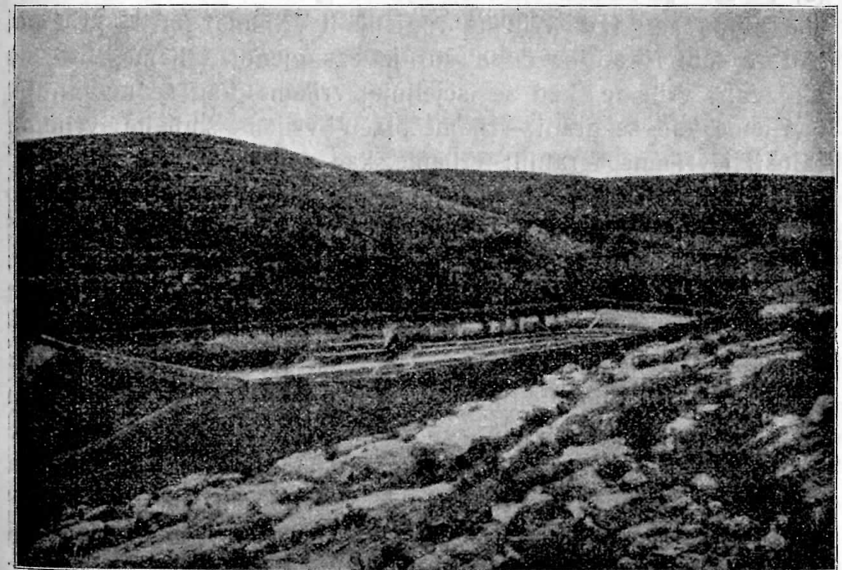
„R i j e č i p r o p o v j e d n i k a, sina Davidova, kralja u Jerusalemu. T a š t i n a n a d t a š t i n a m a, veli propovjednik, taština nad taštinama, s v e j e t a š t i n a. Kakva je korist čovjeku od svega truda njegova, kojim se trudi pod suncem?" Gotovo nikakva. „Naraštaj jedan odlazi i drugi dolazi; a zemlja stoji uvijek." Kako kod ljudi tako i u prirodi sve se mijenja. „Sunce izlazi i zalazi, i opet se vraća na mjesto svoje, odakle se ragja. Vjetar ide na jug, okreće se na sjever, jednako kruži i ide, i povraća se u svoje krugove. Sve rijeke teku u more, a more se ne prepunja; rijeke se povraćaju na mjesto, odakle izlaze, da opet teku. Sve se muči, da čovjek ne može iskazati; oko se ne može nagledati niti se uho može naslušati." Kraj nemira u svijetu ne može čovjek ostati miran, jer ga sve uznemiruje. „Što je bilo, to će biti; što se činilo, to će se činiti: ništa nema nova pod suncem. Nitko ne može kazati: gle, to je novo; jer je davno već prošlo u vijekovima, koji su bili prije nas. Nema spomena na ono, što je bilo prije; pa i na ono, što će biti poslije, ne će se sjećati, koji će biti naposljetku"; a to zato, jer sve brzo prolazi.

Želja za znanjem ne donosi zadovoljstva (1, 12—18).

„Ja, propovjednik, bijah kralj Israelov u Jerusalemu. Namislih u srcu svome, da i s t r a ž i m i n a g j e m m u d r o sve, što biva pod suncem, i gle, sve je taština i muka duhu. Opaki se teško popravljaju, a ludih je mnogo bez broja. Rekoh u srcu svom: Gle, postadoh velik i nadvisih mudrošću sve, koji bijahu prije mene u Jerusalemu; duh je moj mudro razgledao mnogo, te se poučih. I upravih srce svoje, da poznam mudrost i znanje, varku i ludost, i upoznah, da je i u tome trud i muka duhu; jer gdje je mnogo mudrosti, mnogo je i brige, i tko umnožava mudrost, umnožava i muku." Jer što čovjek više uči, sve više vidi, da ništa ne zna, da ima još mnogo više stvari, kojih ne pozna.

Ni uživanje ne donosi zadovoljstva (2, 1—11).

„Rekoh u srcu svom: Hajde da se napunim veselja, d a u ž i v a m d o b r a! Ali vidjeh, da je i to taština. Smijeh držah

Jezera Salomonova.

za ludost i veselju rekoh: zašto se uzalud varaš?" Sred veselja opazi Salomon, da ipak nije sretan. „Velika djela učinih: po-

gradih sebi kuće, zasadih vinograde; uredih vrtove i voćnjake, posadih u njima drveta svake vrste. Iskopah jezera vodena, da zaljevam šumu drveta što su narasla; nabavih sebi sluga i sluškinja, i imadoh veliku družinu, mnogo goveda i velika stada ovaca više nego svi, koji bijahu prije mene u Jerusalemu. Zgrnuh sebi srebra i zlata i blago od kraljeva i zemalja; nabavih sebi pjevača i pjevačica i milina sinova ljudskih; vrčeva i čaša, da služe kod ljevanja vina. Nadvisih bogatstvom sve, koji bijahu prije mene u Jerusalemu; ali i mudrost ostade se mnom. Štogod poželješe oči moje, ništa im ne zakratih, i ne branih srcu svome, da uživa svaku slast i da se veseli s onoga, što sam spremio. To sam držao za moj dio, koji mi pripada od muke moje. A kada se ogledah na sva djela, što ih učiniše ruke moje, u svemu, opazih taštinu i muku duha i da ništa ne ostaje pod suncem."

123. Različiti uzroci nezadovoljstvu.

Svojemu je zlu čovjek kriv zato što ne pazi na vrijeme (3, 1—8). „S v e m u i m a s v o j e v r i j e m e, i sve pod nebom ima svoj čas. Ima vrijeme rogjenju i vrijeme smrti; vrijeme, kad se sadi i kad se čupa što je zasagjeno; vrijeme, kad se ranjava, i vrijeme, kad se iscjeljuje; vrijeme, kad se razvaljuje, i vrijeme kad se gradi; vrijeme plaču i vrijeme smijehu; vrijeme žalosti i vrijeme igranju; vrijeme, kad se razbacuje kamenje, i vrijeme, kad se kupi (kad se pustoši tugja zemlja, što se po njoj razbacuje kamenje); vrijeme, kad se dobija, i vrijeme, kad se gubi; vrijeme, kad se čuva, i vrijeme, kad se odbacuje; vrijeme, kad se muči, i vrijeme, kad se govori; vrijeme, kad se ljubi, i vrijeme, kad se mrzi; vrijeme ratu i vrijeme miru."

Zlu je svojemu čovjek kriv i zato što je s a m o ž i v, i ne zna naći pomoći u drugoga (4, 7—12). „Razmišljajući, i drugu vidjeh taštinu pod suncem. Jedan stoji sam, a nema druga. A ipak je bolje d v o j i c i n e g o j e d n o m, jer imadu korist od svojega društva. Ako jedan padne, drugi će ga poduprijeti. Jao osamljenu; jer ako padne, nema nikoga, tko bi ga pridigao. Ako bi tko nadjačao jednoga, dva će mu odoljeti; trostruka vrvca ne kida se lako."

Ljudi se muče, jer n e t r a ž e p o m o ć i o d B o g a k a k o b i t r e b a l o (4, 17—5, 5). „Čuvaj nogu svoju, kad ulaziš u dom Božji, i pristupi, da slušaš (što ti Bog govori). Poslušnost

je više vrijedna nego žrtve bezumnika, koji ne znadu, što zlo čine. Ne govori ništa nepromišljeno, i srce tvoje neka ne nagli govoriti pred Bogom; jer Bog je na nebu, a ti si na zemlji (Bog zna bolje što kome treba nego čovjek): zato neka bude malo riječi tvojih. Za mnogim brigama idu sni, a u mnogim riječima naći će se ludost. Ako si što zavjetovao Bogu, ne oklijevaj izvršiti; jer mu nije milo nevjerno i ludo obećanje. Š t o s i z a v j e t o v a o, i z v r š i. Bolje je da ne zavjetuješ nego li da ne izvršiš, što si zavjetom obećao."

Ljudi su nezadovoljni, jer se bave s u v i š n j i m b r i g a m a (5, 9—14). „Škrcu nikad dosta novaca; i tko ljubi bogatstvo, ne će imati koristi od njega, jer je i to taština. Gdje je mnogo blaga, ondje je mnogo onih, koji ga troše. Pa kakva korist imućniku osim što gleda svojim očima bogatstvo svoje? Sladak je san onome, koji radi, jeo malo ili mnogo; a sitost bogatome ne da spavati. Ima još i drugo ljuto zlo, koje vidjeh pod suncem: bogatstvo skupljeno na štetu gospodaru svojemu. Propadne li mu kojom nesrećom bogatstvo, sin će njegov biti u najvećoj bijedi (jer je privikao na dobro, pa mu je gubitak teže podnijeti nego da nikad nije imao blaga). Kako je gô izišao iz utrobe matere svoje, tako će se povratiti, i ništa ne će uzeti sa sobom od truda svojega."

Nevolja ljudska kazan je grijeha, koji je na ljudima (7, 16—9, 3). „I ovo vidjeh u dane moje taštine: pravednik pogiba u svojoj pravednosti, a bezbožnik živi dugo vremena u svojoj zloći. Nemoj raditi bezbožno i ne budi lud, da ne umreš, kad ti nije vrijeme. Tko se boji Boga, izbavit će se od svega. Doista n e m a č o v j e k a na zemlji, koji bi č i n i o d o b r o a n e b i g r i j e š i o. Samo ovo nagjoh: da je Bog načinio čovjeka pravedna, a on se upleće u nebrojena pitanja. — Što nema odmah osude za zlo djelo, sinovi ljudski bez svakoga straha čine zlo. Premda grješnik sto puta čini zlo, pa mu se odgagja, ja znam, da će dobro biti onima, koji se boje Boga. Bezbožniku ne će biti dobro i ne će mu se produžiti dani, nego će kao sjena proći, koji se ne boje Boga. — Sve ovo razmišljah u srcu svom, da pomno razaberem: ima pravednih i mudrih, i njihova su djela u ruci Božjoj, a ipak ne zna čovjek, da li je zavrijedio ljubav ili mržnju. Sve je sačuvano za budućnost. Sve se dogagja jednako pravedniku i bezbožniku, dobromu i zlomu, čistomu i nečistomu, onomu, koji prinosi žrtve i koji ih prezire;

kako dobromu tako grješniku; onome, koji se krivo zaklinje kao onome, koji se zaklinje pravo. A to je najgore od svega, što biva pod suncem, što se jednako dogagja svima; zato se i srca ljudska napunjaju zloće i jada u životu njihovu, a potom silaze k mrtvima." Čovjeka boli, kad vidi, da se na ovom svijetu ne plaća potpunoma. Ali da će Bog izravnati sve na drugom svijetu, kazuje nam ovaj

Završetak (11, 1—12, 30).

„Baci hljeb svoj povrh vode, jer ćeš ga naći poslije dugo vremena (dijeli milostinju, jer ti ne će propasti). — Kad se oblaci napune, izlije se dažd na zemlju; padne li drvo na jug ili na sjever, na koje mjesto padne, ondje će ostati." Smrt ostavlja čovjeka u stanju, u kakvom ga nagje. — „Raduj se, mladiću, sa mladosti svoje, i budi vesela srca dok si mlad, i hodi, kuda te srce vodi i kuda oči tvoje gledaju; ali znaj, da će te za sve to Bog izvesti na sud. Ukloni dakle žalost od srca svojega, i odrini zlo od tijela svojega, jer je djetinjstvo i mladost taština. Ali opominji se Stvoritelja svojega u mladosti svojoj prije nego dogju dani zli i prispiju godine, za koje ćeš reći: nijesu mi mile. Prije nego se prekine uže srebrno i čaša zlatna razbije, i raspe se vedro na izvoru i slomi se točak na studencu, i vrati se prah u zemlju svoju, odakle je bio, a duh se vrati k Bogu, koji ga je dao."

„Taština nad taštinama, veli propovjednik, sve je taština. Budući propovjednik veoma mudar učaše narod, pripovijedaše što je učinio i istražujući složi mnogo priča. Gledaše da nagje korisne riječi te napisa govore prave i pune istine. Više od toga, sine moj, nemoj tražiti; jer nema kraja sastavljanju mnogih knjiga, i mnogo učenje umor je tijelu. Čujmo sad svi svršetak govora: Boga se boj i zapovijedi njegove slušaj, jer to je čitav čovjek (to je svrha njegova). Jer sve, što se zbiva, dovesti će Bog na sud, bilo dobro bilo zlo."

Pjesma nad pjesmama.

(1, 1—8, 14.)

Salomon je „ljubio Gospodina", a i Bog je ljubio njega, te se zato i zvao „ljubimac Gospodinov". Bog ljubi sve ljude, ali osobito ljubi Crkvu svoju i one vjerne duše, koje njega ljube. Iznad svih tih duša Srcu je Božjemu najbliža Presveta Bogorodica. Tu ljubav Božju opjevao je Salomon divnim riječima u „pjesmi nad pjesmama". U sv. Pismu na mnogo mjesta poregjuje se ljubav Božja k Crkvi s vezom, koji veže vjerenika i vjerenicu. Tako i Salomon u ovoj pjesmi pokazuje Boga Isusa kao vjerenika, a Crkvu kao vjerenicu. Mile riječi, koje vjerenici jedan drugome govore, slika su sreće blaženstva, što ga pobožna duša nalazi u Bogu.

124. Ljubav Božja.

Čežnja pobožnih duša za Isusom (1, 1—4).

Pobožna duša želi ostati u ljubavi Božjoj, jer ta ljubav nadilazi sve svjetovno veselje, zato veli: „O da me cjeluje cjelovom usta svojih! Jer je ljubav tvoja bolja od vina." Spomen imena Isusova radost je u djevičanskom srcu. „Ime je tvoje razliveno ulje, zato te ljube djevice." K njegovu Srcu želi da se privine, jer u njemu nalazi obranu i jakost. „Privini me, i za tobom ćemo trčati, za mirisom pomasti tvojih. Kralj me je uveo u stan svoj, radovat ćemo se i veseliti u tebe."

Dolazak Hristov na svijet i u dušu pravednu (2, 8—14).

Želja se svetima ispunila, kad je Hrist došao. „Evo čujem glas ljubimca svojega, evo ga, ide skačući preko gora, poskakujući preko humova. Dragi je moj kao srna ili kao jelenče." Ljubav je sklonula Sina Božjega, da ide na svijet; uspinje se na goru Maslinsku i na brijeg Golgotski. Ljubav ga sklanja i danas, da se krije na oltarima pod prilikama kruha i vina, te se može reći: „Evo ga, stoji iza zida našega, gleda kroz prozor,

viri kroz rešetku." Onamo zove čiste duše. „Evo, dragi moj govori mi: Ustaj, žuri se, prijateljice moja, golubice moja, ljepotice moja, i hodi." Tu pred Srcem, punim ljubavi i milosti, nestaje hladnoće, duša se napunja žara ljubavi i milosti, da radi dobra djela: „Jer zima već progje, dažd minu i otide; cvijeće se vidi u zemlji našoj, vrijeme razidbi dogje, glas grličin čuje se u zemlji našoj; smokva je pustila zametke svoje, vinogradi ucvali mirišu." Duša ponizna krije djela, da se ne ponese; ali ih pokazuje, kad treba da njima slavi Boga. Tada je i sam Bog zove iz zabiti njezine: „Ustaj, prijateljice moja, ljepotice moja, i hodi! Golubice moja u rasjelinama kamenim, u duplju zidnom, pokaži mi lice svoje, neka govori glas tvoj u ušima mojim! jer je glas tvoj sladak i lice je tvoje krasno." Bog je slavan u krasoti svetaca svojih.

Tuga zapuštenih duša (3, 1—5).

Dugo su vremena s tugom čekale duše pravedničke dolazak Hristov na ovaj svijet. Pa i sad se dogagja najboljim dušama, da se nagju katkada bez utjehe nebeske; pred njima nastaje tama, noć. „U toj noći, govori duša, tražih onoga, koga ljubi duša moja; tražih ga, ali ga ne nagjoh." Ipak u toj zapuštenosti ne ostavlja Boga; ona ga i dalje traži u pobožnom razmišljanju. „Ustat ću pa idem po gradu, po trgovima i po ulicama tražit ću onoga, koga ljubi duša moja; tražih ga, ali ga ne nagjoh." Ako u sebi ne može naći utjehe, nalazi je u pobožnom čitanju sv. Pisma, osobito proroka, koji kao vjerni stražari čuvaju obećanja Božja. „Nagjoše me stražari, koji čuvaju grad. Vidjeste li onoga, koga ljubi duša moja?" Oni vidješe izdaleka Spasitelja i dobro ga oslikaše, a najveći od proroka, preteča sv. Ivan, prstom ga pokaza. Zato vjerna duša lako nalazi Hrista. „Malo ih zaminuh, i nagjoh onoga, koga ljubi duša moja. Uhvatih ga, i ne ću ga pustiti." Pobožna duša znade kako je sve pusto, gdje nema Isusa, zato ne će da se odijeli od njega. Ona želi, da Isus uzme stan svoj kod nje, da bude duša duši, te uzmogne reći: ne živim više ja, nego Hrist živi u meni. Zato veli sveta vjerenica: „Ne ću ga pustiti, dokle ga ne odvedem u kuću matere svoje i u stan roditeljke svoje."

Tu ljubav vjerne duše nagragjuje Bog svojim mirom na zemlji, koji je slika miru i blaženstvu nebeskom. Toga mira ne će nitko pomutiti. „Zaklinjem vas, kćeri Jerusalemske, srnama i jelenima poljskim, ne búdite, ne búdite ljubaznice moje, dok je ne bude volja."

Sjedinjenje duše s Bogom (3, 7—11; 4, 7. 8; 8, 6. 7).

Kad se pobožna duša sasvim preda Bogu, ne traži ništa izvan Boga. Želja Božja želja je njezina: s njim želi da strada i da se proslavi. Ona gleda pobjedu Hristovu i svetaca njegovih, ali se spominje i njegova stradanja; vijenac slave dolazi poslije vijenca od trnja. „Gle, odar Salomonov, a oko njega šezdeset junaka izmegju junaka Israelovih. Svi drže mačeve, vješti su boju, u svakoga je mač o bedru radi straha noćnoga. Odar je načinio sebi kralj Salomon od drveta Libanskoga; stupce mu je načinio od srebra, uzglavlje od zlata, nebo od skerleta, a iznutra nastrt ljubavlju za kćeri Jerusalemske. Izidite, kćeri Sionske, i gledajte kralja Salomona pod vijencem, kojim ga ovjenča mati njegova na dan svadbe njegove i na dan veselja srca njegova." Dijel slave, koju imade Hrist na nebu, dat će onima, koji ostadoše s njim u iskušanju njegovu. Zato veli duši vjernoj: „Sva si lijepa prijateljice moja, i nema na tebi pogrješke. Dogji s Libana, vjerenice moja, dogji s Libana, dogji: bit ćeš ovjenčana."

I kad dogje čas, kad Hrist pozove dušu čistu s ovoga svijeta, ona se rado odaziva glasu njegovu, jer želi da se zauvijek s njim sjedini. Zato mu govori: „Metni me kao pečat na srce svoje, kao pečat (prsten) na mišicu (ruku) svoju! jer je ljubav jaka kao smrt". Ništa nas ne može rastaviti od ljubavi Hristove. Ova ljubav treba da nas nagoni na revnost za njegovu slavu. „Revna je ljubav tvrgja od sile paklene, žari su njezini ognjeni i plameniti. Mnoge vode ne mogu ugasiti ljubavi, niti je potoci potopiti. Da čovjek dâ sve imanje doma svojega za ljubav, ništim bi ga držao." Svega će nestati, ali ljubav nikad ne će prestati.

II. KRALJEVSTVO ISRAELSKO.

(Od g. 975. do 722. pr. Hr.)

125. Dioba kraljevstva poslije smrti Salomonove.

(III. Kralj. 12, 1—24).

Poslije smrti Salomonove dogodi se ono, što je Gospodin rekao Salomonu: kraljevstvo se njegovo razdijelilo. To se zbude za sina njegova Roboama. „R o b o a m otide u Sihem, jer se ondje skupio sav Israel, da ga zakralje.“ Pleme je Efraimovo mislilo, da im pripada izabrati kralja, dočim je pleme Judino držalo, da je sin Salomonov kralj po nasljedstvu. „A Jeroboam, sin Nabatov, koji još bijaše u Misiru pobjegavši još od kralja Salomona, kad čuje za smrt njegovu, povrati se iz Misira; jer su poslali po njega i dozvali ga.“ Vidi se po tome, da su namjeravali otpasti od Roboama.

„Tako dogje Jeroboam i sav zbor Israelov i rekoše Roboamu: Tvoj je otac metnuo na nas težak jaram; nego ti nam sada olakšaj tvrdu vladu oca svojega i teški jaram, koji je metnuo na nas, pak ćemo ti služiti. A on im reče: Idite pa se do tri dana vratite k meni. A kad narod otide, kralj Roboam učini vijeće sa starcima, koji su bili savjetnici ocu njegovu, dok bijaše živ, i reče: Što mi savjetujete, da odgovorim tome narodu? Oni mu rekoše: Ako danas poslušaš ovaj narod i ugodiš im te pristaneš na molbu njihovu i govoriš im lijepim riječima, oni će ti biti sluge, dok si živ. Ali on ostavi savjet, što mu ga dadoše starci, pa se okrenu k mladićima, koji bijahu s njim othranjeni i koji stajahu pred njim i reče im: Što mi svjetujete, da odgovorim tome narodu? A mladići mu rekoše: Ovako kaži narodu: moj je mali prst deblji od legja oca mojega. Otac je moj metnuo na vas težak jaram, a ja ću još dometnuti na vaš jaram; otac vas je moj šibao bičevima, a ja ću vas šibati bodljivim kandžijama (korbači, koji imadu na kraju oštre komadiće gvožgja).“

„Treći dan dogje Jeroboam i sav narod Israelov k Roboamu, kako im bijaše kazao, da se do tri dana vrate k njemu. Tada kralj odgovori tvrdo narodu kako ga svjetovaše mladići i reče: Otac je moj metnuo na vas težak jaram, a ja ću još dometnuti na vaš jaram; otac vas je moj šibao bičevima, a ja ću vas šibati bodljivim kandžijama. I kralj ne pristade na molbu naroda, jer ga je Gospodin odbacio, da potvrdi riječ, koju bijaše rekao preko Ahije Silonjanina Jeroboamu.“

„Kad je vidio narod, da ih hralj nije htio slušati, odgovori i reče: Kakav mi dio imamo s Davidom? Nemamo nasljedstva sa sinom Isajevim. U šatore svoje, Israele! A ti, Davide, sad gledaj svoju kuću!“ Tijem rekoše: Kad tebi, Roboame, nije stalo do nas, nije stalo ni nama do tebe. Mi ćemo sebi izabrati drugoga kralja, a ti vladaj nad svojim plemenom Judinim. „Tako otide Israel u šatore svoje.“

„Samo nad sinovima Israelovim, koji življahu po gradovima Judinim, kraljeva Roboam.“ Mnoge su se porodice drugih plemena nastanile u krajevima Judinim. Nad tima osta kraljem Roboam, napose nad plemenom Simeonovim, koje se nalazilo ispod plemena Judina. Uz Judino pleme osta vjerno Roboamu pleme Benjaminovo i Leviti. Roboam je htio da sada lijepim načinom predobije i druga plemena. „Zato posla k njima Adurama, koji bijaše nad dankom.“ To nije bilo zgodno, jer su se baš poradi velikog danka (poreza) plemena tužila na vladu Salomonovu. Zato dolazak Aduramov razljuti narod, i „kamenova ga sav Israel, te pogibe. A kralj Roboam brže sjedne na kola, te pobjegne u Jerusalem. Tako o t p a d n e I s r a e l (deset plemena) od d o m a D a v i d o v a.“

„Kad čuje sav Israel, da se Jeroboam vratio, pošlju i dozovu ga u skupštinu, koju su sazvali, i postave ga za kralja nad svim Israelom; a za domom Davidovim pristane samo pleme Judino.“

„Kad Roboam dogje u Jerusalem, sazva sav dom Judin i pleme Benjaminovo, sto osamdeset tisuća odabranih vojnika, d a z a v o j š t e n a d o m I s r a e l o v i da povrate kraljevstvo Roboamu, sinu Salomonovu. Ali dogje riječ Gospodnja Semeju, čovjeku (proroku) Božjemu, govoreći: Reci Roboamu i svemu narodu: ovako veli Gospodin: ne bijte se s braćom svojom, sinovima Israelovim; idite svaki svojoj kući, jer sam ja naredio,

da tako bude. Poslušaše riječ Gospodnju i vratiše se s puta, kako im bješe zapovjedio Gospodin."

Israelci su sagriješili, što su se odmetnuli od zakonitog vladara. Zato im poslije država nije bila sretna. Po kršćanskom zakonu nije dopušteno ustajati na zakonitog vladara ni onda, kad bi vladar svoju vlast zlo upotrebio čineći nepravdu i nasilje. U takvim prilikama podložnici treba da se mole Bogu, da ih izbavi. Tako postupahu apostoli i prvi kršćani.

126. Grijeh Jeroboamov.

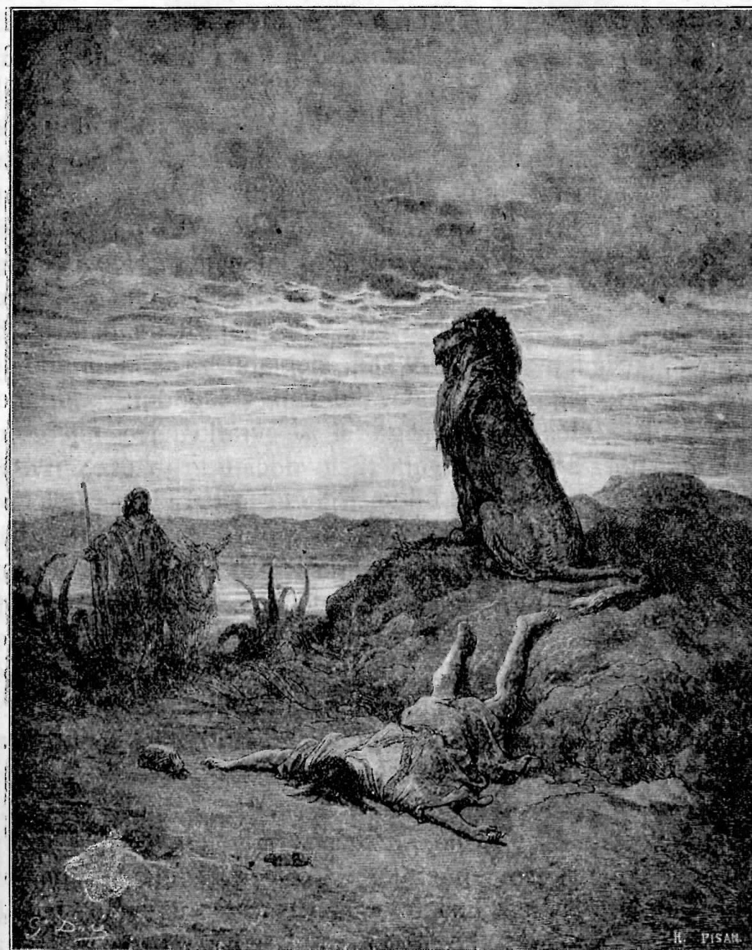
(III. Kralj. 12, 25—13, 32).

„Jeroboam utvrdi Sihem na gori Efraimskoj i naseli se u njemu." To bijaše isprva glavni grad kraljevstvu Israelskomu; poslije postade glavnim gradom Tersa, a napokon Samarija.

„Jeroboam pomisli u sebi: Ako narod stane ići u Jerusalem, da prinosi žrtvu u domu Gospodnjem, srce će se narodu povratiti ka gospodaru njegovu Roboamu, kralju Judinu, te će me ubiti, i povratit će se k njemu. Zato kralj smisli, te načini dva teleta od zlata, pa reče narodu: Ne treba više da idete u Jerusalem; evo bogova tvojih, Israele, koji su te izveli iz zemlje Misirske! I namjesti jedno u Betelu (na jugu) a drugo u Danu (na sjeveru)." To bijahu stara mjesta, gdje su se prinosile žrtve, zato je lako bilo nagovoriti narod, da ide onamo mjesto u Jerusalem. „I to bi na grijeh, jer narod igjaše tja do Dana, da se klanja teletu." To je bio grijeh idolopoklonstva. „I po visinama načini Jeroboam hramove, i postavi svećenike od prostoga naroda, koji ne bijahu od sinova Levijevih. I načini praznik petnaestoga dana osmoga mjeseca (mjesto sedmoga mjeseca po zakonu Mojsijevu), kao što je praznik u zemlji Judinoj. I pristupaše k žrtveniku, da prinosi žrtve teocima, koje načini."

„Kad je Jeroboam petnaestoga dana osmoga mjeseca, na praznik, koji je izmislio i naredio sinovima Israelovim, pristupio k oltaru, što ga je učinio u Betelu, da kadi, dogje čovjek Božji po zapovijedi Gospodnjoj iz Judejske u Betel, i stade vikati prema oltaru: Oltare! oltare! Ovako veli Gospodin: evo, rodit će se sin domu Davidovu po imenu Josija, koji će na tebi klati svećenike visina, koji kade na tebi, i ljudske će kosti spaliti na tebi. I dade znak u onaj dan govoreći: Ovo će

biti znak, da je Gospodin govorio: oltar će se raspasti i prosut će se pepeo, što je na njemu. Kralj čuvši ove riječi pruži ruku svoju s oltara govoreći: Držite ga! Ali ruka mu usahnu i ne mogaše je povratiti k sebi. I oltar se raspade i prosu se pepeo s oltara po znaku, koji proreče čovjek Božji. Tada reče kralj

Smrt neposlušnoga proroka.

čovjeku Božjemu: Pripadni ka Gospodinu Bogu svojemu i pomoli se za me. da mi se povrati ruka. I čovjek se Božji pomoli Gospodinu, i povrati se ruka kralju i posta kao što je bila prije. Tada reče kralj čovjeku Božjemu: Hodi sa mnom kući mojoj,

da objeduješ, i dat ću ti dar. Ali čovjek Božji odgovori kralju: Da mi dadeš polovicu onoga, što imaš u kući svojoj, ne bih išao s tobom niti bih jeo hljeba ni vode pio u ovom mjestu. Jer mi je tako zapovjedio svojom riječju Gospodin govoreći: ne jedi hljeba niti pij vode, niti se vraćaj istim putem, kojim si došao. I otide drugim putem, a ne vrati se onim putem, kojim je došao u Betel." Gospodin bijaše zabranio proroku, da se ne druži s ovim ljudima: neka se vidi, kako su njihova djela mrska Gospodinu.

„U Betelu življaše jedan star prorok. K njemu dogju sinovi njegovi i pripovjede mu sve, što je onaj dan učinio čovjek Božji u Betelu, i riječi, koje reče kralju, pripovjede ocu svojemu. A otac im reče: Kojim je putem otišao? Sinovi mu pokažu put. Tada reče sinovima svojim: Osedlajte mi magarca! Kad mu ga osedlaše, on uzjaše i otide za čovjekom Božjim, i nagje ga pod hrastom. Prevari ga, te ga odvede sa sobom, i on jede hljeba u njegovoj kući i pi vode. A kad sjegjahu za stolom, poviče na čovjeka Božjega i reče: Ovako veli Gospodin: što nijesi poslušao riječi Gospodnje, nego si se vratio i jeo hljeba na ovome mjestu, zato ne će tvoje tijelo doći u grob otaca tvojih. I pošto se prorok najede i otide, udesi ga lav na putu i zakla ga. Tijelo njegovo ležaše na putu. To vidješe ljudi i javiše u gradu, u kom življaše stari prorok. On otide i nagje tijelo, gdje leži na putu, a magarca i lava, gdje stoje kod tijela: lav ne bijaše izjeo tijelo ni magarca rastrgao. Tada prorok uzme tijelo čovjeka Božjega i metne ga u svoj grob. A sinovima svojim reče: Kad umrem, ukopajte me u grobu, gdje je ukopan čovjek Božji. Jer će se zacijelo zbiti, što je prorekao za oltar u Betelu."

Sveti oci gotovo jednodušno kažu, da je onaj prorok iz Judejske tek lako sagriješio, što se svratio u kuću proroka u Betelu i kod njega jeo i pio. Pa ipak je radi toga grijeha bio kažnjen smrću. To nas ima opomenuti, da se čuvamo i lakoga grijeha, jer i lakim grijehom vrijegjamo Boga i zaslužujemo, da nas Bog katkad i teško kazni.

127. Propast Jeroboamova doma.

(III. Kralj. 13, 33—15, 31).

„Poslije svega toga Jeroboam se ne povrati sa svojega zloga puta, nego je opet postavljao od prostoga naroda svećenike na visinama. Tako je griješio dom Jeroboamov, zato se istrijebio i nestade ga sa zemlje."

Jeroboam je sam vidio propadanje doma svojega. „U one dane (potkraj života Jeroboamova) razbolje se Abija, sin Jeroboamov. Tada reče Jeroboam svojoj ženi: Ustani i preobuci se, da te ne poznadu, pak idi u Silon. Ondje je prorok Ahija, koji mi je kazao, da ću biti kralj nad ovim narodom." Jeroboam nije se usudio ići sam, jer se stidio proroka, što nije izvršio njegovih riječi. A htio je, da prorok ne pozna ni žene. Zato joj reče: „Ponesi sa sobom deset hljebova i kolač i sud meda, pa otidi k njemu (kao žena od prostoga naroda), on će ti kazati šta će biti od toga djeteta."

„Žena Jeroboamova učini tako, ustade i otide u Silon, i ugje u kuću Ahijinu. Ahija ne mogaše vidjeti (razabirati), jer mu oči bijahu potamnjele od starosti. Ali Gospodin reče Ahiji: Eto, ide žena Jeroboamova, da te pita za sina svojega, jer je bolestan. Ti joj kaži to i to. A kad ona dogje i činjaše se da je druga, čuje Ahija šuštanje nogu njezinih, kad ulažaše na vrata i reče: Hodi, ženo Jeroboamova; što se činiš da si druga? Ja sam poslan k tebi, da ti javim tužne glase. Idi i reci Jeroboamu: Ovako veli Gospodin Bog Israelov: Ja sam te podigao izmegju naroda i postavio vogjem narodu svojemu Israelu, i otrgao sam kraljevstvo od doma Davidova i dao sam ga tebi, ali ti nijesi bio kao sluga moj David, koji je držao zapovijedi moje, i hodio za mnom svim srcem svojim čineći samo što je pravo preda mnom, nego si radio gore od svih, koji bijahu prije tebe, i načinio si sebi druge bogove livene, da bi me dražio, a mene si bacio za legja svoja. Zato, evo, ja ću pustiti zlo na dom Jeroboamov, i dom ću Jeroboamov omesti kao što se mete blato, da ga ne ostane ništa. Tko Jeroboamov pogine u gradu, izjesti će ga psi; a tko pogine u polju, izjesti će ga ptice nebeske; jer Gospodin reče." Potomstvo će Jeroboamovo poginuti od nasilne smrti. „A ti ustani i idi kući svojoj; i čim stupiš nogama svojim u grad, umrijet će dijete. Sav će ga Israel oplakati i ukopati; jer će samo on od doma Jeroboamova doći u grob, jer se na njemu jedinome u domu Jeroboamovu našlo nešto dobra pred Gospodinom Bogom Israelovim. A Gospodin će podignuti sebi kralja nad Israelom, koji će istrijebiti dom Jeroboamov u ovaj dan i u ovo vrijeme (za malo dana). Ali Gospodin će udariti i Israela, da će se ljuljati kao trska u vodi

i iščupat će Israela iz ove dobre zemlje, koju je dao ocima njihovim i razasut će ih daleko preko rijeke, zato što načiniše sebi lugove gnjeveći Gospodina. I predat će Gospodin Israela za grijehe Jeroboamove, kojima je i sam griješio i na grijeh naveo Israela."

„Tada ustane žena Jeroboamova i otide i dogje u Tersu; i kad stupi na prag kućni, umrije dijete. I ukopaše ga, i sav Israel plaka za njim po riječi Gospodnjoj, koju reče preko sluge svojega Ahije proroka."

„Jeroboam kraljeva dvadeset i dvije godine (975—954); i počinu kod otaca svojih, a Nadab, sin njegov, zakralji se na njegovo mjesto."

„Nadab, sin Jeroboamov, kraljeva nad Israelom dvije godine (954—952). Činjaše što je zlo pred Gospodinom hodeći putem oca svojega i u grijesima njegovim, kojima navede na grijeh Israela. Ali diže bunu na nj Baasa od doma Isaharova, ubi ga i zakralji se na mjesto njegovo. A kad se zakralji, pobi sav dom Jeroboamov po riječi Gospodnjoj za grijehe Jeroboamove i za draženje, kojim je dražio Gospodina Boga Israelova."

Jeroboam nije sam griješio, što se klanjao zlatnim teocima, nego je na taj grijeh naveo i narod. Pa i svi kralji, koji su u Israelu nastali nakon Jeroboama, ostaše u grijehu njegovu, pače se svakojaka idolopoklonstva neznabožačka i gadne žrtve njihove u narod uvukoše, i svakomu se zlu vrata otvoriše. Tako je Jeroboam bio krivac tugjih grijeha, koje su poslije njega činili kraljevi i narod. Zato nije preoštra kazan, kojom je Bog kaznio njega i rod njegov. Propast Jeroboamova roda imala je odvraćati druge kraljeve, da ne idu za njim. Taj primjer treba da opominje i nas, da ne budemo dijelnici tugjih grijeha. Takovih tugjih grijeha ima devet: svjetovati na grijeh, zapovijedati grijeh, privoljivati na tugji grijeh, nagovarati na grijeh, hvaliti tugji grijeh, šutjeti na grijeh, ne pokarati grijeh, pomagati grijeh i braniti tugji grijeh.

128. Različiti kraljevi do Ahaba.

(III. Kralj 15, 32—16, 34).

„Baasa kraljeva nad svim Israelom u Tersi dvadeset i četiri godine (952—930). Činjaše što je zlo pred Gospodinom hodeći putem Jeroboamovim. Zato dogje riječ Gospodnja Jehuu, sinu Hananijevu, za Baasu govoreći: Što te podigoh iz praha i postavih vogjem narodu svojemu Israelu, a ti navodiš na grijeh narod moj, evo, ja ću požnjeti ostatak Baasin i učinit ću s domom tvojim kao s domom Jeroboamovim."

To se dogodi sinu njegovu Eli. „Ela kraljeva dvije godine u Tersi (930—929). Sluga njegov Zambri diže na nj bunu, ubi ga i zakralji se na njegovo mjesto. A čim se zakralji, pobi sav dom Baasin, i rodbinu njegovu i prijatelje njegove. Tako Zambri zatre sav dom Baasin po riječi Gospodnjoj, koju reče za Baasu preko Jehua proroka, za sve grijehe Baasine."

„Zambri kraljeva (samo) sedam dana u Tersi. Ali narod, koji stajaše u okolu (vojska), kad ču, da je Zambri digao bunu i kralja ubio, isti dan sav Israel u okolu postavi kraljem nad Israelom Amrija vojvodu. Amrije i sav Israel otidoše i opkoliše Tersu. A Zambri, kad vidje, da će osvojiti grad, otide u dvor kraljevski, i zapali nad sobom dvor kraljevski, te pogibe za grijehe svoje". Malo je dana kraljevao, ali je pokazao, da želi ići tragom Jeroboamovim. „Tada se razdijeli narod Israelov na dvoje: polovina naroda prista za Tebnijem, da ga učini kraljem, a druga polovina prista za Amrijem. Ali narod, koji prista za Amrijem, bi jači od naroda, koji prista za Tebnijem. Tebni umrije, a kraljeva Amri."

„Amri kraljeva nad Israelom dvanaest godina (929—918). U Tersi kraljeva šest godina. Potom kupi goru Samarijsku od Somera i sagradi grad na gori, i nazva grad, koji sagradi, Samarija po imenu Somera, gospodara gore. I Amri činjaše što je zlo pred Gospodinom, i gore činjaše od svih, koji bijahu prije njega. I počinu Amri kod otaca svojih, i bi pogreben u Samariji, a na njegovo se mjesto zakralji Ahab, sin njegov."

„Ahab kraljeva nad Israelom u Samariji dvadeset i dvije godine (918—897). I činjaše zlo pred Gospodinom više od svih, koji bijahu prije njega. Malo mu bijaše, što je hodio u grijesima Jeroboamovim, nego se još oženio Jezabelom, kćerju kralja Sidonskoga (protiv zakona Mojsijeva, koji je branio ženidbu s Hanaanejkama), i otide te služaše Baalu u hramu Baalovu, koji sazida u Samariji, i zasadi gaj (Astarti, božici feničkoj, koju su štovali sramotnim djelima). Tako učini Ahab više od svih kraljeva Israelovih, koji bijahu prije njega, da bi razgnjevio Gospodina Boga Israelova." Za primjerom bezbožnoga kralja, koji nije držao zapovijedi Božjih, povedu se i drugi, da čine, što

je zabranio Gospodin. „U dane njegove Hiel iz Betela sagradi (utvrdi) Jerihon. Na prvencu svom osnova ga, a na mjezimcu svojem metnu mu vrata po riječi Gospodnjoj, koju reče preko Josue“ (I. 230). Bog ga kazni zato što je radio protiv zabrane njegove, te je izgubio svoje sinove. Njemačko istočno društvo, koje se bavi pretraživanjem Palestine, prekapajući na tome mjestu našlo je g. 1909. stare zidove, koji daleko sežu u starinu, tja do devetoga vijeka prije Hrista, dakle do vremena Ahabova.

U kratko vrijeme izmijenilo se u kraljevstvu Israelskom mnogo kraljeva. Bune nastajahu jedna za drugom. Tek što jedan kralj sjedne na prijesto, a drugi ga zbaci, i pogubi njega i svu rodbinu njegovu, i stanu se tako mijenjati gori iza gorega. Najgori od svih bio je Ahab, koji je želio zatamaniti vjeru u pravoga Boga. No Gospodin nije dopustio, da vjere sasvim nestane u narodu. Slao je proroke, koji su opominjali kraljeve i narod Israelski, nagovarali ih na pokoru i prijetili im pogibijom ako se ne poprave. Prorocima zovemo one ljude, koji su po Božjoj zapovijedi proricali različite zgode i nezgode, koje će stići Israelce. Njihov je posao bio učiti narod, da pozna Boga, i popravljati što su često kraljevi i sami svećenici kvarili u narodu. Preko njih čuvao je Bog u narodu vjeru u jednoga pravoga Boga i ufanje u obećanoga Spasitelja svijeta. Bog je podizao takve proroke kako u kraljevstvu Israelskom, tako i u kraljevstvu Judejskom. Proroke, što su živjeli u vrijeme od Samuela do godine 800. prije Hrista, možemo zvati starije proroke. Oni su najviše radili za ljude svojega vremena i to besjedom i djelom (čudesima), da ih održe na putu zakona Gospodnjega, i zašle s toga puta da opet na nj navrate. Kako su stariji proroci poglavito radili za svoje suvrsnike, nijesu besjeda svojih popisali. Najznatniji megju njima bijahu Ilija i Elisej.

Tako sad sretamo mnoge nove slike (tipove) Spasiteljeve, koje naznačuju njegovu službu proročku, kao što su prije uredbe svećeničke i kraljevske pokazivale njegovu službu svećeničku i kraljevsku. Kao što je Hrist najveći svećenik i kralj, tako je i najveći prorok, jer nas je učio što treba da vjerujemo, ufamo i činimo, da se spasemo, i jer nam je unaprijed kazao buduće stvari.

129. Prorok Ilija i glad u Israelu.

(III. Kralj. 17, 1—24.)

Za kralja Ahaba življaše prorok Ilija. Njega pošlje Gospodin k Ahabu, da mu javi kazan, koja će stići njega i narod za grijehe njihove. „Ilija reče Ahabu: Tako da je živ Gospodin Bog Israelov, pred kojim stojim, ovih godina ne će biti rose ni dažda, dokle ja ne rečem.“ Tako nastane suša i glad u kraljevstvu. Ahab htjede ubiti Iliju. „Tada dogje njemu riječ Gospodnja govoreći: Ukloni se odavde i otidi na istok, i sakrij se kod potoka Karita, koji je prema Jordanu. Ondje ćeš iz potoka piti, a gavranima sam zapovjedio, da te hrane ondje. Tako otide i učini po riječi Gospodnjoj, i otišav sjede kod potoka Karita (u nekoj špilji). Gavrani mu donošahu hljeba i mesa jutrom i večerom, a iz potoka pijaše.“

„Ali s vremenom presahne potok, jer ne bijaše dažda u zemlji. Tada dogje njemu riječ Gospodnja govoreći: Ustani i idi u Sareftu Sidonsku i ostani ondje; jer sam zapovjedio ondje jednoj udovici, da te hrani. Ustavši otide u Sareftu. A kad dogje na vrata gradska, nagje ženu udovicu, gdje kupi drva. On je zovne i reče joj: Daj mi malo vode u sudu, da se napijem. A kad ona pogje da donese, poviče za njom i reče: Donesi mi i zalogaj hljeba. Odgovori mu žena: Tako da je živ Gospodin Bog tvoj, nemam hljeba do šaku brašna u zdjeli i nešto ulja u uljanici; i eto kupim nešto drvaca, da otidem i zgotovim sebi i sinu svojemu, da pojedemo, pa onda da umremo. Ilija joj reče: Ne boj se, idi i zgotovi kako si rekla; ali prvo umijesi i ispeci meni jedan kolačić od toga, i donesi mi ga amo, pa onda zgotovi sebi i sinu svojemu; jer ovako veli Gospodin Bog Israelov: brašno se iz zdjele ne će potrošiti, niti će ulja u uljanici nestati, dokle ne pusti Gospodin dažda na zemlju. Ona otide i učini kako reče Ilija; i jede on i ona i dom njezin. I od onoga dana brašno se iz zdjele ne potroši, niti ulja u uljanici nestade po riječi Gospodnjoj, koju reče preko Ilije.“

„Poslije toga razbolje se sin ženi domaćici, i bolest njegova bi vrlo teška, tako da izdahnu. I ona reče Iliji: Šta je tebi do mene, čovječe Božji? Jesi li došao k meni, da se spomenu grijesi moji i da mi ubiješ sina?“ Žena je mislila, da je Gospodin poslao k njoj svojega čovjeka, da je kazni radi grijeha. No Gospodin je dopustio smrt djetinju, da žena upozna pravoga

Boga. „Ilija joj reče: Daj mi sina svojega. I uzev ga iz naručja njezina odnese ga u gornju klijet, gdje on stanovaše, i položi ga na postelju svoju. Tada zavapi ka Gospodinu i reče: Gospodine Bože moj, zar si i ovu udovicu, kod koje sam ipak gost, tako ucvijelio umorivši joj sina? I pruživ se nad djetetom tri puta zavapi ka Gospodinu i reče: Gospodine Bože moj, molim, neka se povrati u dijete duša njegova. I Gospodin usliši glas Ilijin i povrati se u dijete duša njegova, i oživje. A Ilija uzev dijete snese ga iz gornje klijeti u donju kuću, i predade ga materi njegovoj, i reče joj: Vidi, živ je sin tvoj. A žena reče Iliji: Sad po ovom poznam, da si ti čovjek Božji, i da je riječ Gospodnja u ustima tvojim istinita."

U tome, kako je Ilija oživio umrla sina udovičina, nalazi se slika, kako je Hrist podigao palo čovječanstvo. Ovako veli sv. Augustin: Neznabošci ležahu mrtvi u svojim grijesima i bezakonjima; ali ih je Hrist podigao svojom molitvom i raspinjanjem na križu. No to djelo nije izvršio on sam, nego i Otac i Duh sveti, cijelo božansko Trojstvo. To se pokazuje vidljivo i u sakramentu krštenja, kad se stari čovjek tri puta uroni, da nov bude vrijedan uskrsnuti.

130. Žrtva Ilijina.

(III. Kralj. 18, 1—46.)

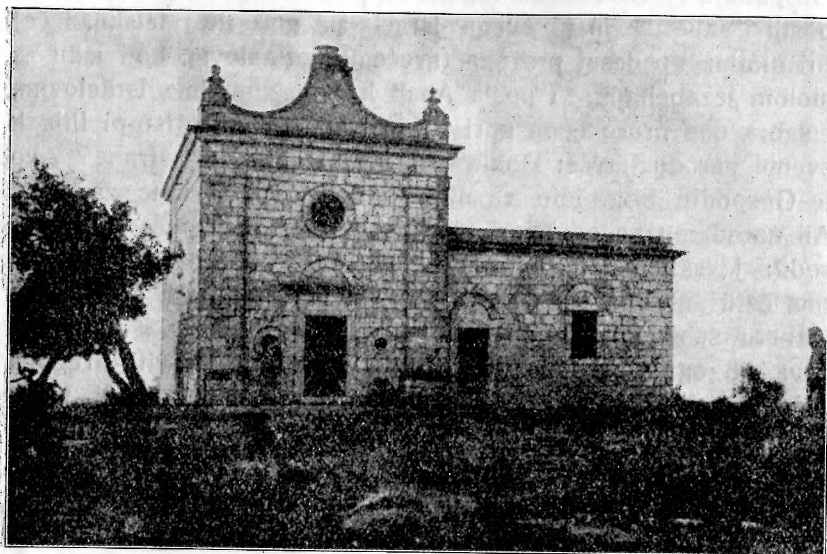
„Poslije mnogo vremena, treće godine (kako je Ilija otišao u Sareftu, a tri godine i šest mjeseci kako se nebo zatvorilo) dogje riječ Gospodnja Iliji govoreći: Idi i pokaži se Ahabu, da pustim dažd na zemlju. I otide Ilija."

„A bijaše velik glad u Samariji (u kraljevstvu Israelskom). Ahab dozva Abdiju, koji bijaše upravitelj dvora njegova, a bojao se Gospodina, i reče mu: Pogji po zemlji na izvore i na potoke, eda bismo našli trave, da prehranimo konje i mazge, da nam ne izgine stoka. I podijeliše megju se zemlju: Ahab otide jednim putem, a Abdija otide drugim putem. A kad Abdija bijaše na putu, srete ga Ilija i reče mu: Idi i kaži gospodaru svojemu: evo Ilije. A on reče: Nema ni naroda ni kraljevstva, kuda nije slao gospodar moj da te traže; i rekoše: nema ga. Kad ja od tebe otidem, duh će te Gospodnji odnijeti, pa ako kažem Ahabu, a on te ne nagje, ubit će me. A sluga tvoj boji Gospodina od mladosti svoje. Nije li ti kazano, što

sam učinio, kad Jezabela ubijaše proroke Gospodnje, kako sam sakrio stotinu proroka i hranio ih hljebom i vodom? A ti sada kažeš: idi, kaži gospodaru svojemu: evo Ilije. Ubit će me. A Ilija reče: Tako da je živ Gospodin nad vojskama, pred kojim stojim, danas ću mu se pokazati. Tada otide Abdija pred Ahaba, i kaza mu; i Ahab otide pred Iliju. Kad Ahab vidi Iliju, reče mu: Jesi li ti onaj, što smetaš Israela? A on mu reče: Nijesam ja smeo Israela, nego ti i dom oca tvojega, ostavivši zapovijesti Gospodnje i pristavši za Baalima (krivim bozima). Nego sada pošlji i saberi k meni svega Israela na goru Karmelsku, i četiri stotine i pedeset proroka (svećenika) Baalovih, koji jedu za stolom Jezabelinim. I posla Ahab k svim sinovima Israelovim, i sabra one proroke na gori Karmelskoj. Tada pristupi Ilija k svemu narodu i reče: Dokle ćete hramati na obje strane? Ako je Gospodin Bog, idite za njim; ako li je Baal, idite za njim. Ali narod mu ne odgovori ni riječi. Tada opet reče Ilija narodu: Ja sam ostao sâm prorok Gospodnji, a proroka Baalovih ima četiri stotine i pedeset. Dajte nam dva junca, i neka oni izaberu sebi jednoga, i neka ga isijeku na komade i metnu na drva, ali ognja da ne podmeću: a ja ću prigotoviti drugoga junca, i metnut ću ga na drva, ali ognja ne ću podmetati. Nego vi prizovite imena svojih bogova, a ja ću prizvati ime Gospodina svojega. Koji se Bog odazove ognjem, onaj neka je Bog. Sav narod odgovori i reče: Dobar ti je prijedlog!"

„Ilija reče svećenicima Baalovim: Izaberite sebi jednoga junca i prigotovite ga prvo, jer vas je više. Oni uzeše junca, kojega im dade, i prigotoviše ga, i stadoše prizivati ime Baalovo od jutra do podne govoreći: Baale, usliši nas! Ali ni kakva glasa ni odgovora. I skakahu oko oltara, koji načiniše (po svojem običaju stanu igrati). A kad bi u podne, počne im se Ilija rugati govoreći: Vičite većma, jer je Bog! Valja da se razgovara ili je u gostionici, ili na putu, ili može biti da spava, neka se probudi. Oni skači još većma i paraj se nožima i šilima po svom običaju, dokle ih krv ne obli; ali opet ni glasa ni odgovora. A kad dogje vrijeme, da se prinese žrtva, reče Ilija narodu: Pristupite k meni. I pristupi k njemu sav narod. Tada on opravi oltar Gospodnji, koji bješe razvaljen. Okolo oltara iskopa opkop, na oltar metne drva i na drva metne junca isječena na komade, i reče: Lijte vodu na žrtvu i na drva. I načiniše tako, te voda poteče oko oltara, i napuni se opkop vode.

U doba, kad se prinošaše žrtve paljenice (u hramu), pristupi Ilija prorok i reče: Gospodine Bože Abrahamov i Isakov i Israelov! pokaži danas, da si ti Bog Israelov, i ja da sam sluga tvoj. Usliši me, Gospodine, da bi poznao ovaj narod, da si ti Gospodin Bog. Tada pade oganj Gospodnji i proždrije žrtvu, drva, kamenje i zemlju, i vodu u opkopu popi. A narod, kad to vidje, sav popada ničice vičući: Gospodin je Bog! Gospodin je Bog!"

Kapela na Karmelu, gdje je stajao oltar Ilijin.

„Onda im reče Ilija: Pohvatajte proroke Baalove, da ni jedan ne uteče. Ilija ih odvede na potok Kison, i pokla ih ondje": neka ih voda odnese, da ne skvrne zemlju.

„Tada Ilija reče Ahabu: Idi jedi i pij, jer uji velik dažd. Ahab otide, da jede i pije, a Ilija se popne navrh Karmela i sagne se licem k zemlji." Tako se moljaše Bogu, neka narod vidi, da na molbu njegovu Bog šalje dažd. „A momku svojemu reče: Idi i pogledaj put mora (k zapadu). Momak otide, pogleda i reče: Nema ništa. I reče mu: Idi još sedam puta. A kad bi sedmi put, vidje, kako se diže od mora oblačić mali kao dlan čovječji. Ilija mu reče: Idi reci Ahabu: preži, da te ne uhvati dažd. I što bi se okrenuo, i tamo, gle, zamrači se nebo od oblaka i vjetra, i udari veliki dažd. A ruka Gospodnja dogje na Iliju, i on opasavši se trčaše pred Ahabom, dokle dogje u Jezrael." Premda je Ahab bio zlikovac, ipak ga htjede Ilija poštovati kao kralja, da trči pred njim s drugim slugama. Takov je običaj na istoku još danas.

Ilija bijaše slika Hristu, božanskom Spasitelju. Ilija prinese žrtvu; a Hrist je prinesao sebe za žrtvu. Ilija molјaše na gori Karmelskoj, Hrist na gori Maslinskoj. Ilija izmoli dažd na zemlju, Hrist orosi srca milošću. Sedam je puta Ilija molio Boga; sedam je darova Duh sveti dao crkvi. Oblačić, sličan dlanu čovječje ruke, slika je utjelovljenju Sina Božjega. Poslije tri godine i šest mjeseci pao je dažd na zemlju; toliko je vremena Hrist propovijedao, da riječ njegova donese obilan rod po svem svijetu. Kad se pojavio Ilija, istrijebljeni su proroci Baalovi; pred Hristovom naukom nestaje poganskog neznaboštva (sv. Augustin).

Na Karmelu nalazi se danas crkva B. D. Marije i samostan Karmelićana, koji od davnih vremena ondje poštuju Bogorodicu Djevu, sretan onaj oblačić, iz kojega se rodi godina (dažd) blagoslova svim narodima na zemlji.

131. Bijeg Ilijin.

(III. Kralj. 19, 1—21).

„Ahab pripovjedi Jezabeli sve, što je učinio Ilija i kako je sve proroke isjekao mačem. Tada Jezabela poruči Iliji: Tako neka mi učine bogovi, ako sjutra u ovo doba ne učinim od tebe, što si ti učinio od onih. Stoga se poboja Ilija i pobježe u Bersabeu (na jugu u zemlji Judinoj). Ondje ostavi momka svojega, a sam otide u pustinju dan hoda. Došav onamo sjede pod smreku i zaželje da umre, i reče: Dosta mi je, Gospodine, uzmi dušu moju, jer nijesam bolji od otaca svojih (da duže živim od njih)". Teško je bilo Iliji videći kako nestaje vjere prave, a neznaboštvo i grijesi vladaju.

„Potom (umoran) leže i zaspa. A gle, angjeo taknu ga i reče mu: Ustani i jedi. Tada se obazre i ugleda čelo glave hljeb pečen pod pepelom i sud vode. On jede i napi se, i opet zaspa. A angjeo Gospodnji dogje opet drugom, i taknu ga govoreći: Ustani i jedi, jer ti je daleko putovati. On ustade, jede i napi se, i okrijepljen ovim jelom igjaše četrdeset dana i četrdeset noći, dokle dogje na goru Božju Horeb (Sinaj)."

„Došav onamo ugje u jednu pećinu. I gle, dogje mu riječ Gospodnja govoreći: Šta radiš ovdje, Ilija? A on reče: Revnovao sam za Gospodina Boga nad vojskama; jer sinovi Israelovi ostaviše zavjet tvoj, oltare tvoje razvališe, proroke tvoje pobiše mačem; ja ostah sam, pa traže dušu moju, da mi je uzmu.

Ilija u pustinji.

A glas mu reče: Izidi i stani na goru pred Gospodinom. I gle, Gospodin prolažaše; pred Gospodinom igjaše velik i jak vjetar, koji brda razvaljivaše i stijene razlamaše, ali Gospodin ne bijaše u vjetru. Iza vjetra dogje potres, ali Gospodin ne bijaše u potresu. Iza potresa dogje oganj, ali Gospodin ne bijaše u ognju. A iza ognja dogje lahorenje tiha vjetrića. Kad to čuje Ilija, zakloni lice svoje plaštem i izišav stane pećini na ulasku." Tako mu Bog objavi, da on nije Bog osvetnik, koji bi opake ljude odmah uništavao, nego Bog blagi, koji hoće dugotrpnošću svojom da spase.

„Opet dogje glas Iliji govoreći: Šta radiš tu, Ilija? A on reče: Revnovao sam za Gospodina, pa traže dušu moju, da mi je uzmu. Tada mu reče Gospodin: Idi vrati se svojim putem preko pustinje u Damask, a kad dogješ onamo, pomaži Hazaela za kralja nad Sirijom, a Jehua pomaži za kralja nad Israelom, a Eliseja pomaži za proroka mjesto sebe. Tko uteče od mača Hazaelova, njega će pogubiti Jehu, tko uteče od mača Jehuova, njega će pogubiti Elisej." Hazael će biti kazan u ruci Božjoj za Israelce, koji se odmetnuše od Gospodina, a Jehu će uništiti opaki dom Ahabov. No idolopoklonstvo ne će biti općenito. Jer veli Gospodin: „A ja ću si ostaviti sedam tisuća ljudi u Israelu, koji nijesu koljena savili pred Baalom."

„Pošavši dakle Ilija odanle nagje Eliseja, gdje ore sa dvanaest jarmova, i baci na nj plašt svoj. A on ostavi volove i otrča za Ilijom i reče mu: Dopusti mi da cjelujem oca svojega i mater svoju, pa ću ići za tobom. A on mu reče: Idi i vrati se. Vrativ se uze dva vola i zakla ih, i na drvima od pluga skuha meso i dade ga narodu, te jedoše". Tako se oprosti od svoje družine. „Potom ustavši otide za Ilijom i služaše mu"; činjaše sve, što bi mu Ilija zapovjedio.

Čudesna hrana, kojom je okrijepljen Ilija putovao pustinjom četrdeset dana, dokle dogje do gore Božje, na kojoj vidje Gospodina, prilika je presvete pričesti. Pričest je nebeska hrana, kojom krijepimo dušu u tegobama ovoga života, da uzmognemo doći u visine nebeske i tamo ugledati blagoga Boga. Jer izmegju ostalih milosti, koje nam daje sveta pričest, jesu i ove: da nam slabi zle želje i krijepi nas u dobru, daje nam zalog slavnog uskrsnuća i vječnoga života.

132. Nabotov vinograd.

(III. Kralj. 20, 1—22, 54).

Gospodin je pokazao, da je doista blag i dugotrpan, jer je bezbožnoga Ahaba dva puta izbavio iz ljute nevolje. „Benadad, kralj Sirski, skupi vojsku i opkoli Samariju. Tada pristupi

prorok jedan k Ahabu i reče: Ovako veli Gospodin: vidiš li sve ovo mnoštvo? Evo, ja ću ti ga dati u ruke danas, da poznaš, da sam ja Gospodin. I kralj Israelski izide i načini velik pokolj megju Sircima".

„Kralju Sirskomu rekoše sluge njegove: Njihovi su bogovi (t. j. Israelski) bogovi gorski, zato nas nadjačaše; nego da se bijemo s njima u polju. — Kad progje godina, Benadad pogje opet da vojuje na Israela. Tada dogje čovjek Božji i reče kralju Israelovu: Ovako veli Gospodin: što Sirci rekoše, da je Gospodin gorski Bog, a nije Bog poljski, zato ću ti dati u ruke sve ovo mnoštvo. I sinovi Israelovi pobiše Siraca sto tisuća pješaka u jedan dan".

Ahab nije pitao Gospodina, što će učiniti s kraljem Sirskim, kad mu se predao, nego učini s njim savez te ga otpusti. Zato dogje jedan izmegju sinova proročkih Ahabu i reče mu: „Ovako veli Gospodin: što si pustio iz ruku čovjeka, kojega sam ja osudio, da se istrijebi, duša će tvoja biti za njegovu dušu i narod tvoj za njegov narod." No Ahaba ne obrati ni dobrota ni prijetnja Božja. „On otide kući svojoj zlovoljan i ljutit, i dogje u Samariju."

Skoro zatim učini Ahab ovo grdno zlo. „N a b o t Jezraeljanin imaše v i n o g r a d u Jezraelu do dvora Ahaba kralja." Ahab stanovaše zimi u Samariji a ljeti u Jezraelu, pa htjede da si kraj ljetnog dvora načini vrt. „Ahab reče Nabotu: Daj mi svoj vinograd, da načinim od njega vrt za zelje, jer je blizu do dvora mojega; a ja ću ti dati za nj bolji vinograd, ili ako voliš, dat ću ti u novcu šta vrijedi. Nabot odgovori kralju: Milostiv neka mi bude Gospodin, što ne dam tebi nasljedstvo otaca svojih." Po zakonu Mojsijevu nije bilo dopušteno prodati nasljedstva od otaca, zato je Nabotu bilo žao, što nije mogao učiniti kralju po volji. „Ahab dogje kući svojoj zlovoljan i ljutit radi riječi, što mu reče: ne dam ti nasljedstva otaca svojih. Legne u postelju, okrene lice svoje na stranu i ne htjede jesti."

„Tada dogje k njemu Jezabela, žena njegova, i reče mu: Šta ti je, te si tako zlovoljan? On joj reče, što mu je odgovorio Nabot. Tada mu reče žena: Veliku li imaš moć, i krasno li vladaš kraljevstvom Israelskim! Ustani, jedi i budi veseo; ja ću ti dati vinograd Nabotov."

„I odmah napiše knjigu u ime Ahabovo i zapečati je njegovim pečatom, i pošlje starješinama i glavarima u gradu, koji stanovahu s Nabotom. A u knjizi napiše ovo: Oglasite post, i posadite Nabota megju glavare narodne. I postavite dva nevaljala čovjeka prema njemu, koji će na nj lažno zasvjedočiti, da je hulio na Boga i na kralja. Tada ga izvedite, i zaspite kamenjem, da pogine." Bezbožnica je sve tako udesila, da Nabot brzo pogine. Ako je hula na Boga svagda grješna, to se taj grijeh još teži činio u vrijeme sveto, u postu. Svjedoci imali su iznenada podignuti tužbu na Nabota pred prvim ljudima u gradu, da ga smetu, te se ovako smeten ne uzmogne braniti. „Tako starješine učiniše. Dovedoše dva svjedoka prema Nabotu, i oni pred mnoštvom svjedočiše: Nabot je hulio na Boga i na kralja. Zato ga izvedoše izvan grada i zasuše ga kamenjem, te pogibe." I njegove sinove pogubiše. Tako je imanje Nabotovo imalo pripasti kralju.

„To javiše Jezabeli; a ona reče Ahabu: Ustani, uzmi vinograd Nabotov, jer Nabot nije više živ. I ustane Ahab i pogje u vinograd Nabotov, da ga uzme. Ali mu izide nasusret po zapovijesti Gospodnjoj Ilija i reče mu: Ubio si, i još si prisvojio. Na onome mjestu, na kojem lizaše psi krv Nabotovu, lizat će i tvoju krv. A Jezabelu će psi izjesti u polju Jezraelskom. I učinit ću od doma tvojega, što sam učinio od doma Jeroboamova i Baasina. Tko od Ahaba umre u gradu, izjesti će ga psi, a tko pogine u polju, izjesti će ga ptice nebeske."

„Kad ču Ahab te riječi, razdrije haljine svoje i priveže kostrijet oko tijela svojega, pošćaše i hogjaše oborene glave. Zato dogje riječ Gospodnja Iliji govoreći: Jesi li vidio, kako se Ahab ponizio preda mnom? Zato što se tako ponizio preda mnom, ne ću pustiti onoga zla za njegova života, nego za sina njegova pustit ću ono zlo na dom njegov."

„Treće godine nakon toga dogje Josafat, kralj Judejski, ka kralju Israelskomu, da uzmu Ramot Galaadski iz ruku kralja Sirskoga. Josafat reče kralju Israelskomu: Upitaj, šta će Gospodin reći. Četiri stotine proroka (lažnih) rekoše kralju: Idi na Ramot, jer će ga Gospodin dati u ruke kralju. A Josafat reče: Ima li tu još prorok Gospodnji, da ga pitamo? A kralj Israelski reče: Ima Miheja, sin Jemlin. Kad on dogje, reče: Vidjeh sav narod Israelov razasut po planinama kao ovce, koje nemaju pastira; jer reče Gospodin: ovi nemaju gospodara, neka se vrate svak svojoj kući s mirom. Tada reče kralj Israelski: Uhvatite Miheju i metnite ga u tamnicu, dokle se ne vratim u

miru. A Miheja reče: Ako se ti vratiš, nije Gospodin govorio preko mene."

„Tada otide kralj Israelski s Josafatom na Ramot. Kralj Israelov reče Josafatu: Ja ću se preobući, a ti obuci svoje odijelo. A kralj Sirski zapovjedi vojvodama: Ne udarajte ni na koga, nego na samoga kralja Israelskoga. Kad vojvode vide Josafata, pomisle, da je kralj Israelski, i udare na nj. Ali Josafat poviče, i vojvode odstupe od njega. A jedan slučajno zastrijeli iz luka i pogodi kralja Israelova. Ahab ranjen stajaše još u kolima (da obodri vojsku), pa umrije uveče, a krv iz rane njegove tecijaše u kola. Odvezoše ga u Samariju. A kad su prali kola na jezeru Samarijskom, lizaše psi krv njegovu, tako i kad su prali oružje njegovo, po riječi, koju reče Gospodin." Trinaest godina poslije ispuni se riječ Gospodnja i na Jezabeli.

Tako je Bog kaznio Ahabovo razbojstvo, otimačinu; a kazan čeka i sve one, koji silom prisvoje tugje dobro. „Razbojnici ne će imati kraljevstva Božjega" (I. Kor. 6, 10).

133. Uzeće Ilijino.

(IV. Kralj. 1, 1—2, 12).

„Poslije smrti Ahabove zakralji se Ohozija, sin njegov, i kraljeva nad Israelom dvije godine (897—894). I činjaše što je zlo pred Gospodinom i hogjaše putem oca svojega i putem matere svoje. Služio je Baalu i klanjao mu se i tako gnjevio Gospodina Boga sasvim kako je činio otac njegov."

Skoro stiže opakoga kralja kazan, koju je Gospodin izrekao za dom Ahabov. „Ohozija padne kroz rešetku iz gornje sobe svoje u Samariji, i razboli se." Naslonio se na drvenu ogradu na krovu i pao je dolje. „Tada pošlje poslanike i reče im: Idite pitajte Belzebuba (braniča od muha), boga Akaronskoga, hoću li ozdraviti od ove bolesti? Ali angjeo Gospodnji reče Iliji: Ustani izidi nasusret poslanicima kralja Samarijskoga i reci im: Zar nema Boga u Israelu, kad idete pitati boga u Akaronu? Zato ovako veli Gospodin: Ne ćeš se dignuti s postelje, na koju si legao, nego češ umrijeti." Ilija otide i reče to poslanicima. Poslanici se vratiše i kažu sve kralju. „A on im reče: Kakva je obličja i kako je odjeven onaj čovjek? Oni mu reku: Bijaše sav dlakav (odjeven u odijelo od dlake kamilje) i opasan kožnim pojasom. A kralj reče: To je Ilija!"

„Nato pošlje kralj jednoga pedesetnika s pedeset momaka", da uhvate Iliju i da ga dovedu. Pedesetnik „otide i reče Iliji, koji je sjedio navrh gore: Čovječe Božji! Kralj zapovijeda, da sigješ. A Ilija odgovori: Ako sam čovjek Božji, neka padne oganj s neba, i neka proždre tebe i pedesetoricu tvoju." Tako i bude. Pedesetnik se rugao Iliji, što ga je zvao: čovječe Božji, a onamo je bio spreman, da izvrši nepravednu zapovijed kraljevu. Zato ga je stigla kazan Božja, da je pao udaren od groma. „Kralj pošlje drugoga pedesetnika i drugu pedesetoricu s njim, ali i njega s njegovom pedesetoricom proždrije oganj s neba. Onda pošlje i trećega. Došav taj klekne pred Iliju, zamoli ga i reče: Čovječe Božji, smiluj se na dušu moju! Tada angjeo Gospodnji reče Iliji: Idi s njim, ne boj se. Ilija otide s njim i dogje ka kralju i reče mu: Ovako veli Gospodin: Zato što si slao poslanike, da pitaju Belzebuba, ne ćeš se dignuti s postelje, nego ćeš umrijeti. I umrije po riječi Gospodnjoj, a na mjesto njegovo zakralji se Joram (brat njegov), jer Ohozija nije imao sina."

„A kad je Gospodin hotio uzeti Iliju u vihoru na nebo, pogju Ilija i Elisej iz Galgale." To je druga Galgala a nije ona kod Jordana. Ilija htjede da se oprosti s učenicima svojim u Betelu i Jerihonu. Ilija, da iskuša vjernost Elisejevu, reče mu: „Ostani ti ovdje, jer me Gospodin šalje do Betela. Ali mu Elisej reče: Tako da je živ Gospodin i tako da je živa duša tvoja, ne ću te ostaviti. Tako dogju u Betel." Učenici Ilijini i Elisejevi („sinovi proročki") znali su po objavi Božjoj, da će se Ilija preseliti s ovoga svijeta. „Zato dogju k Eliseju i reku mu: Znaš li, da će danas Gospodin uzeti gospodara tvojega od tebe? A on reče: Znam i ja, mučite." Ilija nije htio, da se o tome govori, jer bi mogao narod grnuti k njemu. „Tada reče Ilija Eliseju: Ostani ti ovdje, jer me Gospodin šalje u Jerihon. I ondje pristupe sinovi proročki k Eliseju i reku kao oni u Betelu. A on im reče: Mučite. Opet reče Ilija Eliseju: Ostani ti ovdje, jer mene šalje Gospodin do Jordana. A Elisej mu reče: Ne ću te ostaviti. Tako pogju obojica zajedno i pedeset je sinova proročkih išlo za njima nazorce, koji stanu izdaleka prema njima, a oni obojica zaustave se kod Jordana. Tada uzme Ilija plašt svoj, i savivši ga udari njime po vodi, a ona se rastupi tamo i amo, te prijegju obojica suhim. Kad su bili već prijeko, reče Ilija Eliseju: Išti, šta hoćeš, da ti učinim

dokle se nijesam uzeo od tebe. Elisej reče: Molim, da bude duh tvoj u meni dvogub." Elisej je želio, da dobije moć prorokovati i činiti čudesa za slavu Božju. „Ilija mu reče: Zaiskao si tešku stvar"; jer to ne mogaše dati Eliseju Ilija, nego Bog; „ali ako me vidiš, reče, kad se uzmem od tebe, bit će tako;

Uzeće Ilijino.

ako li me ne vidiš, ne će biti." Hoće li Bog dati, da me vidiš kako odilazim, bit će to znak, da će ti dati i ono što moliš. „I kad pogju dalje tako razgovarajući, gle, ognjena kola i ognjeni konji rastave ih, i Ilija otide u vihoru na nebo. To je vidio Elisej

i stane vikati: Oče moj, oče moj! Kola Israelova i upravljaču njihov!" kao da je htio reći: Tko će sad pomagati narodu i vraćati ih na pravi put? „I ne vidi ga više. Potom uzme haljine svoje i razdre ih na dvije pole," od žalosti. „Tada podigne plašt Ilijin, koji je spao s njega, i vrati se na brijeg Jordanski." Što je Ilija ostavio plašt svoj Eliseju, to je bio znak, da ga je postavio za proroka namjesto sebe.

Ilija je drugi Mojsije. Kako je Mojsije osnovatelj teokratije, tako je Ilija njezin obnovitelj. Zato se obojica pojaviše na gori, gdje se preobrazio Mesija, koji je ispunio zakon i dovršio djelo Božje. — Ilija je revnošću svojom prilika preteče Gospodnjega, sv. Ivana Krstitelja, koji je jednako kao Ilija silom svoje riječi opominjao narod i kralja na pokoru. A svojim životom i velikim čudesima slika je samomu Isusu Hristu. Uz Henoha ima i Ilija doći prije drugoga dolaska Hristova na svijet, da propovijeda pokoru ljudima, koji će onda živjeti. — Tako velika proroka mnogo su poštovali u staro vrijeme, a narod kršćanski poštuje i danas „Iliju gromovnika".

134. Prorok Elisej.

(IV. Kralj. 2, 13—3. 27).

Nakon uzeća Ilijina ustane prorok Elisej i opominjaše Israelce, da budu vjerni Gospodinu. Njegove riječi potvrgjivaše Bog mnogim čudesima.

„Elisej dogje na brijeg Jordanski i udari plaštem Ilijinim: koji spade s njega, po vodi, ali se voda ne rastupi." Što se voda nije rastupila, to je još više potaklo Eliseja, da se pouzdanije pomoli Bogu. „Zato reče: Gdje je sada Bog Ilijin? Tada udari po vodi, te se rastupi amo i tamo, i prijegje Elisej. Sinovi proročki, koji su bili s druge strane u Jerihonu, videći to reku: Počinu duh Ilijin na Eliseju. I sretu ga i poklone mu se do zemlje."

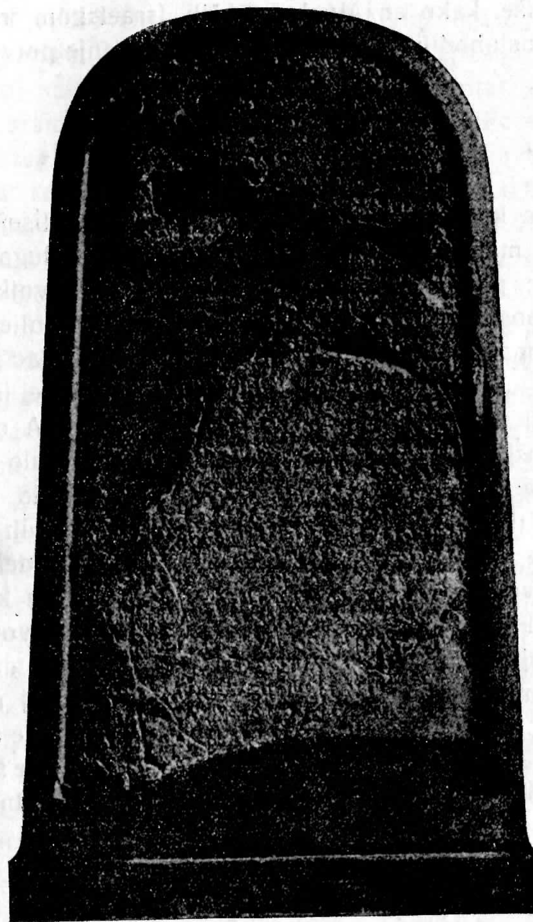
„Elisej dogje u Jerihon, a gragjani mu reku: Gle, dobro je živjeti u ovome gradu, kao što i sam, gospodaru, vidiš; ali je voda zla i zemlja nerodna. A on reče: Donesite mi nov sud i metnite u nj soli. Kad mu donesu, on izigje na izvor i baci u nj soli govoreći: Ovako veli Gospodin: Iscijelih ovu vodu, i ne će biti više od nje ni smrti ni nerodnosti. I voda posta zdrava do dana današnjega po riječi Elisejevoj." Elisej nije bacio u vodu soli, kao da bi je vodi trebalo, jer su ondje

izvori i suviše slani; nego je to bio izvanji znak, kojim je iskao pomoć u Boga. Taj se izvor pokazuje i danas blizu Jerihonskih razvalina, i zove se Sultanov ili Elisejev izvor, a ima zdravu slatku vodu.

„Odanle pogje u Betel. Kad je išao putem, izigju dječaci iz grada i stanu mu se rugati vičući: Hodi ćelo! Hodi ćelo! (plješivče)! Elisej obazre se, i videći ih prokune ih u ime Gospodnje. Tada izigju dva medvjeda iz šume, i rastrgnu od onih dječaka četrdeset i dvojicu. Odanle otide na goru Karmelsku, a otuda se vrati u Samariju." Elisej je htio u Betelu prekoriti stanovnike, koji su se klanjali zlatnom teletu. Stanovnici po svoj prilici nagovoriše djecu, da se rugaju proroku Božjemu. Zato ih Elisej „prokune" t. j. navijesti im kazan, koja će ih stići. Ako pomislimo, da su se dječaci rugali nesamo starom proroku, nego i samom Gospodinu, ne će nam se činiti preoštra kazan, koja je stigla i njih, a i roditelje njihove, kad su ostali bez svoje djece.

Ne gledajući na tu nezahvalnost Elisej je mnogo puta i molitvom i savjetom pomagao svojemu narodu i kraljevima Israelskim. Evo odmah jednog takvog dogagjaja. „U Samariji kraljevaše Joram, sin Ahabov (nakon smrti brata svojega Ohozije). Kraljevao je dvanaest godina (896—883). Činjaše što je zlo pred Gospodinom, ali ne kao otac njegov, jer obori likove Baalove, koje bijaše načinio otac njegov. No i on osta u grijesima Jeroboamovim (t. j. klanjaše se zlatnim teocima). Mesa, kralj Moabski, plaćaše danak kralju Israelskomu. Ali kad je Ahab umr'o, krene vjerom. Tada Joram poruči Josafatu, kralju Judejskom: Kralj se Moabski odmetnuo od mene; hodi sa mnom u boj na njega. On mu odgovori: Idem. Tako otidu oni i kralj Idumejski preko pustinje Idumejske." Željeli su napasti na Moabce s legja. „Idući sedam dana putem nestade im vode. Kralj Israelski poče jadikovati. A Josafat reče: Ima li tu koji prorok Gospodnji, da zamolimo Boga preko njega? A jedan izmegju sluga kralja Israelova odgovori: Ovdje je Elisej. Tada reče Josafat: U njega je riječ Gospodnja. I otidoše k njemu. A Elisej reče kralju Israelskomu: Što je meni do tebe? Idi k prorocima oca svojega i matere svoje! Tako da je živ Gospodin nad vojskama, da ne gledam na Josafata kralja Judina, ne bih mario za te. Tada dogje ruka (duh) Gospodnja nada nj, i reče: Ovako veli Gospodin: Načinite po ovoj dolini mnogo jama. Ne

ćete vidjeti ni vjetra ni dažda, ali će se dolina ova napuniti vode, te ćete piti vi i stoka vaša. Pa i to je malo Gospodinu, nego će vam i Moabce predati u ruke. I gle, ujutro, kad se prinosi žrtva (o izlasku sunčanom), dogje voda od Idumejske i napuni se zemlja vode." Tako se sve napi vode. „Moabci

Kamen Mesin.

ustanu ujutru, kad je sunce ogranulo nad vodom, ugledaju prema sebi vodu gdje se crveni kao krv." To se voda crvenila od sunca, ali Moabci pomisle i reku: „To je krv od mača. Pobili su se kraljevi izmegju sebe. A sad na plijen, Moabci!" Tako raspršani dogju Moabci pred vojsku Israelsku. „Isra-

elci ih razbiše i opkoliše im grad. A kralj Moabski, kad vidje, da će ga nadvladati, uzme sina svojega prvenca i prinese ga za žrtvu paljenicu na zidu. Tada se zgrozi Israel, te odmah odstupe od njega."

Od toga kralja Mese našla se u novo vrijeme kamena ploča, na kojoj piše, kako su Moabci služili Israelskom kralju, ali ga se poslije oslobodili. Tako eto i staro kamenje potvrgjuje istinu Sv. Pisma.

135. Druga djela Elisejeva.

(IV. Kralj. 4. 1—44).

„Jedna izmegju žena proročkih zavapi k Eliseju govoreći: Sluga tvoj, muž moj, umrije; a ti znaš, da se sluga tvoj bojao Gospodina; pa sada dogje rukodavalac (vjerovnik, koji daje novac na posudu), da mi uzme dva sina u roblje." Ako dužnik nije mogao platiti duga, mogao je rukodavalac uzeti i njega i djecu mu u roblje do oprosne godine. „A Elisej joj reče: Što hoćeš, da ti učinim? Kaži mi, šta imaš u kući? A ona mu odgovori: Sluškinja tvoja nema u kući ništa do malo ulja zam azanje." Ulja je za jelo siromašici sasvim nestalo. „Elisej joj reče: Idi išti u naruč u svih susjeda svojih praznih uljanica ne malo. Onda otidi i zatvori se u kuću, pa kad budeš unutra sa sinovima svojim, nalijevaj odanle u sve uljanice, i kad se koja napuni, reci da je uklone. Tako žena otide i zatvori se sa sinovima svojim; oni joj dodavahu uljanice, a ona nalijevaše. A kad se uljanice napuniše, reče sinu svojemu: Daj mi još koju uljanicu! A on joj odgovori: Nema više. Tada stade ulje. Potom ona otide i kaže čovjeku Božjemu; a on joj reče: Idi prodaj ulje te se oduži, a što preteče, onim se hrani sa sinovima svojima."

„Jedan dan prolažaše Elisej kroz Sunam." To bijaše mjesto u plemenu Isaharovu. Onuda je vodio put iz Samarije na goru Karmelsku, kamo je prorok više puta išao. „U Sunamu bijaše bogata žena, koja zadrži Eliseja, da jede hljeba. I otada kadagod je onuda prolazio, svraćao bi se k njoj, da jede hljeba. Onda reče žena mužu svojemu: Vidim, da je svet ovaj čovjek Božji, koji često prolazi kraj nas. Načinimo mu zato malu klijet i postavimo mu u njoj postelju i stol i svijećnjak, da ostane ondje, kad dogje k nama." Tu su klijet načinili na krovu, na koji se uspinjalo spolja, te se prorok mogao ondje mirno odmarati i moliti. „Jednom on dogje tako i otide u klijet, te počine ondje. I reče Gieziju, sluzi svojemu: Zovi tu Sunamku. On je dozove, i ona stane pred Giezijem. A Elisej reče sluzi svojemu: Reci joj: Eto, staraš se za nas svakojako; šta hoćeš, da ti učinim? Imaš li kakvu parnicu i želiš li, da govorim kralju ili vojvodi? Ona odgovori: Ja živim usred svojega naroda. Ne parbim se ni skim." Elisej reče Gieziju: „Šta dakle hoće, da joj učinim? A Giezije reče: Nemoj pitati; sina nema." To bijaše sramota ženama, ako nijesu imale djece. „Tada zapovjedi Elizej Gieziju, da je dozove. Kad je dozove i ona stane na vratima, reče joj: Do godine u ovo doba imat ćeš sina. A ona reče: Nemoj, gospodaru, čovječe Božji, nemoj varati sluškinje svoje. I doista žena rodi sina druge godine u isto doba, kao što joj reče Elisej."

„Kad dječak odraste, izigje jedan dan k ocu svojemu, koji bijaše kod žetelaca. I reče ocu svojemu: Boli me glava! Boli me glava!" Dijete je dobilo sunčanicu, bol u glavi od sunca. „Otac reče slùzi: Nosi ga materi. On ga uzme i odnese materi; ona ga držala na krilu svojemu do podne, a tada umrije. Žena otide gore i namjesti ga na postelju čovjeka Božjega, i zatvori ga. Potom izide i zovne muža svojega i reče: Pošlji mi jednoga momka i jednu magaricu, da otrčim do čovjeka Božjega. Ona osamari magaricu i reče sluzi: Tjeraj i žuri se."

„Tako otide žena i dogje k čovjeku Božjemu na goru Karmelsku. A kad je čovjek Božji ugleda, gdje ide k njemu, reče Gieziju, sluzi svojemu: Evo one Sunamke. Trči sad pred nju i reci joj: Jesi li zdravo? Je li zdravo muž tvoj? Je li zdravo sin tvoj? Ona mu odgovori: Zdravo smo." Nije htjela sluzi govoriti, koja ju je bijeda snašla, samo da što prije dogje k proroku. „A kad dogje k čovjeku Božjemu na goru, zagrli mu noge, a Giezije pristupi, da je otjera. Ali čovjek Božji reče: Ostavi je, jer joj je duša u jadu, a Gospodin je sakrio od mene i nije mi javio. A ona reče: Jesam li iskala sina od gospodara mojega? Nijesam li kazala: nemoj me varati? A on reče Gieziju: Opaši se i uzmi štap moj u ruku, pa idi. Ako te tko sretne, nemoj ga pozdravljati; i ako te tko pozdravi, nemoj mu odgovarati; i metni moj štap na lice dječaku." Pozdravljanje je na istoku dugo trajalo, a Elisej hoće, da što prije pomogne ženi. Žena se nije uzdala, da će dijete

oživjeti, ako se metne na nj samo štap, nego je htjela, da sam prorok dogje. „Zato reče mati dječakova: Tako da je živ Gospodin i tako da je živa duša tvoja, ne ću te ostaviti. Tada on usta i pogje za njom. Giezije bijaše otišao pred njima, i metnuo je štap na lice dječaku, ali ne bi glasa ni osjećanja. Tada

Elisej oživljava sina Sunamkina.

se vrati pred Eliseja i javi mu govoreći: Dječak se nije probudio." Bog je tim pokazao, da čuda ne može učiniti štap, nego vjera u svemogućnost Božju. „Onda Elisej ugje u kuću, i gle, dječak mrtav leži na njegovoj postelji. I ušav zatvori se s dječakom i pomoli se Gospodinu. Potom se uspne i leže na dječaka metnuv svoja usta na usta njegova i oči svoje na oči njegove i ruke svoje na ruke njegove, i pruži se nad njim, te se zagrija tijelo dječaku. Potom ustane i prijegje po kući jednom amo i tamo, pa otide opet i pruži se nad njim. Dječak kihne sedam puta i otvori oči. Tada dozva Gezija i reče mu: Zovi tu Sunamku. On je dozva, te dogje k njemu. A on joj reče: Uzmi sina svojega. Ona dogje i padne k nogama njegovim, i pokloni mu se do zemlje; pa onda uzme sina svojega i otide."

„Elisej se vrati u Galgalu. A bješe glad u onoj zemlji, i sinovi proročki stanovahu s njim. Tada reče jednomu izmegju sluga svojih: Postavi lonac i skuhaj jelo sinovima proročkim. A jedan otide u polje, da nabere zelja, i nagje divlju lozu i nabra s nje divljih tikvica pun plašt, i vrativši se sasiječe ih u lonac, jer ih ne poznavahu. Onda nališe drugovima, da jedu. A kad stanu jesti, poviču: Smrt (otrov) je u loncu, čovječe Božji! A on reče: Donesite brašna. I saspe brašno u lonac, i ne bi više nikakva zla u loncu."

„Jedan čovjek donese čovjeku Božjem u torbi dvadeset hljebova ječmenih i nova žita. Elisej reče sluzi svojemu: Postavi ljudma, da jedu. A sluga mu odgovori: Kako ću to postaviti pred sto ljudi? Opet reče Elisej: Postavi ljudima, neka jedu; jer je tako kazao Gospodin: jesti će i preteći će. Tada im sluga postavi, te jedoše; i preteče po riječi Gospodnjoj."

Tim i drugim čudesima Elisej je slika Hristova. Ako gledamo čudesa Elisejeva i čudesa Hristova, vidimo, da su slična; ali je i megju njima razlika. Elisej je učinio, te se umnožilo ulje, a Hrist je pretvorio vodu u vino. Elisej se molio i pružio nad djetetom, da oživi; Hrist je samo rekao mrtvu mladiću: Tebi govorim, ustani! Elisej je nahranio s više (20) hljebova manje (100) ljudi, a Hrist je s manje (5) hljebova nahranio više (5000) ljudi. Elisej je radio kao čovjek, sluga Božji, a Isus kao Bog, Sin Božji.

136. Naaman gubavi.

(IV. Kralj. 5, 1—27.)

„Naaman, vojvoda nad vojskom kralja Sirskoga, bijaše čovjek velik i u časti kod gospodara svojega. Jer po njemu da Gospodin spasenje Siriji. Bijaše čovjek hrabar i bogat ali gubav."

„A iz Sirije bijahu izašli razbojnici i dovedoše u roblje iz zemlje Israelove malu djevojku, koja bijaše u službi kod žene Naamanove. Ona reče gospogji svojoj: Kad bi gospodar moj bio kod proroka, koji je u Samariji, zaista bi ga iscijelio od gube, koja je na njemu.“ Žena reče to mužu svojemu. „Tada dogje Naaman ka gospodaru svojemu i javi mu govoreći: Tako i tako reče djevojka iz zemlje Israelove.“ Htio je tim Naaman izmoliti od kralja, da može otići k proroku Eliseju. „A kralj Sirski reče mu: Idi; poslat ću list kralju Israelskomu. Naaman otide i uze sa sobom deset talenata srebra (oko 90.000 kruna) i šest tisuća zlatnika (t. j. dva talenata zlata ili 340.000 kruna) i deset stajaćih haljina.“ Tim je htio darivati proroka. „Donese i list kralju Israelskom, u kojem govoraše: Kad primiš ovu knjigu, znaj, da poslah k tebi Naamana, slugu svojega, da ga iscijeliš od gube njegove“. Mislio je kralj Sirski, da će kralj Israelski zapovjediti Eliseju, da Naamana iscijeli; ali kralj Israelski nije to razumio. „Kad dakle kralj Israelski pročita list, razdre haljine svoje (od tuge i brige) i reče: Eda li sam ja Bog, te mogu ubiti i oživiti, da taj šalje k meni, neka iscijelim čovjeka od gube njegove? Pazite i vidite, kako traži zadjevice sa mnom.“

„Kad to čuje Elisej, čovjek Božji, da je kralj razdr'o haljine svoje, pošlje k njemu govoreći: Zašto si razdr'o haljine svoje? Neka dogje k meni i znade, da ima prorok u Israelu. Tada dogje Naaman s konjima i s kolima, i stane pred vratima doma Elisejeva. A Elisej pošlje k njemu glasnika govoreći: Idi i okupaj se sedam puta u Jordanu, i ozdravit će tijelo tvoje, i očistit ćeš se.“ Elisej nije htio sam izaći pred Naamana, neka znade, da prorok ne traži milosti u ljudi i ne gleda tko je tko. „Tada se Naaman razljuti i odilazeći govoraše: Mišljah, da će izaći k meni i stojeći prizvati ime Gospodina Boga svojega i dotaći se rukom mjesta gubavoga i iscijeliti me. Nijesu li Abana i Farfar, rijeke Damaštanske, bolje od svih voda Israelskih? Nijesam li se mogao okupati u njima i očistiti se?“ Abana, danas Barada (ledena rijeka), teče kroz Damask, a Farfar, danas Avadž, teče južno od grada. Voda im je bistra, dok je voda u Jordanu mutna. (O vodi u Damasku čitaj u „Životu sv. Pavla“ str. 18). „I kad se tako okrene i gnjevan htjede da otide, pristupe k njemu sluge njegove i reku mu: Oče! (tako su sluge zvale svoje gospodare osobito dobre) da ti je prorok rekao i što veliko, zaista bi trebao učiniti; a koliko većma, kad ti je tek rekao: okupaj se, pa ćeš

se očistiti. Sigje i okupa se u Jordanu sedam puta po riječi čovjeka Božjega, i tijelo njegovo posta kao tijelo u maloga djeteta, i očisti se.“

„Tada se vrati k čovjeku Božjem sa svom pratnjom svojom, i došav stane pred njim i reče: Doista znam, da nema drugoga Boga na svoj zemlji do u Israelu.“ Vidio je Naaman, da ga nije voda očistila od gube, nego Bog, kojega poštuje Elisej; i po tom pozna, da je to pravi Bog, da osim njega nema boga drugoga. Naaman htjede nadariti proroka i reče mu: „Molim, da uzmeš dar od sluge svojega. Ali on odgovori: Tako da je živ Gospodin, pred kojim stojim, ne ću uzeti. I premda navaljivaše, ne htjede pristati.“ Elisej nije htio uzeti dara, da se ne bi mislilo, e on prodaje dar Božji. „Tada mu reče Naaman: Kako ti je volja; ali te molim, dopusti meni sluzi tvojemu, da uzmem ove zemlje koliko mogu ponijeti dvije mazge. Jer sluga tvoj ne će više prinositi žrtava paljenica ni drugih žrtava drugim bogovima, nego Gospodinu.“ Tu je zemlju trebao Naaman, da njome ispuni oltar, na kojem je odsad htio žrtvovati Gospodinu. Još reče Naaman: „I ovo samo, zašto moli Gospodina za slugu svojega: kad gospodar moj ugje u hram Remona (najvišega boga Sirskoga), da se pokloni, pa se prihvati za moju ruku, ako se i ja poklonim u hramu Remonovu, kad se i on pokloni ondje, da to oprosti meni, sluzi tvojemu.“ Znao je Naaman, da se nije smjeti klanjati dvjema bogovima, zato je molio proroka, neka mu dopusti, da uz kralja načini tek izvanji obred. Prorok mu ne kaza ni da ni ne, nego ga ostavi savjesti njegovoj, i na polasku mu samo reče: „Idi s mirom“.

„Tako on otide dobar komad puta. A Giezije, sluga čovjeka Božjega, reče: Moj gospodar nije htio, da od toga Sirca Naamana uzme ono, što mu je donesao; ali tako da je živ Gospodin, ja ću potrčati za njim i uzet ću što od njega. I Giezije otrča za Naamanom. A kad ga vidje Naaman gdje trči za njim, skoči s kola i srete ga, pa mu reče: Je li dobro? A on reče: Dobro je. Gospodar moj posla me, da ti kažem: evo baš sad dogjoše k meni dva mladića iz gore Efraimske, sinovi proročki; daj za njih talenat srebra i dvoje stajaće haljine. A Naaman reče: Bolje je, da uzmeš dva talenta. I sveza srebro u dva toboca, i dvoje stajaće haljine, i dade dvojici momaka svojih, da nose pred njim. A kako dogje pred večer, uze iz ruku njihovih i ostavi u kući, a ljude otpusti, te otidoše. Potom ugje i

stade pred gospodarom svojim. A Elisej mu reče: Odakle, Giezije? Ovaj odgovori: Nije išao sluga tvoj nikuda. Ali mu on reče: Zar srce moje (duh proročki) nije bilo ondje, kad se je čovjek vratio s kola preda te? Sada dakle dobio si srebra, i dobio si haljina, da kupiš maslinike i vinograde, i goveda, i sluge i sluškinje; ali i guba Naamova prionut će za te i za potomstvo tvoje do vijeka. — I otide od njega gubav kao snijeg (bijel od gube)."

Ta je kazan stigla Giezija i poradi lakomstva njegova i poradi toga, što je to njegovo djelo moglo nauditi ugledu proroka Božjega. Naaman, koji je tako lijepo stao misliti o proroku i o Gospodinu, mogao je lako sad pomisliti, da je prorok čovjek nestalan i željan dobitka.

137. Elisej izbavlja Samariju od glada.

(IV. Kralj. 6, 1—8, 6).

„Sinovi proročki rekoše Eliseju: Gle, mjesto gdje stanujemo s tobom tijesno nam je. Nego hajde da otidemo na Jordan (u šumu), pa uzmemo iz šume svaki po brvno i načinimo ondje mjesto, gdje ćemo boraviti. A on reče: Idite. A jedan od njih reče: Idi i ti sa slugama svojim. A on reče: Hoću. I otide s njima. I došavši na Jordan sjekoše drva. A kad je jedan sjekao drvo, ispade mu sjekira u vodu. Tada on poviče i reče: Jaoh! jaoh! gospodaru moj; a još sam je uzeo u naruč." Ne ću moći da je platim. „A čovjek Božji reče: Gdje je pala? Kad mu pokaza mjesto, on odsiječe drvo i baci ga onamo, i sjekira ispliva. I reče: Uzmi je. Čovjek pruži ruku te je uze."

Tako je Elisej znao izbaviti iz male neprilike jednog čovjeka, ali doskora izbavi i cijeli narod iz velike nevolje. „Kralj Sirski ratovaše s Israelom, i vijećaše sa slugama svojim govoreći: Tu i tu postavit ćemo zasjedu. Ali čovjek Božji posla ka kralju Israelskomu i poruči: Čuvaj se, da ne ideš onuda, jer su ondje Sirci u zasjedi. I kralj Israelski posla (jaku vojsku) na ono mjesto, za koje reče čovjek Božji, zauze ga, i očuva se ne jedamput ni dva puta. Tada se smuti srce kralju Sirskomu za to, i sazvavši sluge svoje reče im: Zašto mi ne kažete, tko je izdajnik moj kod kralja Israelskoga? A jedan od sluga njegovih reče mu: Nitko, kralju gospodaru; nego Elisej, prorok u Israelu kazuje kralju Israelskomu sve riječi, koje govoriš u sobi svojoj. Tada

reče: Idite i vidite, gdje je, da pošljem, da ga uhvate. I javiše mu govoreći: Eno ga u Dotainu (20 km sjeverno od Samarije). I pošlje onamo konje i kola i jaku vojsku; i oni došavši noću opkole grad. A ujutru sluga čovjeka Božjega ustavši izide, a to vojska oko grada i konji i kola. I javi mu govoreći: Jaoh! gospodaru, šta ćemo sad? A on odgovori: Ne boj se; jer je više naših nego njihovih. I pomoli se Elisej govoreći: Gospodine, otvori mu oči, da vidi. I Gospodin otvori oči momku, te vidje, a to gora (na kojoj bijaše grad njihov) puna konja i kola ognjenih oko Eliseja. A kad neprijatelji pogju k njemu, pomoli se Elisej Gospodinu govoreći: Udari, molim, ovaj narod sljepotom. I oslijepi ih Gospodin po riječi Elisejevoj. Tada im reče Elisej: Nije ovo put niti je ovo grad; hodite za mnom i pokazat ću vam čovjeka, kojega tražite. I odvede ih u Samariju. A kad dogjoše u Samariju, reče Elisej: Gospodine, otvori im oči, da vide. I Gospodin im otvori oči, i vidješe, da su usred Samarije. A kralj Israelski reče Eliseju, kad ih ugleda: Hoću li ih pobiti, oče moj? A on reče: Nemoj ih pobiti; jer ih nijesi zarobio mačem i lukom svojim, da ih pobiješ; nego im iznesi hljeba i vode, neka jedu i piju, pa onda neka idu gospodaru svojemu. I ugotovi im veliku gozbu, te se naješe i napojiše, onda ih otpusti te otidoše gospodaru svojemu, i odonda ne dolazise razbojnici Sirski u zemlju Israelsku." Pobojaše se sile Božje.

„Poslije toga Benadad, kralj Sirski, skupi svu vojsku svoju i dodje te opkoli Samariju. I nasta veliki glad u Samariji. Tako je dugo grad bio opkoljen, da se glava magareća prodavala za osamdeset srebrnika (240 K), a četvrt kaba ($^1/_8$ L) golubinjeg smeta (najprostijeg žita [tuška] kojim se golubovi hrane) za pet srebrnika (15 K). — A kad jednom kralj igjaše po zidu, jedna žena povika k njemu govoreći: Pomagaj, kralju gospodaru. On reče: Gospodin ti ne pomaže, kako ću ti ja pomoći? s gumna li ili iz kace?" Nemam ni ja što jesti i piti. „Još joj kralj reče: Što ćeš? Ona odgovori: Ova žena mi reče: daj sina svoga, da ga pojedemo danas, a sjutra ćemo pojesti moga sina. I skuhasmo sina mojega i pojedosmo ga; a sjutradan rekoh joj: daj sina svojega, da ga pojedemo. Ali ona sakri svoga. Kad to čuje kralj, razdre haljine svoje. I kad igjaše po zidu, vidje sav narod kostrijet, koji mu bijaše odozdo na tijelu. Tada reče kralj: Tako

da mi učini Bog i tako da doda, ako glava Eliseja, sina Safatova, ostane danas na njemu." Kralj je mislio, da ga je Elisej prevario, što ga je odvraćao, da se ne preda Sircima. Zato naumi ubiti Eliseja. „Elisej sjegjaše u svojoj kući, i starješine sjegjahu kraj njega. Kralj pošlje pred sobom čovjeka. A prije nego dogje taj glasnik, reče Elisej starješinama: Ne znate li, da je sin krvnika (Ahaba, koji je ubio Nabota) poslao da mi odsiječe glavu. Gledajte, kad dogje poslani, zaključajte vrata i nepustite ga da ugje; jer se čuje i topot nogu gospodara njegova za njim. Dok još govoraše s njima, gle, poslani dogje k njemu. (Uto dogje i kralj) i reče: Gle, toliko je zlo od Gospodina; što ću još čekati od Gospodina? Tada reče Elisej: Čujte riječ Gospodnju. Ovako veli Gospodin: sjutra će u ovo doba biti mjera pšeničnog brašna za srebrnik, a dvije mjere ječma za srebrnik na vratima Samarijskim (gdje se prodaje). A vojvoda, na čiju se ruku kralj naslanjaše, odgovori čovjeku Božjemu i reče: Da Gospodin načini slapove na nebu (i odanle sipa žito), bi li moglo to biti? Reče mu Elisej: Vidjet ćeš očima svojim, ali ga ne ćeš jesti."

„Na ulazu kod vrata bijahu četiri gubava čovjeka, i rekoše jedan drugomu: Šta ćemo tu čekati smrt? Ako otidemo u grad, umrijet ćemo od glada; ostanemo li ovdje, moramo umrijeti. Nego hajde da uskočimo u òkô Sirski: ako nas poštede, ostat ćemo u životu, ako li nas pogube, i onako nam je umrijeti. I tako ustavši uvečer pogju u òkô Sirski, i dogju do prvih šatora Sirskih, i ne nagju tamo nikoga. Jer Gospodin učini, te se u okolu Sirskom čula lupa kola i konja i velike vojske, te rekoše jedan drugomu: Eto, kralj je Israelski najmio na nas kraljeve Hetejske i Misirske, da udare na nas. Te se podigoše i pobjegoše po mraku ostavivši šatore svoje i konje i magarce u okolu i pobjegoše samo da spasu život. Pa kad dogju gubavci gdje se počinjao òkô, ugju u jedan šator, najedu se i napiju se, pa pokupe iz njega srebro i zlato i haljine, i otidu i sakriju. Poslije se vrate i dogju u drugi šator, pokupe i odanle tako i sakriju. Tada rekoše jedan drugomu: Ne radimo dobro; jer ovo je dan, koji dobro javlja. Ako šutimo i ne kažemo do sjutra, bit će nam grijeh. Hajde idimo i javimo domu kraljevu. I tako dogju do vrata gradskih i pripovjede vratarima govoreći: Došli smo u òkô Sirski, i nijesmo ondje našli nikoga osim konja i magaraca povezanih i šatora kako stoje. Tada otidu vratari i jave u

dvoru kraljevu u gradu. Kralj ustane noću i reče slugama svojim: Reći ću vam, što hoće da nam učine Sirci. Oni znadu, da gladujemo; zato su izišli iz okola i kriju se u polju misleći: kad izidu iz grada, pohvatat ćemo ih žive, a onda ćemo lako u grad. A jedan od sluga njegovih reče: Da uzmemo pet konja (s konjicima), koji su ostali u gradu, jer to je sve, što je ostalo od mnoštva konja Israelskih, a drugi poginuše, pa da pošljemo i vidimo. I dovedoše dva konja, i kralj posla konjanike u òkô Sirski govoreći: Idite i vidite. Oni otidu za njima do Jordana; i gle, po svemu putu bijaše puno haljina i sudova, koje pobacaše Sirci u hitnji. Poslanici se vratiše i javiše kralju. Tada izagje narod i razgrabi òkô Sirski; i bješe mjera pšeničnog brašna za srebrnik i dvije mjere ječma za srebrnik po riječi Gospodnjoj. — I kralj postavi na vrata onoga vojvodu na čiju se ruku naslanjaše (da drži red), ali ga narod (u velikoj vrevi) izgazi na vratima, te umrije po riječi čovjeka Božjega."

„Elisej reče onoj ženi, kojoj sina povrati u život: Ustani i idi s domom svojim, i skloni se gdje možeš; jer je Gospodin d o z v a o g l a d, koji će doći i biti na zemlji s e d a m g o d i n a. Žena ustade i učini po riječi čovjeka Božjega, otide s domom svojim i osta u zemlji Filistejskoj dugo vremena. A kad se navrši sedam godina, vrati se žena iz zemlje Filistejske, i otide da moli kralja za kuću svoju i za njive svoje." Dok je ona boravila u zemlji Filistejskoj, uzeo je kralj kuću njezinu i njive. „Kralj govoraše s Giezijem, slugom čovjeka Božjega, i reče: Pripovijedaj mi sva velika djela, koja je učinio Elisej. Kad je on pripovijedao kralju, kako je Elisej oživio mrtva, gle, žena, kojoj je sina oživio, stade moliti kralja za kuću svoju i za njive svoje. A Giezije reče: Gospodaru moj, kralju, ovo je ona žena i ovo je sin njezin, koga je Elisej podigao. Tada kralj zapita ženu i ona mu pripovjedi. I kralj joj dade jednoga dvoranina i reče mu: Povrati joj sve, što je njezino, i sve prihode od njiva od dana, kad je ostavila zemlju, do sada." To je kralj učinio radi Eliseja, koga je morao poštovati kao dobročinca svojega.

Elisej kao i prije Ilija počinio je v e l i k a č u d e s a. Razlog tolikim čudesima bijaše tadašnje žalosno stanje naroda Israelskoga. U naroda je ponestalo vjere; a kad ponestaje vjere, onda imadu veću silu djela negoli riječi, da se neuki i tvrdovrati navrate na izvršivanje zakona. „Znaci (čudesa) su ne onima, koji vjeruju, nego koji ne vjeruju" (I. Kor. 14, 22).

138. Zator doma Ahabova.

(IV. Kralj. 8, 7—10, 36).

Došlo je vrijeme, da se izvrši kazan, koju bijaše izrekao Gospodin za narod Israelski i za dom Ahabov. Tu je kazan izvršio nad Israelom Hazael, kralj Sirski, a nad domom Ahabovim Jehu, novi kralj Israelski. Gospodin bijaše već Iliji zapovjedio, da pomaže Hazaela za kralja nad Sirijom, a Jehua za kralja nad Israelom (str. 47.). To nije učinio Ilija sâm, nego preko svojega nasljednika Eliseja.

„Elisej dogje u Damask, a kralj reče Hazaelu: Uzmi sa sobom dar i idi ususret čovjeku Božjemu, i preko njega pitaj Gospodina, hoću li ozdraviti od ove bolesti. Tada otide Hazael nasusret njemu i reče mu: Benadad, kralj Sirski, posla me k tebi govoreći: hoću li ozdraviti od ove bolesti? A Elisej mu reče: Idi reci mu: ozdravit ćeš; ali mi je Gospodin pokazao, da će umrijeti." Od one bolesti same ne bi bio kralj umr'o, ali je Elisej znao, da će umrijeti od ruke Hazaelove i da će Hazael postati kralj nad Sirijom. „Tada Elisej stade plakati. A Hazael mu reče: Što plače gospodar moj? A on reče: Jer znam kakvo ćeš zlo učiniti sinovima Israelovim. Gradove ćeš njihove paliti ognjem, i mladiće ćeš njihove sjeći mačem, i djecu ćeš njihovu razbijati i trudne žene rastrzati. A Hazael reče: A šta je sluga tvoj pas, da učini tako veliku stvar? A Elisej reče: Pokazao mi je Gospodin, da ćeš biti kralj u Siriji. Tada otišav od Eliseja dogje ka gospodaru svojemu; a sjutradan uze pokrivač i zamočivši ga u vodu prostrije mu po licu; a kad on umrije, na njegovo mjesto zakralji se Hazael." Pokrivač onaj bijaše od rijetka platna i branio je kralja od muha; ali se od vode zgusnuo, kralj nije mogao disati, te se tako udušio. Hazael stane navaljivati na Israela, i dogje u Ramot Galaadski. Joram, kralj Israelski, i Ohozija, kralj Judin, udare na Hazaela. „Ali Sirci razbiše Jorama, i on se vrati u Jezrael, da se liječi od rana, koje mu zadaše Sirci. A Ohozija dogje u Jezrael, da vidi Jorama, jer bijaše bolestan." Tu je oba ta bezbožna kralja stigla zaslužena kazan.

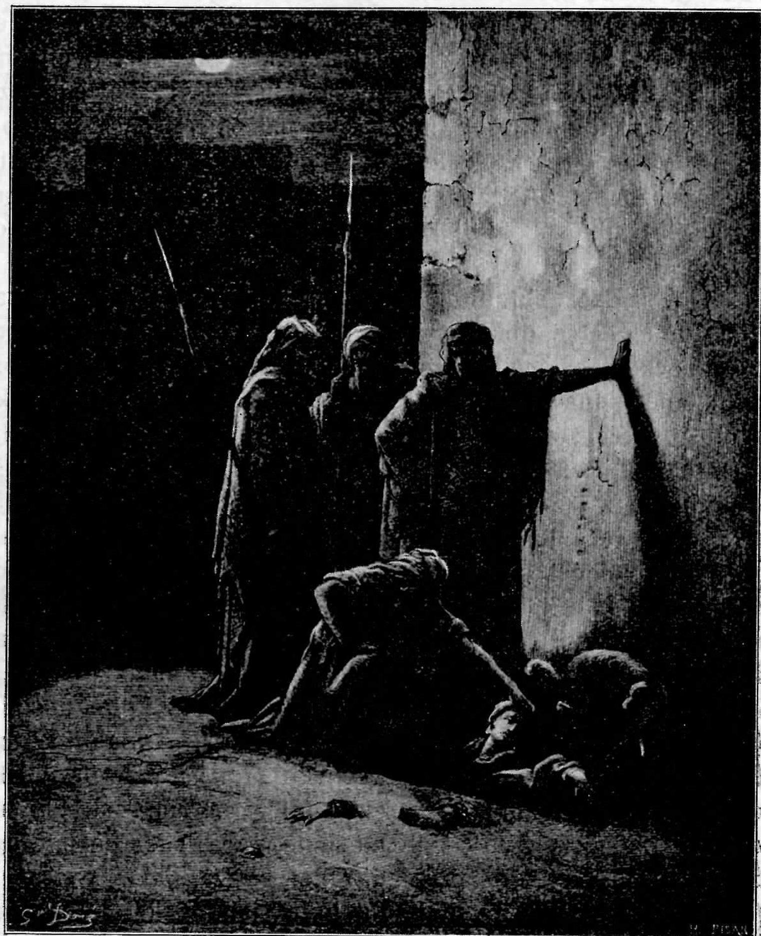
„Elisej prorok dozva jednoga od sinova proročkih i reče mu: Opaši se i uzmi ovu uljanicu, pa idi u Ramot Galaadski. I kad dogješ onamo, vidjet ćeš ondje Jehua (jednoga od vojvoda kralja Israelskoga), i ušavši izvedi ga izmegju braće (drugara) njegovih, i odvedi ga u najtajniju klijet. I uzmi uljanicu

i izlij mu na glavu, i reci: ovako veli Gospodin: pomazah te za kralja nad Israelom. Zatim otvori vrata i bježi. I ne zabavljaj se ondje." Ne treba da drugome što kazuješ. „I otide mladić, sluga prorokov, u Ramot. I kad ugje, gle, sjegjahu vojvode (u hladu pred kućom). A on reče: Vojvodo, imam nešto da ti kažem. A Jehu reče: Kome izmegju svih nas? A on reče: Tebi, vojvodo. Tada usta i ugje u kuću, a on mu izli ulje na glavu, i reče: Ovako veli Gospodin Bog Israelov: pomazah te za kralja nad narodom Gospodnjim, Israelom. I pobij dom Ahaba gospodara svojega, jer hoću da osvetim krv sluga Gospodnjih od ruke Jezabeline. A Jezabelu će izjesti psi u polju Jezraelskom i ne će biti nikoga, da je ukopa. Potom otvori vrata i pobježe."

„Jehu izide k slugama gospodara svojega, i zapitaše ga: Je li dobro? Šta je došao taj vjetrenjak k tebi? A on im reče: Znate čovjeka i besjedu njegovu." Tko bi ga razumio! „A oni rekoše: Nije istina; nego nam kaži. A on im reče: Tako i tako reče mi govoreći: ovako veli Gospodin: pomazah te za kralja nad Israelom. Tada brže uzeše svak svoju haljinu i metnuše kao za prijestol, i zatrubiše u trubu i rekoše: Jehu posta kralj"

„Potom reče Jehu: Ako vam je volja, neka nitko ne izlazi iz grada, da otide i javi u Jezrael (da su me proglasili kraljem). Jehu sjede na kola i otide u Jezrael, jer Joram ležaše ondje bolestan; i Ohozija, kralj Judin, bješe došao, da vidi Jorama. A stražar, koji stajaše na kuli u Jezraelu, ugleda četu oko Jehua gdje ide, i reče: Vidim nekaku četu. Tada reče Joram: Uzmi kola i pošlji ih pred njih, i koji pogje, neka zapita: je li mir? Tada otide onaj na kolima preda nj, i reče: Ovako veli kralj: je li mir? A Jehu reče: Šta je tebi do mira? Okreni i idi za mnom. A stražar javi govoreći: Glasnik dogje do njih, ali se ne vraća. Tada posla druga kola; Jehu mu reče kao prvomu. Opet stražar javi: Ni taj se ne vraća; a hod kao da je hod Jehuov, jer ide kao pomaman. Tada reče Joram: Preži. I upregoše u kola njegova. Tako izide Joram i Ohozija: svaki na svojim kolima, i otidoše nasusret Jehuu, i sretoše ga na njivi Nabota Jezraelca. I kad Joram ugleda Jehua, reče mu: Je li mir, Jehu? A on odgovori: Kakav mir? Još živi bezbožnost Jezabele, matere tvoje. Tada se Joram okrene i bježeći reče Ohoziji: Izdaja, Ohozija! Ali Jehu nategne luk svoj i ustrijeli Jorama, te padne odmah u kolima svojim. Tada reče Jehu vojvodi svojemu: Uzmi ga, i baci ga na njivu

Nabotovu. A Ohozija vidjevši to pobježe k domu u vrt; ali ga Jehu potjera i reče: Ubijte i toga. I raniše ga, i uteče u Magedo, i umrije ondje. A sluge njegove metnuše ga na kola i odvezoše u Jerusalem."

Jezabelina smrt.

„Iza toga Jehu dogje u Jezrael. A J e z a b e l a, kad je čula, da dolazi, namaza lice svoje i nakiti glavu svoju, pa gledaše s prozora." Tako je mislila smesti buntovnike. „A Jehu pogleda na prozor i reče: Bacite je dolje. I baciše je, i konji je pogaziše. Potom otide Jehu, da jede i pije, pa reče: Idite i vidite proklet-

nicu onu, i ukopajte je, jer je kraljevska kći. A kad dogju, ne nagju ništa do lubanju i stopala i šake. I vrativši se javiše mu. A Jehu reče: To je riječ Gospodnja, koju reče preko sluge svojega Ilije govoreći: u polju Jezraelskom i z j e s t i ć e p s i t i j e l o J e z a b e l i n o."

„Ahab imaše sedamdeset sinova (i unuka) u Samariji. A Jehu napisa list i posla ga u Samariju starješinama i hraniteljima Ahabovim govoreći: Ako ste moji i slušate mene, uzmite glave sinova gospodara svojega i dogjite k meni sjutra u ovo doba u Jezrael. Sinovi se kraljevi hranjahu kod najznatnijih gragjana. A kad im dogje to pismo, u z e š e s i n o v e k r a l j e v e i p o k l a š e ih, i metnuše glave njihove u košare i poslaše mu u Jezrael. Jehu zapovjedi, da ih slože u dvije gomile na vratima do sjutra. Ujutru izagje Jehu i reče svemu narodu: Vidite sada, da nije izostala nijedna riječ Gospodnja, koju reče Gospodin za dom Ahabov."

„A kad dogje u Samariju, sabra sav narod i reče mu: Dozovite mi sve p r o r o k e (s v e ć e n i k e) B a a l o v e, jer veliku žrtvu hoću da prinesem Baalu. Jehu činjaše to iz prijevare hoteći pobiti sluge Baalove. Tada dogju sve sluge Baalove i napune hram Baalov od kraja do kraja. Onda zapovjedi Jehu vojnicima i vojvodama: Ugjite i pobijte ih, da ne ostane nijedan. I t a k o i h p o b i š e o š t r i m m a č e m i pobacaše ih vojnici i vojvode. Potom otidu u grad, gdje bijaše hram Baalov. I izlomiše lik Baalov, i porušiše hram Baalov i načiniše od njega zahode."

„A Gospodin reče Jehuu: Jer si dobro svršio, što je bilo pravo, zato će sinovi tvoji sjedjeti na prijestolu Israelovu do četvrtoga koljena." Gospodin nije trajno utvrdio prijestola Jehuova, jer nije ni on „pazio da hodi po zakonu Gospodnjem; nije odstupio od grijeha Jeroboamova." Ostavio je zlatne teoce, da im se narod klanja i dalje. Zato je došla nevolja i na narod. „U to vrijeme poče Gospodin krnjiti Israela, jer ih pobi Hazael po svim megjama Israelovim. I počinu Jehu kod otaca svojih kraljevavši dvadeset i osam godina (883—856) u Samariji."

Te nam zgode pokazuju kako je B o g p r a v e d a n i v j e r a n, koji nikomu dužan ne ostaje, već svakomu plaća „po djelima njegovim." (Rim. 2, 6).

139. Smrt Elisejeva.

(IV. Kralj. 13, 1—14, 16).

„Joahaz, sin Jehuov, kraljevaše nad Israelom u Samariji sedamnaest godina (856—840). I činjaše što je zlo pred Gospodinom, jer igjaše za grijesima Jeroboamovim, i ne odstupi od njih. Zato se razgnjevi Gospodin na Israela, i dade ih u ruke Hazaelu, kralju Sirskomu, i u ruke Benadadu, sinu Hazaelovu, za sve ono vrijeme (dok je kraljevao Joahaz). Ali se Joahaz pomoli Gospodinu, i Gospodin ga usliši, jer vidje nevolju Israelovu, kako ih muči kralj Sirski. I dade Gospodin Israelu izbavitelja, te se oslobodiše od kralja Sirskoga, i življahu sinovi Israelovi u šatorima svojim kao prije. Ali ne odstupiše od grijeha Jeroboamova, jer i lug (u kojem se štovala Astarta, božica Fenička) još stajaše u Samariji. Joahazu ne osta naroda više od pedeset konjika i deset kola i deset tisuća pješaka; nego ih je pobio kralj sirski i satr'o ih je te postadoše kao prah, kad se vrše. I usnu Joahaz s ocevima svojim, a na mjesto njegovo zakralji se Joas sin njegov."

„Joas, sin Joahazov, kraljevaše nad Israelom u Samariji šesnaest godina (840—824). I činjaše što je zlo pred Gospodinom. A Elisej se razbolje od bolesti, od koje i umrije. Tada dogje Joas, kralj Israelov, k njemu, i plačući pred njim govoraše: Oče moj! Oče moj! Kola Israelova i upravljaču njihov! A Elisej mu reče: Donesi luk i strijele. A kad donese k njemu luk i strijele, reče kralju Israelovu: Metni ruku svoju na luk. A kad on metne ruku svoju na luk, metne Elisej ruke svoje kralju na ruke." Tijem je htio reći, da preko njega dolazi pomoć od Gospodina. „Tada mu reče: Otvori prozor s istoka! A kad otvori, reče mu Elisej: Pusti strijelu! I on pusti strijelu, a Elisej reče: Strijela izbavljenja Gospodnjega, strijela izbavljenja od Siraca; pobit ćeš Sirce u Afeku, dok ih ne satreš. Još reče: Uzmi strijele! I uze ih, a on mu reče: Udri strijelom u zemlju! I udari tri puta pa stane. Tada se rasrdi na nj čovjek Božji i reče: Da si udario pet puta ili šest puta, tada bi pobio Sirce sasvim; a sada ćeš ih samo tri puta razbiti."

„Potom umrije Elisej, i ukopaše ga. A iste godine udare čete Moabske na zemlju. A dogodi se, kad su neki ljudi ukopavali čovjeka, zapaze razbojnike i bace mrtvo tijelo u grob Elisejev. I kad se ono dotakne kosti Elisejevih, oživi čovjek i ustane na noge svoje."

Kako Elisej proreče Joasu, tako se i dogodi. Joas odbrani Israela od Siraca. „Hazael, kralj Sirski, mučio je Israela svega vijeka Joahazova. Ali se Gospodinu sažali za njima i smilova se na njih i pogleda na njih radi zavjeta svojega s Abrahamom, Isakom i Jakobom, i ne htjede ih istrijebiti niti odbaciti od sebe zasada. Hazael umre, a na mjesto njegovo zakralji se sin njegov Benadad. I Joas otme iz ruke Benadadu gradove, koie bijaše Hazael uzeo ratom Joahazu; tri puta razbije ga Joas i povrati gradove Israelu. I usnu Joas s ocevima svojim, a na njegovo mjesto zakralji se Jeroboam, sin njegov."

Elisej je u svojem životu učinio narodu mnogo dobra, pa i poslije smrti njegove još su mnogi osjetili pomoć njegovu. Zato koliko je Ilija bio glasnik pravednosti Božje, toliko je Elisej bio vjesnik Božje dobrote i milosrgja. Ovo se može protumačiti što iz različne njihove ćudi, što opet iz različnoga stanja kraljevstva i naroda Israelskoga: za proroka Ilije vladaše Ahab, najgori od svih kraljeva Israelskih, te bijaše bojati se, da će Israelci postati upravo neznabošci; za proroka pak Eliseja kraljevahu Jehu i potomci njegovi, koji premda su zadržali zlatne teoce s onoga istoga uzroka, s kojega ih je Jeroboam, sin Nabatov, podigao, ipak su vjerovali u Gospodina Boga Israelova i bili bolji od drugih kraljeva Israelskih.

Elisejeve kreposti hvali sv. Pismo (Knjiga Crkvenica 48, 13—16) ovako: „Ilija bi sakrit u viharu, a Elisej se napuni duha njegova. U životu svojem nije se plašio kneza, i silom nitko ga nije nadvladao; nijedna riječ nije bila jača od njegove, pa je i mrtvo tijelo njegovo pokazalo, da je prorok. U životu svome uradi silna djela, i u smrti učini čudesa. Uza sve to narod se ne pokaja, i ne odstupi od grijehova svojih, dokle ne bište bačeni iz zemlje svoje i razasuti po svoj zemlji."

U onom dogagjaju, što je mrtvac oživio, kad se dotakao kosti Elisejevih, imamo potvrdu, da je istinita nauka Crkve, koja nas uči, da je dopušteno štovati moći (ostatke) ili relikvije svetaca, jer je Bog po njima više puta činio čudesa, i jer su tjelesa svetih bila hram Duha svetoga, te će jednoć uskrsnuti na vječnu slavu.

140. Prorok Jona.

(IV. Kralj. 14, 23–29; Jona 1, 1–4, 11).

Proroke, što su živjeli iza Eliseja, iza godine od prilike 800 prije Hrista, možemo zvati mlagjima. Ovi su se bavili ne samo sadašnjim nego i budućim stanjem naroda izabranoga, pa su radili ponajviše besjedama i proroštvima, koja su, budući znamenita za potonje naraštaje, po nadahnuću Božjem i popisali. Megju proroštvima najznamenitija su mesijska, t. j. koja govore o Mesiji, Spasitelju, što će doći na svijet. Njima se i nadanje Israelaca u Mesiju podržavalo i sâm se Mesija sve jasnije i razgovjetnije naprijed kazivao i crtarao, i narod se izabrani i sav ljudski rod za dolazak njegov pripravljao.

Od mlagjih proroka, koji su svoja proroštva pisali, znamenit je prorok **Jona**. On je živio i prorokovao za Jeroboama, II., sina Joasova, kralja Israelskoga. „Jeroboam kraljevaše nad Israelom u Samariji četrdeset i jednu godinu (824—783). I činjaše što je zlo pred Gospodinom." I on je ostavio zlatne teoce, da im se narod klanja. Ali je ipak vjerovao u Gospodina. Zato se u njegovo vrijeme ojača kraljevstvo Israelsko. „On povrati megje Israelove od Emata (na sjeveru) do mora pustoga (mrtvoga) po riječi Gospodina Boga Israelova, koju reče preko sluge svojega Jone, sina Amatijeva, proroka iz Getofera (u plemenu Zabulonovu). Jer Gospodin vidje, da je u ljutoj nevolji Israel, i da nema nikoga, tko bi pomogao Israelu. I ne bješe još rekao Gospodin, da će zatrti ime Israelovo pod nebom; zato ih izbavi preko Jeroboama, sina Joasova. I usnu Jeroboam s ocima svojim, a na njegovo mjesto zakralji se Zaharija, sin njegov." (IV. Kralj. 14, 23—29).

Svrh toga proreče Jona propast gradu Ninivi, ako ne učini pokore. To je proroštvo napisao prorok u knjizi, koja se zove **proroštvo Jonino** (1, 1—4, 11). „Dogje riječ Gospodnja Joni, sinu Amatijevu, govoreći: Ustani i idi u Ninivu, grad veliki, i propovijedaj ondje, jer je izašla zloća njihova preda me." Niniva bijaše glavni grad kralja Asirskoga, grad bogat i krasan, ali Ninivljani bijahu ljudi opaki. „A Jona ustane, da bježi u Tarsis od Gospodina, i sišav u Jopu nagje lagju, koja igjaše u Tarsis, i plativ vozarinu ugje u nju, da otide s njima u Tarsis od Gospodina." Jona se bojao, da će Gospodin po svome milosrgju oprostiti gradu, pa će ga ljudi držati za lažna proroka; a želio je i sam, da Niniva propadne, jer je odanle imalo izaći zlo za njegov narod.

„Ali Gospodin podiže veliki vjetar na moru, i posta velika oluja na moru, rekao bi raspasti će se lagja. Lagjari se prepadnu i stanu se moliti svaki svojem bogu; i stvari na lagji pobacaju u more, da bi lagja lakša bila. A Jona bijaše sišao dolje u lagju, i spavaše tvrdo. A upravitelj od lagje pristupi k njemu i reče mu: Šta ti spavaš? Ustani i moli se Bogu svojemu, ne bi li nas se opomenuo Bog, da ne poginemo. I ljudi rekoše jedan drugomu: Hajde bacimo ždrijeb, da vidimo, sa koga je ova nesreća. I baciše ždrijeb, i ždrijeb pade na Jonu. Tada mu rekoše: Kaži nam, zašto nas je snašlo ovo zlo? Šta si ti? Iz koje si zemlje? Kamo ideš? Od koga si naroda? On im reče: Hebrejin sam, i bojim se Gospodina Boga nebeskoga, koji je stvorio more i suhu zemlju. Ljudi se vrlo uplaše i reku mu: Što si to učinio? Jer su ljudi doznali, da bježi od Gospodina, jer im je on kazao. I rekoše mu: Što ćemo učiniti s tobom, da bi nam more utolilo? Jer oluja na moru bivaše sve veća. A on im reče: Uzmite me i bacite me u more, te će vam more utoliti, jer znam, da je s mene došla na vas ova velika oluja." Lagjari se u prvi čas bojahu, da to učine. Zato „stanu veslati, da se vrate ka kraju; ali ne mogahu, jer se more dizalo i bacalo preko njih. Tada se pomoliše Bogu govoreći: Molimo ti se, Gospodine, da ne propadnemo zaradi duše ovoga čovjeka; niti nam upiši u grijeh krvi prave, jer ti si, Gospodine, učinio kako si htio. I uzeše Jonu i baciše ga u more, i more presta bjesnjeti. Tada se pobojaše oni ljudi Gospodina vrlo, i prinesoše žrtvu Gospodinu i učiniše zavjete."

„A Gospodin pripravi ribu veliku, da proguta Jonu." Ta se riba zove morski pas, koji ima tako veliko ždrijelo, da može progutati živa čovjeka. „Jona bijaše u trbuhu ribljem tri dana i tri noći." To bijaše čudo, jer ako i nijesu to bila potpuna tri dana i tri noći, ipak toliko vremena nije po naravskom redu mogao ostati živ.

„I pomoli se Jona Gospodinu Bogu svojemu iz trbuha ribljega i reče:

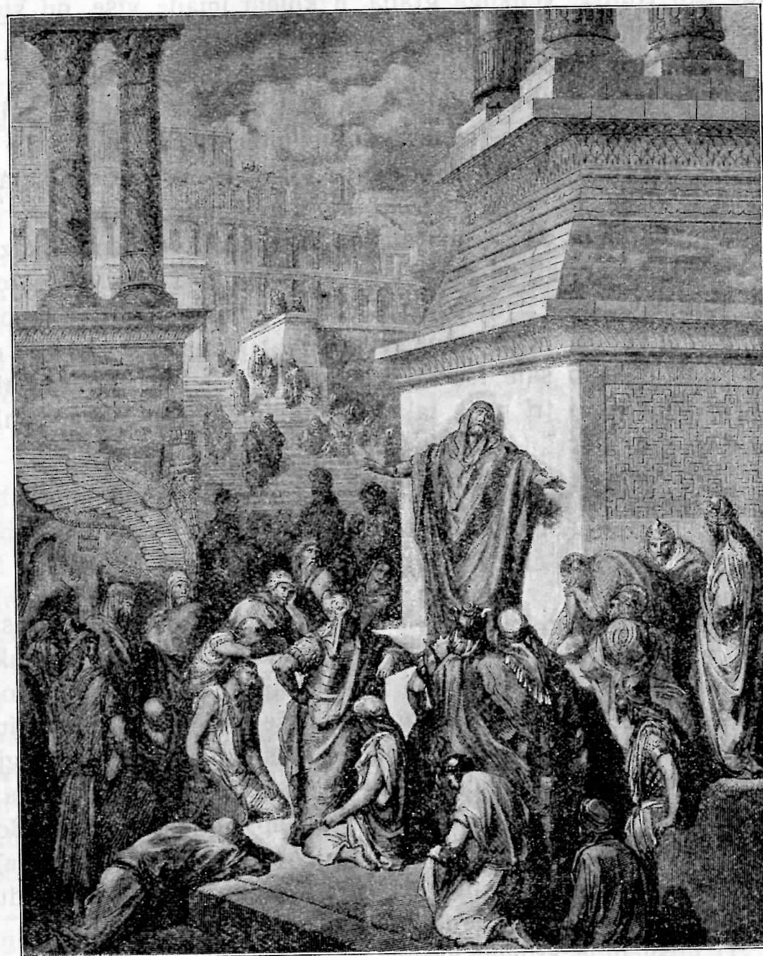
Zavapih u nevolji svojoj ka Gospodinu, i usliši me;
Iz utrobe grobne povikah, i čuo si glas moj.

Bacio si me u dubine, usred mora, i voda me opteče;
Svi virovi tvoji i valovi tvoji prijegjoše preko mene.
I rekoh: odbačen sam ispred očiju tvojih;
Ali ću opet gledati hram tvoj sveti.
Optekoše me vode tja do duše;
Bezdan me opkoli, more pokri glavu moju.
Sašao sam na dno gora, zatvori me zemlja do vijeka;
Ali ti ćeš izvaditi život moj iz jame, Gospodine Bože.
Kad je nestajalo duha mojega u meni, opominjah se Gospodina;
Da dogje molitva moja k tebi, u hram tvoj sveti.
Koji se drže taština (bogova lažnih),
Ostavljaju milost svoju (ne će ih izbaviti Gospodin).
A ja ću ti glasom zahvalnim prinositi žrtve;
Štogod zavjetovah, za izbavljenje izvršit ću Gospodinu."

„I Gospodin zapovjedi ribi, te izbljuva Jonu na zemlju. Tada po drugi put reče Gospodin Joni: Ustani i idi u Ninivu, grad veliki, i propovijedaj ondje ono, što ti ja kažem. I ustane Jona i otide u Ninivu po riječi Gospodnjoj. A Niniva bijaše grad velik tri dana hoda. I Jona poče ići po gradu jedan dan hoda. I stane vikati: Još četrdeset dana, pak će Niniva propasti. I vjeruju Ninivljani u Boga, te oglase post i obuku se u kostrijet od najvećega do najmanjega. I dogje ta riječ do kralja Ninivskoga; i on sagje s prijestola, skine sa sebe haljinu (kraljevsku) i obuče se u kostrijet, i sjedne u pepeo. I glasnik po zapovijedi kralja i knezova njegovih vikaše u Ninivi govoreći: Ljudi i stoka, volovi i ovce, da ne okuse ništa, ni da pasu ni da piju vode. Nego ljudi i životinje da se pokriju kostriješu, i da viču ka Gospodinu jako, i svaki da se povrati sa svojega zla puta i od nepravde koja mu je u ruku. Tko zna, eda se povrati Bog i oprosti, i povrati se od ljutoga gnjeva svojega, te ne izginemo? I Bog vidje djela njhova, gdje se vratiše sa zloga puta svojega; i smilova se Bog te ne učini zla, koje reče, da će učiniti."

„To bijaše Joni žao, i rasrdi se. I pomoli se Gospodinu i reče: Eto, Gospodine, ne rekoh li to, kad još bijah u svojoj zemlji? Zato sam htio pobjeći u Tarsis. Jer znam, da si ti Bog blag i milosrdan, strpljiv i obilan milosrgjem, i opraštaš zloću. Sada molim te, Gospodine, uzmi dušu moju od mene, jer mi je bolje umrijeti negoli živjeti. A Gospodin reče: Misliš li, da je pravo što se srdiš?"

„Jona izigje iz grada i sjedne s istoka gradu i načini si ondje sjenicu, i sjegjaše pod njom u hladu, da vidi, šta će biti od grada. A pripravi Gospodin Bog bršljan (skočac) te uzraste Joni nad glavom, da mu bude sjen nad glavom i da ga štiti u

Jona propovijeda Ninivljanima.

boli njegovoj. Jona se bršljanu vrlo obraduje; ali Gospodin pripravi crva u zoru sjutradan, i podgrize bršljan, te usahne. I kad ograne sunce, pošlje Bog suh i vruć vjetar, i sunce stane žeći Jonu po glavi, tako da obamiraše. Tada opet poželje da umre i reče: Bolje mi je umrijeti negoli živjeti. A Gospodin reče

Joni: Je li dobro, što se srdiš bršljana radi? Jona odgovori: Dobro je, što se srdim do smrti. A Gospodin mu reče: Tebi je žao bršljana, oko kojega se nijesi trudio i kojega nijesi odgojio, nego jednu noć uzraste a drugu noć propade; a meni da ne bude žao Ninive, velikoga grada, u kojem imade više od sto i dvadeset tisuća ljudi, koji još ne znaju, što je desno, šta li lijevo, i mnogo stoke?"

Bog je oprostio Ninivljanima, kad su stali postiti i moliti, gledajući djela njihova. Iz toga se učimo, da dobra djela, što ih grješnik čini, nijesu bez koristi, nego su dapače veoma korisna, jer čine, da Bog daje grješniku milost, da se obrati, a katkada da se odvrate od grješnika vremenite kazni.

Jona boravivši tri dana i tri noći u ribi i izišavši potom opet iz nje na nov život prikaza naprijed smrt Isusovu, boravljenje njegovo na drugom svijetu za tri dana i uskrsnuće iz mrtvih, kako sam Isus reče: „Kao što je Jona bio u trbuhu ribljem tri dana i tri noći, tako će biti sin čovječji u srcu zemlje tri dana i tri noći" (Mat. 12, 40).

141. Prorok Osea.

(Osea 1, 1—14, 9.)

Za kraljevanja Jeroboama, sina Joasova, bilo je opet dosta sreće u kraljevstvu Israelskom. Jeroboam je nadbio Sirce, kako mu je prorekao prorok Jona, i zemlja bijaše u miru. Ali u tom sretnijem stanju narod i knezovi počeše vrijegjati Gospodina svakojakim grijesima. Zato podiže Gospodin proroke megju njima, koji su ih odvraćali od zla i kazivali im unaprijed kazan, koja ih čeka; a opet narodu obećavali spasenje, koje će im Bog poslati, ako se obrate k njemu. Proričući vremenito izbavljenje od neprijatelja tješili su proroci narod većim i savršenijim duhovnim spasenjem, koje će donijeti Mesija.

U posljednje vrijeme kraljevanja Jeroboamova ustade prorok **Osea.** Prorokovaše blizu 60 godina, a naprijed kaza bližnju propast kraljevstva Israelskoga. O vremenu mesijskom ima znatnih nagovijesti.

„Riječ Gospodnja, koja dogje Osei, sinu Beerijevu, za vremena Jeroboama, sina Joasova, kralja Israelskoga. Gospodin reče Osei: Idi oženi se. I otide i uze ženu, koja mu rodi sina. Tada mu reče Gospodin: Nadjeni mu ime Jezrael; jer još malo, pa ću pohoditi krv Jezraelsku na domu Jehuovu i ukinut ću kraljevstvo doma Israelova. — Onda žena rodi kćer. A Gospodin mu reče: Nadjeni joj ime Nemilost; jer se više ne ću smilovati na dom Israelov. A na dom Judin smilovat ću se (jer oni još poštuju Gospodina), i izbavit ću ih Gospodinom Bogom njihovim, a ne ću ih izbaviti ni lukom ni mačem ni ratom ni konjima ni konjicima. — I opet rodi sina. A Gospodin reče: Nadjeni mu ime Nemoj narod; jer vi nijeste moj narod, niti ću ja biti vaš. Ali će ipak broj sinova Israelovih biti kao pijesak morski, koji se ne može izmjeriti i izbrojiti." Obećanje dano patrijarsima ipak će se izvršiti u vrijeme Mesijino. „Onda mjesto da im se reče: nijeste moj narod, reći će im se: sinovi Boga živoga. I sabrat će se sinovi Judini i sinovi Israelovi ujedno, i postavit će sebi jednoga poglavara". Mesija će sabrati sve u jedno kraljevstvo duhovno, Crkvu, da bude jedan ovčinjak i jedan pastir. — To će kraljevstvo biti kraljevstvo mira. „I tada ću im učiniti zavjet sa zvijerjem poljskim i sa pticama nebeskim i sa puzavim životinjama na zemlji. I polomit ću luk i mač i rat, da ih nestane u zemlji, i učinit ću, da počivaju bez straha". — Crkva bit će sveta Božja zaručnica. „I zaručit ću te sebi dovijeka. Zaručit ću te sebi pravdom i sudom i milošću i milosrgjem. I zaručit ću te sebi vjerom, i poznat ćeš, da sam ja Gospodin". — Neko doba ne će Israel pristati uz kraljevstvo Božje, ali će i tomu doći vrijeme. „Dugo će vremena sjedjeti sinovi Israelovi bez kralja i bez kneza, bez žrtve i bez žrtvenika, bez efoda i bez likova (bez objave Božje). Poslije će se obratiti sinovi Israelovi i tražit će Gospodina Boga svojega i Davida (Mesiju) kralja svojega. I u strahu će pristupiti ka Gospodinu i k dobroti njegovoj u posljednje dane".

Spomenuvši prorok općenito kazan, koja narod čeka, i milosrgje, što će mu Bog pokazati, nabraja sad neke grijehe, koje narod i knezovi pa i sami svećenici činjahu. „Čujte riječ Gospodnju, sinovi Israelovi. Gospodin ima parbu sa stanovnicima zemaljskim; jer nema istine, nema milosrgja, nema znanja Božjega na zemlji. Kletva i laž, ubistvo i kragja i preljuba poplaviše zemlju, i jedna krv stiže drugu. Zato će tužiti zemlja. — Nema traga narodu mojemu, jer nije imao znanja. Kad si ti odbacio znanje, i ja ću tebe odbaciti, da mi ne vršiš službe svećeničke; kad si zaboravio Boga svojega, i ja ću zaboraviti

sinove tvoje. — Svećenici hrane se od grijéhâ naroda mojega (od žrtava za grijehe), i lakome se na bezakonje njihovo (jer misle: što je više grijeha, bit će i više žrtava). Zato će biti svećeniku kao i narodu. — Efraim se udružio s lažnim bogovima; ostavi ga! Vjetar će ih stegnuti krilima svojim (razasut će se na sve strane), i dopasti će sramote radi žrtava svojih. — Čujte to, svećenici i pazite, dome Israelov i dome kraljev, jer je vama sud; jer ste postali zamka na visini i mreža razapeta na Taboru (dajući zao izgled narodu)".

„Efraim vidje bolest svoju i Juda svoju ranu." Različite opačine dovedoše obje države do rasula. Ali mjesto da potraže Gospodina, „Efraim ide k Asircu, i šalje ka kralju osvetniku; ali vas on ne može iscijeliti niti će vas oprostiti rane vaše. Jer ću ja biti kao lav Efraimu i kao lavić domu Judinu; ja, ja ću zgrabiti i otići ću; odnijet ću, i nitko ne će izbaviti. Otići ću i vratit ću se na svoje mjesto, dokle ne priznadu svoju krivicu i potraže lice moje."

„Kad budu u nevolji, tražit će me: Hodite da se vratimo ka Gospodinu! Jer nas je on udario, i iscijelit će nas; on nas je ranio, i zavit će nam ranu. Oživit će nas do dva dana, treći dan podignut će nas, i živjet ćemo pred njim. Tada ćemo poznati Gospodina i sve ćemo ga više poznavati; jer mu je izlazak spreman kao zora i doći će nam kao dažd u pravo vrijeme, kao dažd pozni na zemlju." Tako će govoriti narod. Na to im odgovara Gospodin: „Što da ti učinim, Efraime? Što da ti učinim, Juda? Jer je ljubav vaša kao oblak jutarnji (koji se pokaže, i nestaje ga) i kao rosa, koje ujutru nestaje. Zato sam ih sjekao preko proroka (koji su nastojali izgladiti riječima život naroda kao klesar što gladi kamen), ubijao sam ih riječima usta svojih (javljajući im kazan smrtnu). Zato će sudovi tvoji izaći kao svijetlo". Vidjet će se da je kazan Božja pravedna. „Jer milosrgje hoću a ne žrtve, i poznavanje Boga većma nego žrtve paljenice."

Svojom zloćom pokazuje Israel grdnu nezahvalnost za dobročinstva Božja. „Dok Israel bješe dijete (malen narod), ljubljah ga, i iz Misira dozvah sina svojega." Poziv naroda Israelova iz Misira bijaše slika kasnijem dogagjaju, kad je Bog Sina svojega jedinorogjenoga dozvao iz Misira, kamo se bijaše zaklonio pred Herodom. „Ja sam bio Efraimu kao hranitelj; nosio sam ga na rukama svojim. Vukao sam ih k sebi užem ljubavi, i davao sam im hranu. Ne će se vratiti u zemlju Misirsku, nego će im Asirac biti kralj, jer se nijesu htjeli obratiti. Ja se brinuh za tebe u pustinji, u zemlji suhoj. Imajući dobru pašu bijahu siti; ali čim se zasitiše, ponese se srce njihovo, zato me zaboraviše. Zato ću im biti kao lav; sresti ću ih kao medvjedica, kojoj uzmu mlade. Propast je tvoja, Israele; a pomoć ti je samo u meni."

I Bog obećaje tu milost nezahvalnom narodu. „Iz ruke smrti izbavit ću ih, od smrti otkupit ću ih. Bit ću smrt tvoja, smrti! Ujed tvoj bit ću, pakle!" Potpunu pobjedu nad smrću, koja je tu obećana, izvršio je Hrist svojim uskrsnućem. Tu će milost steći narod, kad se obrati k Bogu. Zato prorok na koncu krepko opominje narod: „Obrati se, Israele, ka Gospodinu Bogu svojemu, jer si pao sa svojega bezakonja. Primite k sebi riječi i obratite se ka Gospodinu i recite mu: Oprosti sve bezakonje, primi dobro, i prinosit ćemo žrtve usana svojih. Asirac nas ne može izbaviti, ne ćemo uzjahati na konje (tražiti pomoć u ljudi) niti ćemo više govoriti djelu ruku svojih: bogovi naši. Jer ti se smiluješ na svoje sirote." Na tu molitvu odgovorit će Bog: „Iscijelit ću rane njihove, ljubit ću ih drage volje; jer će se gnjev moj odvratiti od njih. Bit ću kao rosa Israelu; procvjetat će kao ljiljan i pustit će korijen kao Liban. Raširit će se grane njegove, i sjaj njegov bit će kao u masline i miris kao Libanski. Oni će se vratiti i sjedjeti pod sjenom njegovom, živjet će od pšenice i cvjetat će kao vinova loza; spomen će mu biti kao vino Libansko (daleko na glasu). Efraime, što će mi više idoli? Ja ću ga uslišiti i izravnati ga kao jelu zelenu; od mene je tvoj plod. Tko je mudar, da to razumije? i razuman da to pozna? Jer su pravi putovi Gospodnji, i pravednici će hoditi po njima; a prestupnici će pasti na njima."

142. Prorok Amos.

(Am. 1, 1—9, 14).

Amos, pastir iz Tekue nedaleko Betlehema, prorokovaše u kraljevstvu Israelskom u isto vrijeme, kad i Osea, t. j. za kralja Jeroboama II. Onda je još bilo jako i kraljevstvo Israelsko i Judino. Od Amosa ima knjiga, u kojoj prorok naprijed kazuje propast kraljevstva Israelskoga i duhovno podizanje kraljevstva Davidova, u koje će doći svi narodi.

„Riječi Amosa, koji bijaše izmegju pastira iz Tekue, što vidje za Israela za vremena Ozije, kralja Judina, i za vremena Jeroboama, sina Joasova, kralja Israelova, dvije godine prije potresa."

Prorok naviješta najprije kazan okolišnjim narodima neznabožačkim, a onda Judi i Israelu. „Ovako veli Gospodin: Za tri zla i za četiri (t. j. mnogo), što učini Juda, ne ću mu oprostiti, jer je odbacio zakon Gospodnji i nije držao uredaba njegovih, nego ih prevariše idoli njihovi, za kojima igjahu oci njihovi. Zato ću pustiti oganj na Judu, te će proždrijeti dvorove Jerusalemske. Ovako veli Gospodin: Za tri zla i za četiri, što učini Israel, ne ću mu oprostiti, jer prodavaše pravednika za novce i siromaha za jedne opanke. A ja sam istrijebio ispred njih Amoreje, koji bijahu visoki kao cedri i jaki kao hrastovi. Ja sam vas izveo iz zemlje Misirske, i vodio vas po pustinji četrdeset godina, da biste naslijedili zemlju Amorejsku. Podizao sam izmegju sinova vaših proroke i izmegju mladića vaših Nazireje. A vi pojiste Nazireje vinom, i prorocima zabranjivaste govoreći: Nemojte prorokovati! Evo, ja ću zaškripati nad vama, kao što škripaju kola puna snoplja. I ne će biti bijega brzome, i jaki ne će imati sile svoje, i hrabri ne će spasti života svoga. Strijelac ne će se održati, i laki na nogu ne će se izbaviti, niti će konjik iznijeti živu glavu. Nego će najhrabriji megju junacima pobjeći gol u onaj dan, govori Gospodin."

Kazan, koju prorok naviješta, zacijelo će doći, jer narod ne će da ostavi grijeha svojih. „Čujte riječ, koju govori Gospodin za vas, sinovi Israelovi, za sve pleme (dakle i za Judu), koje sam izveo iz zemlje Misirske, govoreći: samo sam vas poznao izmegju svih plemena zemaljskih, zato ću vas pohoditi za sva bezakonja vaša. Hoće li dvojica ići zajedno, ako se nijesu dogovorili?" Bog ne bi slao proroka k narodu, da nije odlučio kazniti ga. „Hoće li riknuti lav u šumi, ako nema lova? Hoće li lavić pustiti glas svoj iz ležaja svojega, ako ne uhvati što? Hoće li ptica pasti u mrežu na zemlju, ako nema ptičara? Hoće li se dići zamka sa zemlje, ako se ništa ne uhvati? Hoće li truba trubiti po gradu, a narod se ne će uplašiti? Hoće li biti nesreća u gradu, a Gospodin da je ne učini? Jer Gospodin Bog ne čini ništa, a da ne otkrije tajne svoje slugama svojim prorocima. Kad lav rikne, tko se ne će bojati? Kad Gospodin govori, tko ne će prorokovati?" Prorok mora da vrši zapovijed Božju. — „Čujte riječ ovu, krave debele (raskošnici), koje ste u gori Samarijskoj, koje krivo činite ubogima i satirete siromahe. Zakle se Gospodin svetošću svojom: evo dolaze dani, te će vas izvlačiti kukama, i izlazit ćete kroz rupe zidne. — — Čujte ovu riječ, naricanje, koje podižem za vama, dome Israelov! Pade, ne će više ustati djevojka Israelova; bačena je na zemlju, nema nikoga, da je podigne. Jer ovako veli Gospodin Bog: U gradu, iz kojega je izlazila tisuća, ostat će stotina; a iz kojega je izlazila stotina, u njemu će ostati deset domu Israelovu. Jer ovako veli Gospodin domu Israelovu: Tražite mene, i bit ćete živi; a ne tražite u Betelu (lažnih bogova). Tražite dobro a ne zlo, da biste živjeli; tako će Gospodin Bog biti s vama. Mrzite na zlo i ljubite dobro, ne bi li se Gospodin Bog nad vojskama smilovao na ostatak Josipov." Vaše žrtve ne će vas izbaviti, ako ne promijenite srca. „Ako mi prinesete žrtve paljenice i prinose svoje, ne ću ih primiti. Ukloni od mene buku pjesama svojih, i sviranja psaltira tvojih ne ću da čujem. Nego sud (pravedan) neka teče kao voda i pravda kao silan potok. Preselit ću vas iza Damaska (u Asiruju), veli Gospodin."

Prema svršetku knjige kazuje prorok nekoliko vigjenja, u kojima se crta propast kraljevstva Israelskoga. „Ovo mi pokaza Gospodin: Gospodin stajaše na zidu omazanom, a u ruci mu žlica zidarska. I reče mi Gospodin: Što vidiš Amose? I rekoh: Žlicu zidarsku. A Gospodim reče: Evo, ja ću pustiti žlicu posred naroda svojega Israela; ne ću ga više omazivati (čuvati od propadanja). I razorit će se visine idolske i svetinje će Israelove opustjeti, i ustat ću na dom Jeroboamov s mačem. — Tada Amasija, svećenik Betelski, posla k Jeroboamu, kralju Israelskom i poruči mu: Amos diže bunu na te usred doma Israelova, zemlja ne može podnijeti svih riječi njegovih. Jer ovako govori Amos: Jeroboam će poginuti od mača, a Israel će otići iz zemlje svoje u ropstvo. Amosu pak reče Amasija: Vidioče, idi i bježi u zemlju Judinu, i ondje jedi hljeb i ondje prorokuj, a u Betelu više ne prorokuj, jer je svetinja kraljeva i dom kraljevski (kralj je tu svetinju sazidao). A Amos odgovori i reče Amasiji: Ja nijesam prorok (po zvanju) ni proročki sin, nego sam govedar i berem dudove (murve, kojima se hranim). I Gospodin me uze od stada, i reče mi Gospodin: Idi i prorokuj narodu mojemu Israelu. Sada dakle čuj riječ Gospodnju. Ti kažeš: ne prorokuj u Israelu. Zato ovako veli Go-

spodin: Tvoju će ženu zlostaviti u gradu, tvoji sinovi i tvoje kćeri pasti će od mača. Ti ćeš umrijeti u nečistoj zemlji, a Israel će otići iz zemlje svoje u ropstvo. — Ovo mi pokaza Gospodin: gle, **košarica voća** (zreloga). I reče: Što vidiš, Amose? I rekoh: Košaricu voća. A Gospodin mi reče: Dogje kraj narodu mojemu Israelu. Škripat će vrata hramska u onaj dan, veli Gospodin; mnogi će umrijeti a po cijelom mjestu zavladat će tišina. Ne će li se zemlja potresti od toga i protužiti svi stanovnici njezini? U onaj dan, veli Gospodin, **zaći će sunce u podne, i pomračit ću zemlju za bijela dana.** Praznike vaše pretvorit ću u žalost i sve pjesme vaše u plač, i navući ću kostrijet na legja vaša, i učinit ću, da svaka glava oćelavi i da bude žalost kao za jedincem. Gle, idu dani, govori Gospodin, kad ću **pustiti glad** na zemlju, ne glad hljeba i žegju vode, nego **slušanja riječi Gospodnjih.** I potucat će se od mora do mora, i od sjevera do istoka trčat će tražeći riječ Gospodnju, i ne će je naći."

Na posljetku govori prorok o **kraljevstvu Mesijinom, koje će Bog podići.** „Ne ću sasvim zatrti doma Jakobova, veli Gospodin. U onaj dan **podignut ću šator** Davidov, koji spade i zatvorit ću mu pukotine, i opravit ću mu, što je razvaljeno, i opet ću ga sagraditi, kao što je bio u dane stare, da bi naslijedili ostatak Idumeje i **sve narode, jer će se zvati imenom mojim**, govori Gospodin, koji čini ovo." U tom kraljevstvu bit će obilje mira i milosti. „Evo idu dani, govori Gospodin, kad će orač stizati žeteoca, i koji gazi grožgje sijača, i gore će kapati slatkim vinom, i svi će humovi roditi. I povratit ću roblje naroda svojega Israela, i opet će sagraditi puste gradove i naselit će se, i nasadit će vinograde i piti vino iz njih, i načinit će vrtove i jesti rod iz njih. I posadit ću ih u zemlji njihovoj, i ne ću ih više iščupati iz zemlje njihove, koju im dadoh, govori Gospodin Bog tvoj."

142. Propast kraljevstva Israelskoga.

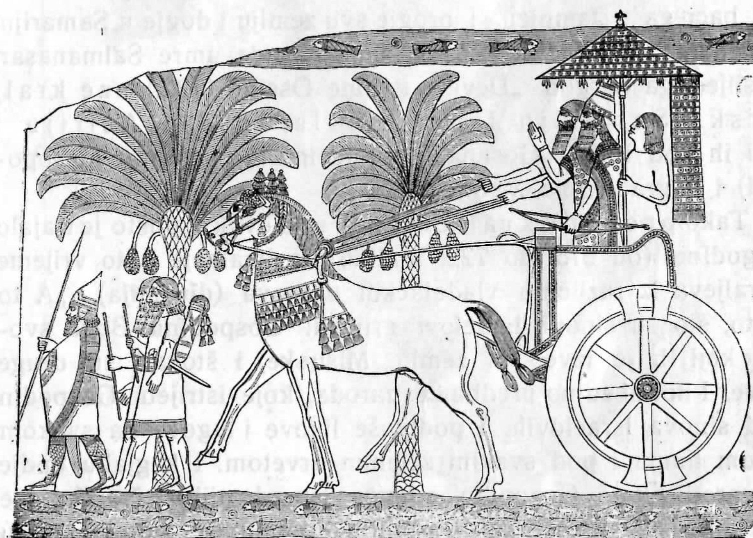
(V. Kralj. 15, 8—17, 41.)

Sve opomene prorokâ bijahu zaludu. Narod ih ne posluša, i sve se više približavala propast. Zadnji kraljevi Israelski brzo su se mijenjali jedan iza drugoga ubijajući se izmegju sebe.

„**Zaharija**, sin Jeroboamov, kraljevaše nad Israelom u Samariji šest mjeseca (772.—771.). I činjaše što je zlo pred Gospodinom kao što su činili oci njegovi. I pobuni se na nj Sellum, pogubi ga i zakralji se na mjesto njegovo. Tako se ispuni riječ Gospodnja, koju reče Jehuu govoreći: Sinovi tvoji do četvrtoga koljena sjedjet će na prijestolu Israelovu."

„**Sellum** kraljevaše mjesec dana u Samariji. Jer Menahen iz Terse podiže se i dogje u Samariju i ubi Selluma, i zakralji se na njegovo mjesto."

„**Menahen** kraljevaše nad Israelom deset godina (771.—760.) u Samariji. I činjaše što je zlo pred Gospodinom svega vijeka svojega. Tada **Ful** (Teglat-Palasar?), **kralj Asirski, poče udarati na zemlju**, a Menahen dade Fulu tisuću talenata srebra, da bi mu pomogao i utvrdio kraljevstvo. A

Teglat Palasar na ratnim kolima.

Menahen uzimaše te novce od Israela, od svih bogatih ljudi, od svakoga po pedeset srebrnika, da ih dade kralju Asirskomu. Tako se vrati kralj Asirski, i ne zabavi se onda u zemlji. I zaspa Menahen uz oce svoje, a na njegovo se mjesto zakralji Fakeja, sin njegov."

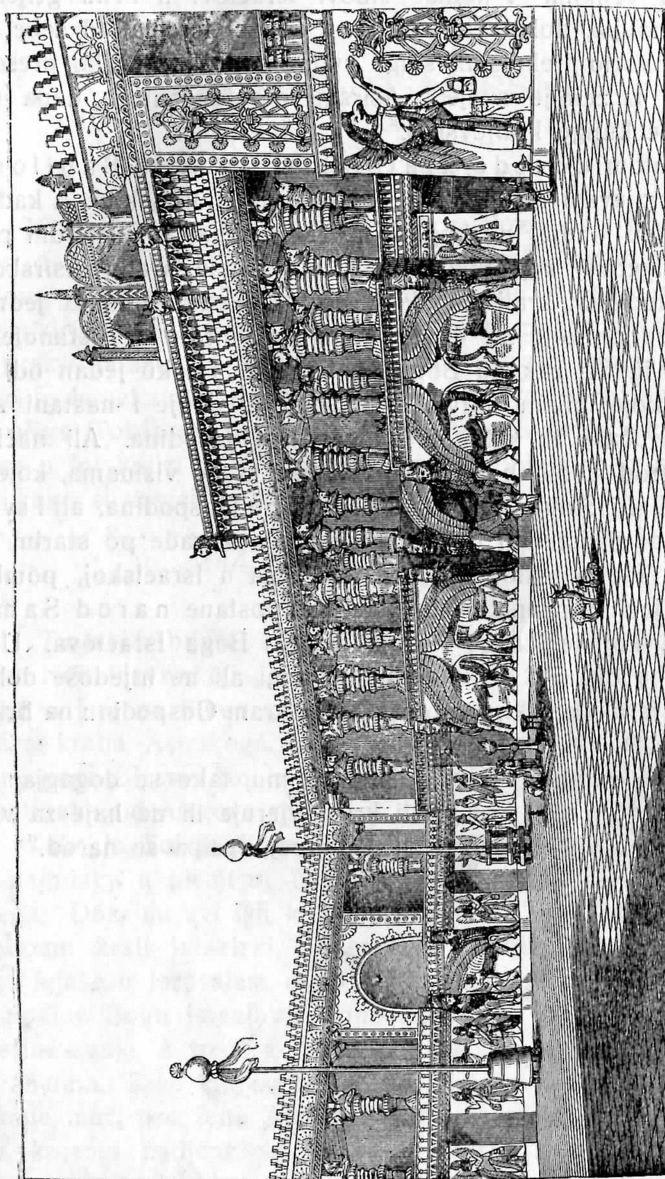
„**Fakeja**, sin Menahenov, kraljevaše nad Israelom u Samariji dvije godine (760.—759.). I činjaše što je zlo pred Gospodinom. I pobuni se na nj Fakeo, vojvoda njegov, i ubi ga u Samariji u kraljevskom dvoru, i zakralji se na njegovo mjesto".

*

„Fakeo kraljevaše nad Israelom u Samariji dvadeset godina (759.—739.). I Činjaše što je zlo pred Gospodinom. U vrijeme Fakeovo dogje Teglat-Palasar, kralj Asirski, i uze svu Galileju i gornju zemlju, i preseli narod odande u Asiriju. Tada se pobuni Osea, sin Elin, na Fakea, ubi ga i zakralji se na njegovo mjesto.“

„Osea kraljeva nad Israelom u Samariji devet godina (730.—722.). I činjaše što je zlo pred Gospodinom, ali ne kao kraljevi Israelovi, koji su bili prije njega. Na njega dogje Salmanasar, kralj Asirski, i Osea mu posta sluga, te mu plaćaše danak. Ali kralj Asirski opazi, da se Osea hoće da odmetne od njega, jer Osea posla poslanike k Sui, kralju Misirskom, i ne posla danka godišnjega kralju Asirskomu. Zato ga opkoli i svezavši baci ga u tamnicu. I progje svu zemlju i dogje u Samariju, i opsjedaše je tri godine.“ Za vrijeme opsade umre Salmanasar, a naslijedi ga Sargon. „Devete godine Oseine (722.) uze kralj Asirski Samariju i odvede Israela u Asiriju i naseli ih kod Hale i Gosana (u krajevima u sjevernoj Mesopotamiji) i u gradovima Medijskim.“

Tako propade kraljevstvo Israelsko, pošto je trajalo 253 godine (od 975. do 722. godine), a imalo je u to vrijeme 19 kraljeva iz različitih vladalačkih domova (dinastija). „A to bi zato, što su sinovi Israelovi griješili Gospodinu Bogu svojemu, koji ih je izveo iz zemlje Misirske, i štovali su druge bogove. I hodili su po uredbama naroda, koje istrijebi Gospodin ispred sinova Israelovih. I podigoše likove i lugove na svakom visokom humu i pod svakim zelenim drvetom. I kagjahu ondje kao narodi, koje Gospodin odagna ispred njih, i činjahu zle stvari gnjeveći Gospodina. Gospodin opominjaše Israela i Judu preko svih proroka i vidjelaca govoreći: vratite se sa zlih putova svojih i držite zapovijedi moje. Ali ne poslušaše; nego bijahu tvrdovrati kao i oci njihovi. Nego odbaciše uredbe njegove i zavjet njegov, koji je učinio s ocima njihovim, i hodiše za narodima, koji bijahu oko njih. Načiniše sebi livene likove, i klanjahu se svoj vojsci nebeskoj (suncu i zvjezdama) i služiše Baalu. I provodiše sinove svoje i kćeri svoje kroz oganj (spaljivahu ih za žrtvu lažnim bogovima), i davahu se na vračanje i gatanje. Zato se Gospodin razgnjevi vrlo na Israela, i odbaci ih od sebe, te ne osta nego samo pleme Judino. Gospodin je odbacio Israela od sebe i mučio ih još od onog vremena, kad

Sargonova palača u Korzabadu.

se odcijepio Israel od doma Davidova i postavio sebi kralja Jeroboama, koji ih odbi od Gospodina i navede ih, da griješe grijehom velikim. I hodiše sinovi Israelovi u svim grijesima Jeroboamovim, dokle Gospodin ne odbaci Israela od sebe, kao što je govorio preko svih sluga svojih proroka, ' tako preseljen bi Israel iz zemlje svoje u Asirsku do današnjega dana (kad su pisane knjige kraljevske)."

„Potom dovede kralj Asirski ljude iz Babilona i drugih krajeva i naseli ih u gradovima Samarijskim. A kad počeše živjeti ondje, ne bojahu se Gospodina, a Gospodin posla na njih lavove, koji ih davljahu. To javiše kralju Asirskomu. Tada zapovjedi kralj Asirski i reče: Odvedite onamo jednoga od svećenika, koje ste doveli odanle, pa neka ide i stanuje kod njih, da ih uči zakonu Boga one zemlje. I tako jedan od svećenika, koje bijahu odveli iz Samarije, dogje i nastani se u Betelu, i učaše ih kako će poštovati Gospodina. Ali načiniše svaki narod svoje bogove i pometaše ih po visinama, koje bijahu načinili Samarjani. Tako poštovahu Gospodina, ali i svojim bogovima služahu. I do današnjega dana rade po starim običajima." I ono malo Israelaca, što osta u Israelskoj, pomiješa se s došljacima neznabošcima, te tako postane narod Samarjanski, koji je štovao i idole svoje i Boga Israelova. U kasnije doba okaniše se idolopoklonstva, ali ne htjedoše dolaziti u hram Jerusalemski, nego sagradiše hram Gospodinu na brijegu Garizimu.

Kako se zbilo narodu Israelskomu, tako se dogagja svakomu, koji ne vjeruje ili krivo vjeruje ili ne haje za vjeru. „Gdje nema vigjenja (objavljene vjere), rasipa se narod."

III. ROPSTVO ASIRSKO.

Knjiga Tobijina.

Nesreću, koja je zadesila Israelce, okrenuo je Bog na njihovo dobro. Oni su vidjeli, da je ta nesreća kazan za grijehe njihove, pa su stali većma služiti Gospodinu. A njihovo življenje megju drugim narodima koristilo je i samim neznabošcima, jer su preko Israelaca počeli poznavati jednoga pravoga Boga. Kako je Israelcima bilo u ropstvu Asirskom, saznajemo nešto iz **knjige Tobijine,** koja nam pripovijeda život Israelca Tobije; ali se u toj knjizi nalazi mnogo stvari, po kojima možemo suditi, kako su živjeli i drugi.

144. Tobijina kušnja.

(Tob. 1, 1–3, 25.)

„Tobija bijaše od plemena Neftalijeva, iz grada u plemenu Neftalijevu koji je nad Naasom kraj puta, što vodi na zapad, a ima na lijevo grad Sefet. Kad bi zasužnjen za Salmanasara kralja Asirskoga, ni u sužanjstvu ne odstupi od puta istine, nego bi sve, što je god imao, dijelio braći u sužanjstvu, koja bijahu od njegova roda."

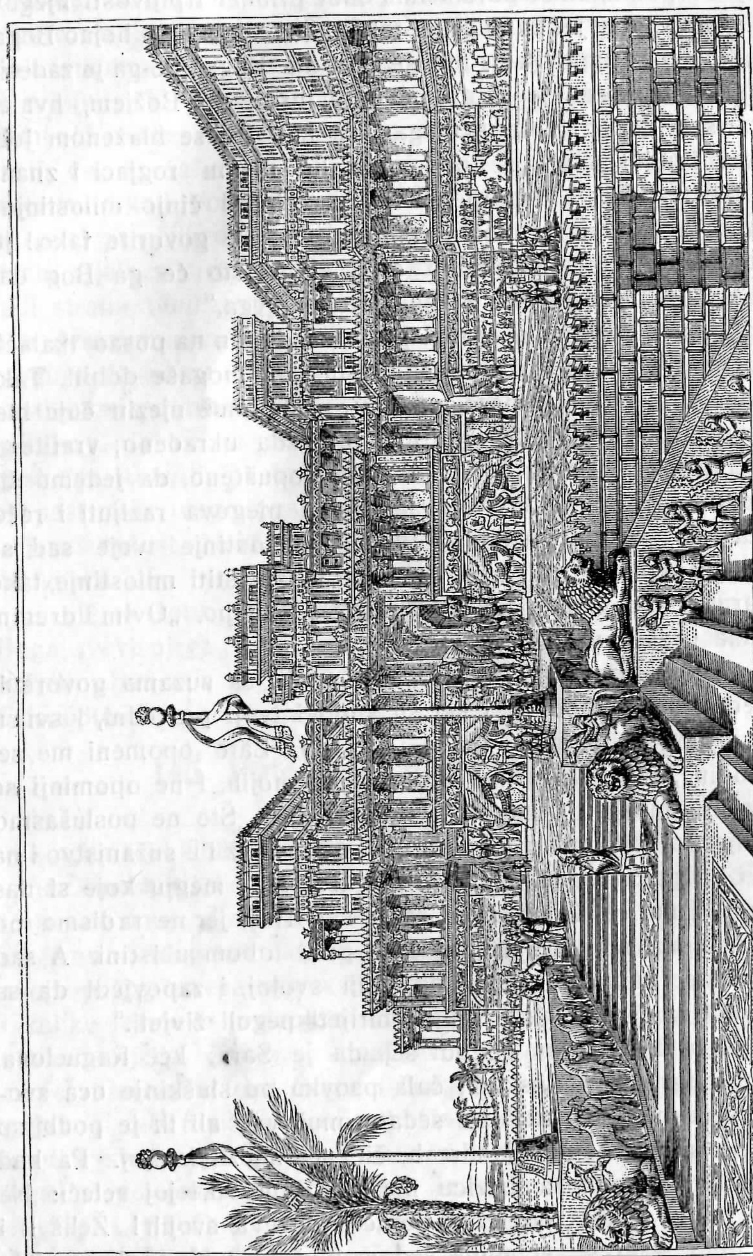
Tako je Tobija činio još u svojoj postojbini. „Premda je bio najmlagji u plemenu Neftalijevu, nije ipak ništa činio djetinjega. Dok su svi išli k zlatnim teocima, koje bijaše načinio Jeroboam kralj Israelski, on se sam uklanjao društvu njihovu. Nego igjaše u Jerusalem u hram Gospodnji, i ondje se klanjaše Gospodinu Bogu Israelovu prinoseći vjerno sve prvine svoje i desetine svoje. A treće godine razdade svu desetinu došljacima i strancima. Tako činjaše po zakonu Božjem kao dječak. A kad postade muž, uze ženu Anu od plemena svojega, i ona mu rodi sina, kojemu nadjene svoje ime (Tobija), i nauči ga izmala bojati se Boga i uklanjati se od grijeha."

„Tako i kad je kao sužanj sa ženom svojom i sinom došao u grad Ninivu, dok su svi jeli od poganih jela, on sačuva dušu

svoju i ne oskvrni se nikad njihovim jelima. I jer se opominjaše Gospodina cijelim srcem svojim, dade mu Gospodin, te je našao milost pred kraljem Salmanasarom. I on mu dopusti, da ide kamo hoće, i da slobodno čini, što ga je volja. A on obilažaše sve, koji bijahu u sužanjstvu, i davaše im spasonosne opomene. Tako dogje u grad Medijski Rages, a uza se imadijaše deset talenata srebra, koje mu bijaše darovao kralj. Vidjevši ondje megju svojim narodom Gabela, koji bijaše od roda njegova, da je u potrebi, dade mu te novce uz pismo. Poslije dugo vremena umrije kralj Salmanasar, i kraljeva sin njegov Sennaherib na mjesto njegovo. On je mrzio na sinove Israelove. Tobija i onda obilažaše svaki dan svoj rod i utješavaše ih, i razdavaše od imutka svojega svakomu koliko je mogao: hranio je gladne, odijevao gole i ukopavao je mrtve i ubijene. Jer kad je kraj Sennaherib utekao iz Judeje od poraza, koji pusti Bog na nj radi psovke njegove, pa je gnjevan ubijao mnoge sinove Israelove, Tobija ukopavaše tjelesa njihova. To javiše kralju, i on zapovjedi da ga ubiju, a imanje njegovo uze sebi. Ali Tobija pobježe sa sinom svojim i ženom svojom, i ostavši bez svega sakri se, jer ga mnogi ljubljahu. Poslije četrdeset i pet dana ubiše kralja sinovi njegovi. „Tada se Tobija vrati kući svojoj, i dadoše mu natrag imanje njegovo."

„Dogodi se potom, kad bijaše praznik Gospodnji, i u kući Tobijinoj ugotoviše dobar objed, reče sinu svojemu: Idi dovedi nekoliko ljudi od plemena našega, koji se boje Boga, da ih ugostimo. On otide, a kad se vrati, javi mu, da jedan od sinova Israelovih leži zaklan na ulici. On skoči sa sjedala svojega, ostavi objed ne okusiv ništa i dogje k mrtvacu, uze ga i odnese tajno u kuću svoju, da ga ukopa oprezno, kad sunce zagje. Pošto sakri tijelo, jede hljeb svoj sa žalošću i sa strahom opominjući se riječi, koje reče Gospodin preko proroka Amosa: Praznici vaši obratit će se u plač i jauk. A kad sunce zagje, otide i ukopa ga. Zato ga ukoravahu susjedi njegovi govoreći: Radi te stvari izdana je već zapovijed, da te ubiju, i jedva si utekao smrtnoj osudi, pa opet ukopavaš mrtve. Ali Tobija bojeći se više Boga nego kralja otimaše tjelesa ubijenih i sakrivaše ih u kući svojoj, i ukopaše ih u gluho doba noći."

„Dogodi se jednog dana, Tobija umoran od ukopa dogje kući svojoj i leže uza zid i zaspa. A iz gnijezda lastavičina, dok je spavao, pade mu na oči topla nečist, te oslijepi. A to kušanje pusti

Palača kralja Sennaheriba u Kujundžiku

na nj Gospodin, da se potomcima dade primjer trpljivosti njegove kao svetog Joba. Jer kako se od mladosti svoje uvijek bojao Boga i držao njegove zapovijedi, nije se žalio na Boga, što ga je zadesila zla sljepota, nego je ostao postojan u strahu Božjem, hvaleći Boga sve dane života svojega. Pa kao što se blaženom Jobu rugahu kraljevi, tako se podsmijevahu njemu rogjaci i znanci govoreći: Gdje je nadanje tvoje, za što si činio milostinju i ukope? A Tobija ih ukoravaše govoreći: Ne govorite tako! jer smo djeca svetaca i čekamo onaj život, što će ga Bog dati onima, koji ne mijenjaju svoje vjere u njega."

„Ana pak žena njegova igjaše svaki dan na posao tkalački i donošaše od rada ruku svojih hranu, koju mogaše dobiti. Tako jednom dobi jare i donese ga kući. Kad muž njezin čuje blejanje njegovo, reče: Gledajte, nije li možda ukradeno; vratite ga gospodarima njegovim, jer nam nije dopušteno, da jedemo što ukradeno ili dodiramo. Nato se i žena njegova razljuti i reče: Zaista je isprazno nadanje tvoje, i milostinje tvoje sad se javiše." Kako si se prevario, da će ti što koristiti milostinje, tako se varaš i sad kad misliš, da je jare ukradeno. „Ovim i drugim riječima prekoravaše ga."

„Tada uzdahnu Tobija i poče moliti sa suzama govoreći: Pravedan si Gospodine, i svi su sudovi tvoji pravedni, i svi su putovi tvoji milosrgje i istina i pravda. Zato opomeni me se, Gospodine, i ne kazni me radi grijeha mojih, i ne opominji se bezakonja mojih i bezakonja otaca mojih. Što ne poslušasmo zapovijesti tvojih, zato smo predani na grabež i u sužanjstvo i na smrt i za priču i podsmjeh svim narodima, megju koje si nas rasijao. Tako je, Gospodine, oštar sud tvoj, jer ne radismo po zapovijestima tvojim i ne hodismo pred tobom u istini. A sad Gospodine, učini sa mnom po volji svojoj, i zapovjedi da se uzme duh moj; jer mi je bolje umrijeti negoli živjeti."

„A u taj isti dan dogodi se, da je Sara, kći Raguelova, u Ragesu gradu Medijskom, čula psovku od sluškinje oca svojega. Ona bijaše udata za sedam muževa; ali ih je poubijao bijes po imenu Asmodej odmah, čim su uljezli k njoj. Pa kad je karala sluškinju za krivicu njezinu, odgovori joj veleći: Ne vidjeli nikad djeteta od tebe, ubilice muževa svojih! Želiš li i mene ubiti, kako si već ubila sedam muževa? Na te riječi otide u gornju klijet nad kućom svojom, i tri noći nije jela niti pila, nego je postojano molila Boga sa suzama, da je izbavi od te

sramote. A treći dan svršivši molitvu zahvali Bogu i reče: Blagosloveno da je ime tvoje, Bože otaca naših; ti u gnjevu svom činiš milosrgje i u vrijeme tjeskobe opraštaš grijehe onima, koji te prizivlju. K tebi, Gospodine, obraćam lice svoje, k tebi upravljam oči svoje. Molim te, Gospodine, da me riješiš okova sramote ove ili da me otmeš sa zemlje. Ti znaš, Gospodine, da nijesam nikad poželjela muža i da sam dušu svoju sačuvala od pohlepe. Nikad se nijesam družila s lakoumnima, i nijesam imala dijela s vjetrenjacima. A privoljela sam da uzmem muža radi straha tvojega a ne radi pohlepe svoje. No ili ja nijesam bila dostojna njih ili možda oni nijesu bili dostojni mene, jer moguće da si me sačuvao drugome mužu. Tà čovjek ne može znati namisao tvoju. Ali ovo neka drži za istinito svaki, koji te poštuje: da će se poslije iskušanja vijencem okititi, poslije tjeskobe izbaviti, poslije karanja milost naći. Jer te ne veseli propast naša; nego poslije oluje daješ mir, a poslije suza i plača ulijevaš radost. Neka bude ime tvoje, Bože Israelov, blagosloveno do vijeka."

„U to doba uslišene su molitve obojice pred slavnim licem Boga svevišnjega. I poslan bi angjel Gospodnji sveti Rafael, da iscijeli obadvoje, jer su oboje u isti čas prinesli molitve svoje Gospodinu."

145. Putovanje mladoga Tobije.

(Tob. 4, 1—6, 9.)

„Kad je Tobija mislio, da mu je molitva uslišena i da će valjda umrijeti, dozva k sebi Tobiju sina svojega i reče mu: Čuj, sine moj, riječi usta mojih, i metni ih kao temelj u srcu svojemu. Kad primi Bog dušu moju, tijelo moje ukopaj; a majku svoju poštuj svega vijeka njezina; jer treba da se sjećaš, koje i kolike je muke pretrpjela s tebe u utrobi svojoj. A kad i ona navrši vrijeme života, ukopaj je kraj mene. — Svega vijeka svojega na umu imaj Boga, i čuvaj se, da ikada pristaneš na grijeh i zaboraviš zapovijesti Gospodina Boga svojega. Od imutka svojega udjeljuj milostinju, i nemoj odvraćati lica svojega ni od jednoga siromaha; jer tada se ne će ni od tebe odvraćati lice Gospodnje. Kako mogneš, tako budi milosrdan. Ako mnogo imao budeš, obilato udjeljuj; ako li uzimaš malo, gledaj, da i malo drage volje udijeliš. Jer sakupljaš sebi dobru plaću za dan potrebe (u čas smrti). Jer milostinja izbavlja od

svakoga grijeha i od smrti, i ne pušta dušu da dogje u tmine." Milostinjom isprаša čovjek milost od Boga, da se oslobodi od učinjenih grijeha, da ne padne u nove teške grijehe a potom u pakao. „Veliko će pouzdanje imati pred Bogom svi, koji čine milostinju. — Čuvaj se, sine moj, od svake bludnosti, i osim žene svoje ne daj da se čuje za grijeh tvoj. — Ne dopusti da oholost ikada zavlada tvojom misli i tvojom riječi; jer je od nje početak svemu zlu. — Ako ti tko što učini, odmah mu podaj plaću, i plaća najamnika tvojega neka nikako ne ostane kod tebe. Što ne ćeš da drugi tebi učini, pazi, da ni ti drugomu ne učiniš. Hljeb svoj jedi s gladnima i haljinama svojim odjeni gole. Postavljaj hljeb svoj i vino svoje na grob pravedniku, ali ne jedi od toga i ne pij s grješnicima." Bio je običaj kod neznabožaca, da su na grobove nosili jela misleći, da će od toga mrtvi blagovati. Pa i Israelci nosili su hrane na grobove, ali su tamo pozivali siromahe, da jedu i ondje mole za mrtve. Tobija preporučuje sinu svojemu, da i on tako na grobovima hrani siromahe, ali neka to ne čini s neznabošcima, jer su oni kod toga imali krivu vjeru. I kod kršćana bio je u prvo vrijeme taki običaj, ali ga je crkva zabranila, pa preporučuje, da se za korist umrlima daje milostinja živima. Dalje veli Tobija sinu: „Savjet svagda u mudra išti. U svako vrijeme hvali Gospodina i moli od njega, da putove tvoje upravlja i da sve namisli tvoje ostaju u njemu. — Još ti kažem, sine moj, da sam Gabelu u Ragesu, gradu Medijskom, dao deset talenata srebra, dok sam bio mlagji, i njegovo pismo imam kod sebe. Zato nastoj kako da dogješ do njega i dobiješ od njega tu mjeru srebra, a njemu povratiš pismo. Ne boj se, sine moj, ubog život istina provodimo, ali ćemo imati mnogo dobra, ako se uzbojimo Boga i usklonimo se svakomu grijehu i uščinimo dobro. Tada odgovori Tobija ocu svojemu i reče: Sve ću učiniti, oče, štogod si mi zapovjedio. Ali kako da potražim taj novac, ne znam. On mene ne pozna, a ja ne poznam njega. Kaki ću znak dati? A ni puta ne znam, kojim se ide onamo. Tada mu odgovori otac i reče: Njegovo pismo imam kod sebe; kad mu ga pokažeš, odmah će vratiti novac. Ali sad idi i traži sebi vjerna čovjeka, koji će ići s tobom za plaću, da primiš novac, dok još živim. Tobija izagje i nagje prikladna mladića, gdje stoji opasan i kao spreman na put. I ne znajući, da je to angjeo Božji, pozdravi ga i upita: Otkuda si, dobri mladiću? A on mu odgovori: Od sinova sam

Israelovih. Tobija mu reče: Znaš li put u Mediju? Angjeo mu odgovori: Znam, i po svim onim putovima često sam hodio, i boravio sam kod brata našega Gabela u Ragesa, koji je na gori Egbatanskoj. Tobija mu reče: Počekaj me, dok to javim ocu svojemu. Tada otide Tobija i to sve javi ocu svojemu. Otac se tomu začudi i zamoli, da dogje k njemu. On ugje, i pozdravi ga i reče: Radost bila uvijek s tobom. A Tobija mu reče: Kakva mi je radost, kad sjedim u tami, i ne vidim svijetla nebeskoga? A mladić mu reče: Ohrabri se, jer će te skoro Bog iscijeliti. A Tobija mu reče: Bi li ti mogao odvesti sina mojega ka Gabelu u Rages, grad Medijski? Kad se vratiš, dat ću ti plaću. Angjeo mu reče: Ja ću ga odvesti onamo i dovesti natrag k tebi. I Tobija mu reče: Molim te, kaži mi, kojega si roda i plemena? A Rafael angjeo reče mu: Tražiš li rod najamnikov, ili samog najamnika, koji će ići sa sinom tvojim? Ali da budeš bez brige, ja sam Azarija, sin velikoga Ananije." Angjeo nije kazao ni prije laži, kad je rekao, da je jedan od sinova Israelovih, a ni sada, kad veli da mu je ime Azarija. Mogao je reći, da je Israelac, jer je uzeo lik čovjeka Israelca. Azarija znači „pomoć Božja", a Ananija „milost Božja". Drugim riječima rekao je angjeo: Ja sam pomoćnik, koga ti je milostivi Bog poslao. Tobija pomisli na odličnog čovjeka, koji se takogjer zvao Ananija, pa reče: „Velikoga si roda. Ali molim te, ne ljuti se, što sam želio znati tvoj rod. Angjeo mu reče: Ja ću odvesti zdrava sina tvojega i zdrava ću ga dovesti natrag. A Tobija reče: Sretno putovali i Bog bio s vama na putu, i angjel vas njegov pratio."

„Onda spremiše što će ponijeti na put. Tobija se oprosti s ocem svojim i majkom svojom, i otidu oba zajedno. Kad već krenuše na put, poče mati njegova plakati i naricati: Štap starosti naše uzeo si i odnio od nas. Ah da nije nikad bilo novaca, po koje si ga poslao! Dosta nam je bilo siromaštva našega; a za bogatstvo smo držali, što smo mogli gledati sina svojega. A Tobija joj govoraše: Ne plači! Zdrav će stići sin naš i zdrav će se vratiti, i oči će ga tvoje vidjeti. Jer vjerujem, da ga dobar angjeo Božji prati i da će sve stvari njegove dobro urediti, pa će se veseo vratiti k nama. Na te riječi presta mati plakati i zašuti."

„Tako putovaše Tobija, a za njim igjaše pas. Prvi dan stane kod rijeke Tigrisa. Tobija izagje da si opere noge, kad li sukne velika riba, kao da će ga proždrijeti. Tobija se pre-

padne i vikne iza glasa: Gospodaru, hoće na me. A angjeo mu reče: Uhvati je za škrgu i izvuci. On to učini i izvuče je na suho, a riba se stade praćati pred njegovim nogama. Tada mu reče angjel: Ispori tu ribu; i uzmi sebi srce, žuč i jetra, jer je sve

Putovanje mladoga Tobije.

to dobro za lijek. Kad to učini, ispeče meso i uzeše sa sobom na put, a drugo osoliše, da uzimadu dosta, dokle ne dogju u Rages grad Medijski. Tada zapita Tobija angjela: Molim te, Azarija brate, da mi kažeš, za kaki lijek je to, što si mi zapo-

vjedio sačuvati od ribe? A angjeo mu reče: Kad postaviš komad njezina srca na žeravicu, otjerat će dim njegov svaki rod gjavolji od muža i od žene, da više ne pristupi k njima. Žuč je za to, da se namažu oči, u kojima je biona, pa će ozdraviti.“ Svatko znade, da komad ribljeg srca na žeravici sam po sebi ne može otjerati gjavola; nego se to može dogoditi samo po odredbi Božjoj, koji hoće da preko nemoćnih stvari očituje svemogućnost svoju. Po tom se uči, kako ćeš se služiti blagoslovinama: vjeruj i uzdaj se u svemogućnost i milosrgje Božje. Po toj unutrašnjoj pobožnosti koristit će ti izvanje blagoslovene stvari.

146. Ženidba Tobijina.

(Tob. 6, 10—9, 12.)

Tako dogju u Egbatanu. „Tada Tobija zapita angjela: Kamo da se svratimo? A angjeo mu odgovori i reče: Ovdje je čovjek po imenu Raguel, rogjak od tvojega plemena, i ima jedinicu kćer Saru, i osim nje nema ni muškog ni ženskog djeteta. Tebi ima pripasti sav imutak njezin, ali treba da je uzmeš za ženu. Zato je traži u oca, i on će ti je dati za ženu. A Tobija reče: Čujem, da je bila udata za sedam muževa, pa su umrli; a i to sam čuo, da ih je ubio bijes. Zato se bojim, da se i meni to ne dogodi; pa kako sam jedinac u roditelja svojih, dovesti ću starost njihovu sa žalošću pod zemlju. Tada mu reče angjeo: Čuj me, i kazat ću ti, nad kojima bijes imade vlast. To su oni, koji se žene tako, da odstranjuju Boga iz svoje pameti i tako se podaju svojoj požudi kao konj i mazga, koji nemaju razuma. Nad tima imade gjavo vlast. A ti, kad je uzmeš za ženu, došavši u ložnicu tri dana uzdrži se od nje, i ne čini drugo, nego s njom budi u molitvi. Prvu noć, kad zapališ riblju jetru, pobjeći će bijes. Drugu noć bit ćeš primljen u društvo svetih patrijaraha. A treću noć dobit ćeš blagoslov, da se od vas rode djeca zdrava. A kad mine treća noć, uzet ćeš djevojku sa strahom Gospodnjim, više od ljubavi k potomstvu svojemu nego od požude, da u sinovima svojim naslijediš blagoslov obećan potomstvu Abrahamovu.“

„Dogju dakle k Raguelu, a on ih primi radosno. Pogledavši na Tobiju reče Raguel svojoj ženi Ani: Kako je taj mladić sličan mojemu rogjaku! I kad to reče, zapita ih: Odakle ste, mlada braćo naša? Oni mu rekoše: Iz plemena smo Neftalijeva,

koje robuje u Ninivi. Reče im Raguel: Poznate li brata (rògjaka) mojega Tobiju? Oni mu rekoše: Poznamo. A kad Raguel stade mnogo dobra govoriti o Tobiji, reče mu angjeo: Tobija, o kojemu govoriš, otac je ovomu. Tada Raguel zagrli Tobiju i cjelivajući i plačući o vratu njegovu reče: Blago tebi, sine moj, jer si dijete dobra i izvrsna muža. Tako zaplače Ana žena njegova i Sara kći njihova. Porazgovorivši se zapovjedi Raguel, da zakolju ovna i da ugotove gozbu. A kad ih Raguel nutkaše da sjednu i objeduju, reče Tobija: Ja ne ću ovdje danas ni jesti ni piti, dok mi ne ispuniš prozbu i ne obećaš mi dati svoju kćer Saru. Čuvši to prepade se Raguel, jer je znao što se je dogodilo onoj sedmorici muževa, koji su došli k njoj, zato se poboja, da se i njemu to ne dogodi. I kad oklijevaše ne dajući na molbu nikakova odgovora, reče mu angjel: Ne boj se dati mu je, jer njemu bogobojaznu pripada tvoja kći za ženu, zato je drugi nije mogao imati. Tada reče Raguel: Ne sumnjam, da je Bog pustio preda se molitvu i suze moje. I vjerujem, da vas je zato doveo k meni, da se ova uda u svoj rod po zakonu Mojsijevu. Zato ne sumnjaj, da ću ti je dati. Onda Raguel uzme desnu ruku kćerinu i metne je u desnu ruku Tobiji i reče: Bog Abrahamov i Bog Isakov i Bog Jakobov neka bude s vama i on neka vas združi i ispuni svoj blagoslov na vama. Tada uze list i napisaše ženidbenu pogodbu. Potom se pogostiše hvaleći Bogu."

„Raguel pozva ženu svoju Anu i zapovjedi joj, da spremi drugu ložnicu. I uvede onamo Saru kćer svoju i zaplače. I reče joj: Pouzdaj se, kćeri moja! Gospodar neba neka ti dade radost za tegotu, koju si pretrpjela. Poslije večere uvedoše k njoj mladića. Tada se opomenu Tobija riječi angjelovih i izvadi iz torbe svoje komad jetre i postavi ga na živo ugljevlje. A Rafael angjeo uhvati bijesa i sveza ga u pustinji gornjega Misira. Tada nagovori Tobija djevojku i reče joj: Ustani, Sara, molimo Boga danas i sjutra i prekosjutra; jer ćemo se ova tri dana družiti s Bogom, kada progje treća noć, bit ćemo združeni ženidbom. Jer smo djeca svetaca, i ne smijemo se tako ženiti kao narodi, koji ne poznaju Boga. Ustavši dakle zajedno moljahu se oboje postojano, da im Bog dade zdravlje. I reče Tobija: Gospodine Bože otaca naših! neka te blagosiva nebo i zemlja, more i izvori, rijeke i svi stvorovi tvoji, koji su u njima. Ti si načinio Adama iz gliba zemaljskoga, i dao si mu Evu za družicu. A sad, Gospodine, ti znaš, da ne uzimam sestru svoju za ženu radi požude, nego iz čiste ljubavi k potomstvu, koje će blagosivati ime tvoje u vijek vijeka. A i Sara reče: Pomiluj nas, Gospodine, pomiluj nas, da oboje zdravi dočekamo starost. O pijetlima zapovjedi Raguel, neka dozovu sluge; i otidoše s njim zajedno, da kopaju grob. Jer govoraše: Da mu se možda nije dogodilo onako kako i sedmorici onih muževa, koji su došli k njoj. A kad iskopaju jamu, vrati se Raguel k ženi svojoj i reče joj: Pošlji jednu od sluškinja svojih, da vidi, nije li mrtav, da ga ukopam prije nego dan svane. Ona posla jednu od svojih sluškinja, te ugje u ložnicu i nagje ih zdrave i čile, gdje spavaju jedan i drugi. I povrativši se javi im dobre glase. Tada zahvališe Gospodinu Raguel i Ana žena njegova i rekoše: Hvalimo te, Gospodine Bože Israelov! jer se nije dogodilo kako mišljasmo. Učinio si milosrgje s nama i odstranio si od nas neprijatelja, koji nas je gonio. Smilovao si se i na dva jedinčeta. Daj, Gospodine, da ti obilnije zahvaljuju i da prinose žrtvu tebi na slavu a sebi za spas, neka znadu svi narodi, da si ti sam Bog na svoj zemlji. — Odmah zapovjedi Raguel slugama svojim, da zaspu jamu, koju iskopaše, prije nego svane. A ženi svojoj reče, da ugotovi gozbu i pripravi sve što je potrebno putnicima (koji bi imali ići u Rages, da uzmu novce). Još zapovjedi da se zakolju dvije ugojene junice i četiri ovna, i da se ugotovi gozba svim susjedima i prijateljima njegovim."

„Raguel stane zaklinjati Tobiju, neka ostane kod njega dvije sedmice. Tada dade Raguel Tobiji polovicu svega imanja svojega i načini pismo, da poslije smrti njihove pripadne Tobiji i druga polovica. Onda Tobija pozva k sebi angjela, kojega još uvijek držaše za čovjeka, i reče mu: Azarija brate! molim te, slušaj što ću ti reći. Da se ja sam predam tebi za slugu, još ne bih bio dostojan tvoje brige. Ali te molim, uzmi sa sobom životinje i sluge, i idi ka Gabelu u Rages grad Medijski. Vrati mu pismo njegovo, da dobiješ novac, pa ga zamoli da mi dogje na svadbu. Jer ti znaš, da moj otac broji dane i ako zakasnim jedan dan više, da će se žalostiti duša njegova. Tȁ vidiš kako me Raguel zaklinje, pa ne mogu da prezrem zakletve njegove. Tada Rafael uze četiri sluge Raguelove i dvije kamile i otide u Rages grad Medijski. Nagje Gabela, i vrati mu njegovo pismo, i primi od njega sav novac. I javi mu sve o Tobiji, sinu Tobijinu, što se dogodi i povede ga sa sobom na svadbu. Kad Gabel dogje

u kuću Raguelovu, nagje Tobiju gdje sjedi, i pohitivši zagrliše se. I zaplače Gabel i hvali Boga i reče: Da te blagoslovi Bog Israelov, jer si sin čestita čovjeka, pravedna i bogobojazna i milostiva. I neka dogje blagoslov na ženu tvoju i na roditelje vaše, da vidite sinove svoje i sinove sinova svojih do trećeg i četvrtog koljena. Neka potomstvo vaše blagoslovi Bog Israelov, koji kraljuje u vijeke vijeka. I svi rekoše: Amen! te sjedoše da blaguju, i sa strahom Gospodnjim proslaviše svadbu."

147. Povratak mladoga Tobije.

(Tob. 10, 1—11, 21.)

„Dok se Tobija radi svadbe duže zabavio (na putu), zabrinu se otac njegov i govoraše: Šta je, da se tako zabavio sin moj, i zašto se zadržao ondje? Nije li možda Gabel umr'o, i nema nikoga, tko bi mu vratio novac? I poče se žalostiti veoma on i Ana žena njegova s njim. Stanu oba plakati, zato što im se sin nije vratio u odregjeni dan. Osobito plakaše mati njegova roneći neprestano suze i govoreći: Jaoh, jaoh, sine moj! Zašto te poslasmo u tugjinu, svijetlo očiju naših, štape starosti naše, utjeho života našega, nado potomstva našega? U tebi nam bijaše sve, zato te nijesmo smjeli pustiti od sebe. A Tobija joj govoraše: Muči, umiri se, naš je sin zdrav. Dosta je pouzdan čovjek, s kojim ga poslasmo. Ali se ona ne mogaše nikako utješiti, nego bi svaki dan istrčala na sve putove, kuda se morao vratiti, ne bi li izdaleka kako zapazila, da ide."

„A Raguel govoraše zetu svojemu: Ostani ovdje, a ja ću poslati glas o tvojem zdravlju k Tobiji, ocu Tvojemu. Tobija mu reče: Ja znam, da otac moj i mati moja sada već dane broje i da su u sto briga. A kad na mnoge molbe ne htjede Tobija nikako da posluša Raguela, tada mu dade Saru i polovinu od svega blaga svojega i sluga i sluškinja i stoke i kamila i goveda i novaca, i otpusti ga od sebe zdrava i vesela govoreći: Sveti angjel Gospodnji neka bude s vama na putu i dovede vas čitave, da nagjete zdrave roditelje svoje. O da bi oči moje vidjele sinove vaše prije nego umrem! Tada uzeše roditelji kćer svoju, izljubiše je i pustiše je na put opomenuvši je, da štuje tazbinu, ljubi muža, pazi na čeljad, upravlja kućom i neprikorno da se vlada."

„Vraćajući se dogjoše jedanaesti dan u Haran, koji je na po puta prema Ninivi." To nije onaj Haran, gdje je nekad bila

porodica Abrahamova, nego drugi nekaki grad u Mediji. „Ongje reče angjel Tobiji: Brate Tobija! ti znaš kako si ostavio oca svojega. Ako ti je drago, pogjimo mi naprijed, a lakim korakom neka ide za nama družina sa ženom tvojom i sa životinjama. Tobija prista, da idu. Tada Rafael reče Tobiji: Uzmi sa sobom riblje žuči, jer će je trebati. Uze dakle Tobija žuči one, i otidoše naprijed."

„Ana pak sjegjaše svaki dan kraj puta na vrhuncu brda, odakle mogaše vidjeti daleko u naokolo. I kad je s onoga mjesta izgledala dolazak njegov, ugleda ga izdaleka i odmah pozna, da ide sin njezin. Tada otrči i javi mužu svojemu: Evo, ide sin tvoj. A Rafael reče Tobiji: Kad uljezeš u kuću svoju, odmah se pokloni Gospodinu Bogu svojemu, i kad mu zahvališ, pristupi k ocu svojemu i poljubi ga. Odmah zatim namaži oči njegove tom ribljom žuči, koju nosiš sa sobom, jer znaj, da će mu se skoro otvoriti oči, otac tvoj vidjet će svijetlo nebesko i radovat će se, kad te ugleda. A tada i pseto, koje bijaše s njima na putu, dotrči i mašući repom kao veseo glasnik izjavi radost svoju. Slijepi otac ustane i pohiti, ali kad je stao posrtati, dade ruku sluzi i tako pogje sinu svojemu nasusret. Našavši se opet sa sinom poljube ga otac i mati, i stanu plakati od radosti. I kad se Bogu poklone i zahvale, sjednu. Tada uzme Tobija žuč riblju i namaže s njom oči ocu svojemu. Za po sata počne s očiju njegovih spadati mrena kao jainja opna. Tobija je uhvati i svuče iz očiju njegovih, i otac u onaj par progleda. I stanu hvaliti Boga on i žena i svi, koji ga poznavahu. I Tobija reče: Slavim tebe, Gospodine Bože Israelov, jer si me ti kaznio i ti si me iscijelio; i eto, ja vidim Tobiju, sina svojega."

„Sedam dana iza toga prispije i Sara, žena sina njegova, i sva družina zdrava sa stokom i s kamilama i s mnogo novaca ženinih i s onim novcem, koji bijaše primio od Gabela. Onda pripovjedi roditeljima svojim sva dobročinstva Božja, što ih učini preko čovjeka, koji ga je vodio. Dogjoše i Ahior i Nabat sinovci Tobijini veseleći se i čestitajući mu za sve dobro, koje mu ukaza Bog. I sedam dana gostiše se i veselju ne bi kraja ni konca."

148. Angjeo se očituje Tobiji.

(Tob. 12, 1—14, 16).

„Onda dozva Tobija sina svojega k sebi i reče mu: Što ćemo dati ovome svetom čovjeku, koji je išao s tobom? A

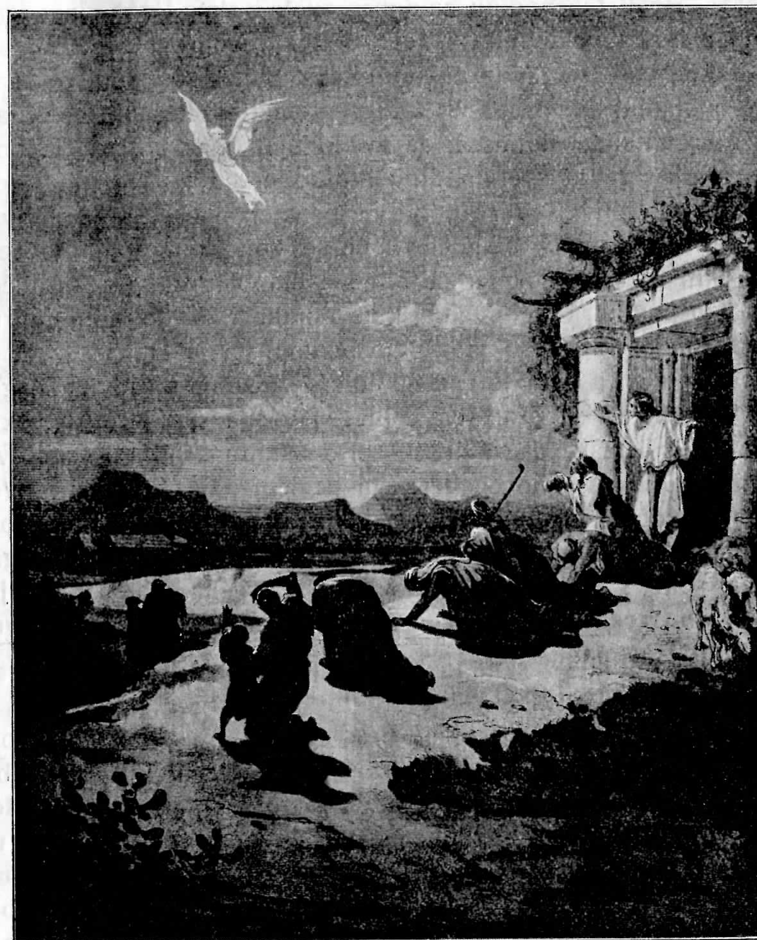
*

Tobija odgovori ocu svojemu: Oče, kakvu plaću da mu damo? ili što je ravno dobročinstvima njegovim? Mene je vodio i doveo zdrava, novac je sam primio od Gabela, pribavio mi je ženu, i obuzdao od nje bijesa, veselje je načinio roditeljima njezinim, mene je izbavio, te me nije proždrla riba, a tebi je dao da gledaš svijetlo nebesko, i napunio nas je svakim dobrom. Nego molim te, oče moj, daj ga moli, može biti izvoljet će da uzme sebi polovicu od svega, što smo donijeli. Tada ga otac i sin pozovu, i povedu ga na stranu, i stanu ga moliti, da izvoli uzeti polovicu svega, što su donijeli. Tada im on odgovori potajno: Slavite Boga nebeskoga, i pred svjema živima hvalite ga, jer vam je učinio milosrgje svoje. Jer je dobro kriti tajnu kraljevu, ali je časno otkriti i javiti djela Božja. Dobra je molitva s postom, i milostinja bolja nego blago u zlatu sahranjivati. Jer milostinja izbavlja od smrti i ona je, koja čisti od grijeha i čini, da se nagje milosrgje i život vječni. A koji čine grijeh i bezakonje, neprijatelji su duši svojoj. Objavljujem vam dakle istinu: kada si se molio sa suzama, i kada si ukopavao mrtve, i kada si ostavljao objed svoj i skrivao po danu u kući svojoj a po noći ih ukopavao, ja prinosih molitvu tvoju Gospodinu. I kako si drag bio Bogu, trebalo je, da te kušnja obigje. Zato me je poslao Gospodin, da iscijelim tebe a Saru, ženu sina tvojega, oslobodim od gjavola. Jer ja sam Rafael angjel, jedan od sedmorice (t. j. od mnogih), koji stojimo pred Gospodom."

„Kad to oni čuju, uplaše se i dršćući padnu ničice na zemlju. Angjel im pak reče: Mir vam, nemojte se bojati. Jer kad sam bio s vama, bio sam po volji Božjoj. Njega hvalite i pjevajte mu. Činilo se, istina, da s vama jedem i pijem; ali ja uživam jelo nevidljivo i pilo, kojega ljudi ne mogu vidjeti." Moje je jelo i uživanje, da gledam lice Božje. „Vrijeme je, da se vratim k onomu, koji me posla; a vi hvalite Boga i pripovijedajte sva divna djela njegova. — I kad to reče, nestade ga ispred očiju njihovih, i ne mogoše ga više vidjeti. Tada padnuvši ničice tri sata hvališe Boga, i ustavši pripovjedište sva čudesna djela njegova."

„Onda otvori Tobija stariji usta svoja, i hvali Boga i reče: Velik si, Gospodine, do vijeka, i u sve vijeke je kraljevstvo tvoje. Jer ti biješ i iscjeljuješ, odvodiš pod zemlju i dovodiš natrag (od tebe je život i smrt), i nitko ne može uteći ruci

tvojoj. Slavite Gospodina, sinovi Israelovi, i hvalite ga pred narodima; jer vas je zato rasuo megju narode, koji ga ne poznadu, da vi pripovijedate čudesa njegova, i da ih naučite, da nema drugog Boga svemogućega do njega. On nas je kaznio radi bezakonja naših,

Angjeo Rafael dijeli se od Tobije.

i on će nas izbaviti radi milosrgja svojega. Gledajte što je učinio s nama, i sa strahom i sa drhtanjem slavite ga, i uzvišujte kralja vječnoga djelima svojim. Ja ga slavim u zemlji robovanja svojega, kojim je pokazao veličanstvo svoje narodu

grješnome. Zato obratite se, grješnici, i tvorite pravdu pred Bogom vjerujući, da će vam učiniti milosrgje. A ja i duša moja radovat ćemo se u njemu. Hvalite Gospodina svi izabranici njegovi, praznujte dane veselja i slavite ga. Jerusaleme, grade Božji! Gospodin te je kaznio radi djela ruku tvojih.“ T. j Gospodin će te kazniti; to se zbilo poslije za kralja Nabukodonosora. „Hvali Gospodinu za dobro svoje i slavi Boga vječnoga, da opet sagradi u tebi šator svoj i dozove natrag sve izagnanike tvoje, i da se raduješ u sve vijeke. Svjetlost sjajna obasjat će te, i klanjat će ti se svi krajevi zemaljski. Narodi će izdaleka doći k tebi, i donoseći darove klanjat će se u tebi Gospodinu, i držat će za svetu zemlju tvoju; jer će prizivati ime veliko u tebi. Koji te preziru, bit će prokleti, i osudit će se svi, koji te usproklinju, a blagoslovit će se, koji te sazidaju. Ti ćeš se veseliti djeci svojoj, jer će biti svi blagosloveni i obratit će se ka Gospodinu. Blago svima, koji te ljube, i koji se raduju miru tvome. Blagosivaj, dušo moja, Gospodina, jer je Gospodin Bog naš izbavio grad svoj Jerusalem od svih nevolja njegovih. Blago meni, ako ostatak potomstva mojega ugleda sjaj Jerusalemski. Vrata Jerusalemska sagradit će se od safira i smaragda, i svi zidovi njegovi naokolo od dragoga kamenja. Sve ulice njegove bit će popločene bijelim i čistim kamenom, i po selima njegovim pjevat će se Aleluja. Blagosloven da je Gospodin, koji ga podiže, i neka kraljuje nad njim u vijek vijeka. Amen.“. To je sve lijepo rečeno za kraljevstvo Hristovo: za Crkvu njegovu na zemlji i na nebu.

„Svršiše se riječi Tobijine.“

„Tobija poživje, pošto je progledao, četrdeset i dvije godine, i vidje sinove unuka svojih. Navršiv sto i dvije godine bi ukopan časno u Ninivi. U pedeset i šestoj godini izgubi vidjelo očinje, a u šezdesetoj dobi ga natrag. A ostali život provede u veselju, i napredovavši dobro u strahu Božjem preminu u miru. Kad mu se približi čas smrti, dozva k sebi Tobiju sina svojega i sedam mladih sinova njegovih, unuka svojih i reče im: „Blizu je propast Ninive; jer nije propala riječ Gospodnja;“ izvršit će se što su proroci govorili o propasti njezinoj; „a braća naša, koja su raspršena iz zemlje Israelove, vratit će se u nju. Pusta će se zemlja njegova naseliti, i sagradit će se opet popaljeni dom (hram) u njoj; onamo će se povratiti svi koji se boje Boga. I narodi će ostaviti idole svoje i dolazit će u Jerusalem, i nastanit će se u njemu; i radovat će se u njemu svi kraljevi zemaljski klanjajući se kralju Israelovu (Mesiji). Čujte dakle, djeco moja, oca svojega: služite Gospodinu u istini i gledajte da činite, što mu je ugodno. I zapovjedite sinovima svojim, da čine pravo i milostinje, da se opominju Boga i da ga slave u svako doba istinito i svom snagom svojom. Poslušajte me, djeco; nemojte ostati ovdje, nego kad pokopate majku svoju kraj mene, spremajte se na put, da otidete iz ovoga mjesta, jer ja vidim, da mu bezakonje njegovo sprema konac.“

„Po smrti majke svoje otide Tobija iz Ninive sa ženom svojom i sa sinovima i s unucima, i vrati se k tazbini svojoj. Nagje ih još žive u dobroj starosti, i brinu se za njih, i on im zaklopi oči. Sve nasljedstvo kuće Raguelove pripade njemu. I vidje peto koljeno, sinove sinova svojih. Navršiv devedeset i devet godina u strahu Gospodnjemu, i u veselju, ukopaše ga. A sav rod njegov i potomstvo njegovo dobar život sprovodiše i sveto se vladaše, te bijahu mili Bogu i svim ljudima, koji su stanovali u onoj zemlji.“

TISKARA HRVATSKOG KATOLIČKOG
TISKOVNOG DRUŠTVA U ZAGREBU.